

T.C
TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EVLİ BİREYLERİN ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYLERİNİN
EVLİLİK DOYUMU VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Fulden PALA ÇULHA

DANIŞMAN
Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

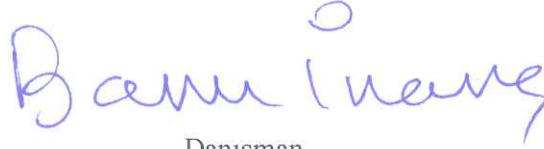
KASIM - 2018

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Fulden PALA ÇULHA tarafından hazırlanan “Evli Bireylerin Romantik Kıskançlık Düzeylerinin Evlilik Doyumu ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 26/11/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Psikoloji Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Dr. Öğr. Üyesi Metehan ÇELİK
(Çukurova Üniversitesi)

Danışman
Prof.Dr.Banu YAZGAN İNANÇ

Jüri Üyesi
Dr.Öğr.Üyesi Fatma Sema GÜRKAN

Savunma Sınav Jürisi Tarafından Tezin İmzalı Nüshasının Teslim Tarihi : 20.12.2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada;

- Sunduğum verileri, bilgileri ve dökümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi durumda bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

26/11/2018

Fulden PALA ÇULHA

**EVLİ BİREYLERİN ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYLERİNİN
EVLİLİK DOYUMU VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fulden PALA ÇULHA

**TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

2018

ÖZET

Bu çalışma, evli belediye çalışanlarının evlilik doyumları ile romantik kıskançlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 2017-2018 yılında Ankara ilinde bir belediyenin ve Mersin ilinde üç belediyenin çalışanlarından seçilmiş 298 çalışandan toplanan verilerle yapılmıştır.

Araştırmada ‘Romantik Kıskançlık Ölçeği’ (RKQ) ve ‘Evlilik Doyum Ölçeği’ (EDÖ) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmaya 298 evli belediye çalışanı katılmıştır. Alınan verilerden araştırma konusu olan bağımsız değişkenler ile ilgili veriler incelenmiştir. Araştırmada MANOVA (Multivariate ANOVA) analizi ve betimsel istatistik yöntemleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır.

Evli belediye çalışanlarının Romantik Kıskançlık Ölçeği altboyutlarının bütününde evlilik doyumu ile anlamlı bir etkisinin olmadığı, evli erkek belediye çalışanlarının evli kadın belediye çalışanlarına göre romantik kıskançlık için belirleyici olduğu ve ayrıca olumlu etkileri daha fazla sahip olduklarına, kadın çalışanların erkek çalışanlara göre romantik kıskançlığın belirleyici olduğu olumsuz etkilere daha çok sahip oldukları, romantik kıskançlıkla baş etme konusunda kadın çalışanların erkek çalışanlara göre romantik kıskançlıkla daha fazla baş ettikleri $F(9,288) = 955.967, p = .000$, evlenme biçimine göre incelendiğinde flört ve görücü usulüne sahip çalışanların diğer evleme biçimine sahip çalışanlara (aşk evliliği, mantık evliliği vs.) göre romantik kıskançlığa daha az fiziksel tepki verdikleri $F(9,297) = 473.454, p = .000$., yüksek gelire sahip çalışanların diğer gelir düzeyindeki çalışanlara göre romantik kıskançlık için belirleyici olduğu olumlu etkileri daha az benimsedikleri, gelir düzeyine göre aylık geliri yüksek olan çalışanların düşük ve orta gelire sahip çalışanlara göre romantik

kıskançlıkla daha az baş ettikleri $F(9,287) = 275.958, p = .003.$, eşi ile akraba olan çalışanlar ise eşiyle akraba olmayan çalışanlara göre romantik kıskançlığı daha olumlu olarak ($p = .000.$) , eşi ile akraba olmayan çalışanların ise eşiyle akraba olan çalışanlara göre kıskançlığı daha olumsuz olarak değerlendirdikleri ($p = .031.$) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik doyumu, romantik kıskançlık, belediye çalışanları

**INVESTIGATION OF ROMANTIC
JEALOUSY LEVELS OF MARRIED INDIVIDUALS BY MARRIAGE
SATISFACTION AND SOME VARIABLES**

(MSc. Thesis)

Fulden PALA ÇULHA

**TOROS UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE**

2018

ABSTRACT

This study was conducted to examine the relationship between marital satisfaction and romantic jealousy levels of married municipal employees.

The research was carried out in 2017-2018 using data collected from 298 municipal employees of three municipalities in the province of Mersin and a municipality in the province of Ankara.

The 'Romantic Jealousy Scale' (RJS) and 'Marital Satisfaction Scale' (MSS) were used as data collection tools. The data related to the independent variables that are research subjects were examined using the data collected from 298 municipal employees. In this research, the following conclusions are obtained.

Married municipal employees were found to have no significant effect on marital satisfaction on the whole of the romantic jealousy scale sub-dimensions. Married male municipal employees adopt positive effects of romantic jealousy more compared to married female municipal employees. Female employees have more negative effect of romantic jealousy than male employees. Female employees can cope more with jealousy than male employees. Regarding to marriage types, employees having the other marriage type (love marriage, marriage of convenience, etc.) respond more to romantic jealousy than employees who had prearranged marriage and marriage after flirting. Employees with high incomes adopt positive effects of romantic jealousy less than workers at other income levels. Employees with high monthly incomes can cope less with jealousy less than those with low and middle income. Employees who are relatives of their wife or husband evaluate romantic jealousy more positively than employees

who are not relatives of their wife or husband. Employees who are relatives of their wife or husband evaluate romantic jealousy more negatively than employees who are relatives of their wife or husband.

Key words: Marital satisfaction, romantic jealousy, municipal employees

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin ders aşamasında ve bu araştırma sürecinde ilgi duyduğum konuda çalışma şansı bulduğum danışman hocam Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ' a tez süreci boyunca yardımları için teşekkür ederim. Yardımları için Doç. Dr. Mehmet BİLGİN hocama teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tezimde kullanılan ölçeği geliştiren Dr. Öğr. Üyesi Metehan ÇELİK'e tez jürime de katılımı için Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sema GÜRKAN 'a teşekkür ederim. Kıymetli zamanını hazırladığım tez için ayırıp değerlendirdikleri için tez jürisine teşekkür ederim. Tez aşamasında beni her zaman destekleyen ve hiçbir yardımı esirgemeyen eşim Onur ÇULHA'ya bu stresli süreçte sabrı ve anlayışı için teşekkür ederim. Dostluğu ve yardımları için Ramon KARABULUT' a ayrıca yardımları için Betül KARAK ve Musa KELEŞ ve güzelleri güzeli nişanlısına dostluğu için teşekkür ederim.

Son olarak, annemin emeğine ve desteğine, kızım Fulya' nın ise annesini sabırla beklediği, yazma sürecinde ayrı kalmaya dayandığı için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önem ve Gerekçesi	4
Sayıtlar.....	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Tanımlar	6

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Evlilik	7
1.2. Evlilik Doyumu	7
1.2.1. Sosyal Mübadele Kuramları.....	11
1.2.2. Bağlanma Kuramı	12
1.2.3. Kişiler Arası İletişim ve Sosyal Biliş Kuramı.....	13
1.2.4. Öğrenme Kuramı.....	13
1.2.5. Bağlamsal Model.....	14
1.2.6. Sevginin Evrimi Kuramı	14
1.3. Romantik Kıskançlık.....	15
1.3.1. Evrim Kuramına göre Romantik Kıskançlık.....	16
1.3.2. Yatırım Kuramına göre Romantik Kıskançlık.....	18
1.3.3. Bilişsel Yaklaşımlara göre Romantik Kıskançlık	19
1.3.4. Psikodinamik Yaklaşımına göre Romantik Kıskançlık	20
1.3.5. Sistemik Yaklaşımına göre Romantik Kıskançlık	22

1.3.6. Bağlanma Kuramına göre Romantik Kıskançlık	22
1.3.7. Sosyal Karşılaştırma Kuramına göre Romantik Kıskançlık.....	23
1.3.8. Hata Yönetimi Kuramına göre Romantik Kıskançlık	24
1.3.9. Bilişsel Olgusal Kurama göre Romantik Kıskançlık.....	25
1.3.10. Sosyal Mübadele Kuramına göre Romantik Kıskançlık	26
1.3.11. Sosyopsikolojik Yaklaşım	26
1.3.12. Transaksiyonel Yaklaşımına göre Romantik Kıskançlık.....	27
1.4. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	29
1.5. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	34

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	44
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	44
2.3. Veri Toplama Araçları	45
2.3.1. Evlilik doyumu ölçeği (EDÖ)	45
2.3.2. Romantik kıskançlık ölçeği (RKÖ)	45
2.4. Verilerin Toplanması.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

3. BULGULAR

3.1. Katılımcıların demografik bilgilerine dair bulgular	48
3.2 Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine göre İncelenmesi.....	49
3.3 Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Evlenme Biçimine göre İncelenmesi.....	50
3.4 Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Aylık Gelire Göre İncelenmesi.....	51
3.5 Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	52
3.6 Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Yakınlık Derecesine Göre İncelenmesi.....	52

3.7. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Evlilik Doyumuna Göre İncelenmesi.....	53
---	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TARTIŞMA VE SONUÇ

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Tartışma.....	54
4.1.1. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma	54
4.1.2. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları evlenme biçimi değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma	57
4.1.3. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları aylık gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma	59
4.1.4. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları eğitim durumu değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma	60
4.1.5. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının yakınlık derecesine göre incelenmesine yönelik tartışma	60
4.1.6. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının evlilik doyumu düzeylerini belirlemedeki rolüne ilişkin tartışma.....	61

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	62
SONUÇLAR.....	62
ÖNERİLER.....	63
Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	63
Yapılacak Araştırmalar ile İlgili Öneriler.....	64
KAYNAKÇA.....	65
EKLER	78
EK-1 Kişisel Bilgi Formu	78

EK-2 EDÖ	79
Ek-3 RKÖ	80
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. Demografik bilgiler ile ilgili betimleyici istatistikler	48
Tablo 3.2. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırılması.....	49
Tablo 3.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının evlenme biçimine göre karşılaştırılması.....	50
Tablo 3.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının aylık gelire göre karşılaştırılması.....	51
Tablo 3.5. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması.....	60
Tablo 3.6. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının yakınlık derecesine göre karşılaştırılması.....	60
Tablo 3.7. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının evlilik doyumuna göre karşılaştırılması.....	61

GİRİŞ

Problem Durumu

Evlilik; temel ve en önemli insan ilişkisi olup bir aile ilişkisi kurmak anlamına gelir ve yeni nesilleri yetiştirmenin temelini oluşturur (Larson ve Holman, 1994). Evlilik görev ve sorumlulukları olan sosyal bir sistem, diğer taraftan da sevilen, güvenilen biriyle duygusal ve cinsel yakınlık kurmayı içeren bir yapıdır. Kısacası evlilik sadece kişiler arasında kişisel bir bağlılığı değil aynı zamanda yaşanan toplumun içindeki sosyal ve yasal formda bir birlikteliği de içinde bulundurur (Güngör-Houser, 2009). Toplum tarafından, insan yaşamını birçok yönden etkileyen evlilik; mutlulukları, zorlukları ve yararları ile bireylerin ulaşmak istediği bir amaçtır. Evlilik, toplumun sağlık durumuna katkısı bulunan ve bireylerin hayatlarından doyum almalarını sağlayan sosyal bir kurumdur (Hayward ve Zhang, 2006). Aynı zamanda evlilik yaşamda değişiklik ve yasal olarak iki insan arasındaki sözleşme olarak da açıklanabilir (Rauch, 2004). Evlilik, bir ailenin kurulmasını ve sonraki neslin devamını sağlayan en önemli insan ilişkisi olup bütün topluluklarda ve kültürlerde önemli bir kurum olarak değerlendirilmektedir (Brubaker ve Kimberly, 1993).

Evliliğin olumlu etkileri bir çok araştırma ile ortaya konulmuştur (Hawkins ve Booth, 2005; Helms ve Buehler, 2007; Williams ve Umberson, 2004). Stack ve Eshleman (1998) evli insanların daha fazla yakın duygusal desteğe ihtiyaç duydukları ve depresyona daha az eğilimli olduklarını belirtmektedirler. Evli bireylerde sosyal ve yakın ilişki desteği, ev içi gelirin yüksek olmasını sağlayarak yoksulluk risklerini de azaltır (Atta-Alla, 2009; Waite ve Gallagher, 2000). Evliliğin kişinin yaşam kalitesi ile doğrudan ilişkili olduğu da belirtilmektedir (Atta-Alla, 2009; Hünler ve Gençöz, 2003). Bir başka ifade ile evlilik bireylere, psikolojik, sosyal ve ekonomik kazanç sağlayarak daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşama sahip olmalarını sağlar. Bireylerin mutlu bir yaşama sağlıklı bir evlilik ile ulaşabileceğinden evlilik başarısını destekleyen en önemli kavramlardan biri evlilik doyumu olabilmektedir. (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik doyumu, bireyin evlilik ilişkisinden karşıladığı haza ilişkin algısı ve evlilik yaşamında mutluluk duygusu olarak tanımlanmaktadır (Tezer, 1986).

Çelik'e (2006) göre evliliğin en önemli unsurları, evlilikte doyumun sağlanması, evlilik görevlerinin yerine getirilmesi, sosyal ortama uyum sağlayan yararlı bireyler olabilmektir. Mutlu bir evlilik eşlere, fiziksel, sosyal ve duygusal yakınlık sağlamakta

kalmaz, e e değer verildiğini, sevildiğini, saygı duyulduğunu ve insan olarak değerli biri olduğu duygusunu da kazandırır.

Evlilik çok arzu edilen bir ilişki gibi gözükse de, istatistikler evlilik doyumunun kolayca elde edilemediğini göstermektedir. Bu problemin büyüklüğünü değerlendirmek için yüksek boşanma oranlarını da dikkate almak gerekir. Türkiye genelinde TÜİK 2017 Evlenme Boşanma İstatistikleri'ne göre boŐanmaların %38,7'si evliliğin ilk 5 yılı içinde gerçekleŐmiŐtir (Türkiye İstatistik Kurumu 2017 Evlenme Boşanma İstatistikleri).

Boşanma kararı kişilerin evlenmek istemediği anlamını taŐımaz. Çoğu insan evlenmek ister ve evlendiklerinde daha sağlıklı ve mutlu olma eğiliminde olurlar. Bu yüzden boŐanmaların ilk yılında kadınların %77 ve erkeklerin ,%84' tekrar evlenebilmektedir. (Brubaker ve Kimberly, 1993). Ayrıca, boşanma ve tekrar evlenme arasındaki ortalama bekleme süresi 3 ile 5 yıl arasında olmaktadır. Tekrar evlenenlerin %60'ının tekrar boşanması, insanların tekrar evliliklerinde yeterli evlilik doyumunu elde edemediğini göstermektedir. (Mackey ve O'Brien, 1995). Evlilik doyumuyla ilgili çalışmaların uzun geçmişi olmasına rağmen, yüksek boşanma oranlarından evlilik baŐarisını elde etmek için yeterli evlilik doyumunu düzeyine ulaŐmanın ve devam ettirebilmenin yolları ile ilgili hala çok az bilginin olduğu anlaŐılmaktadır (Arcus, 1992).

Evlilikte birçok problem yaŐanabilmekte ve evlilik doyumunu da etkilemektedir. Bunlar, iletişim problemleri, Şiddet (fiziksel, sözel, psikolojik, cinsel, ekonomik), manevi çatışmalar (ideolojik, siyasi, dini görüş farklılıkları), çocuklarla ilgili problemler, eşlerin beden ve ruh sağlığının bozulmasından kaynaklanan problemler, eşlerin kişilik bozukluğu veya zararlı alıŐkanlıklarının varlığından dolayı gelişen problemler, cinsel sorunlar, aldatma, infertilite, aile dengesinde değişiklikler oluşturabilecek olaylar (aileye yeni birinin katılımı, birinin ölümü, iş kaybı, taŐınma, iflas vs.), geçim problemleri, eşlerin yaşlılık döneminde karŐılaŐabilecekleri problemler, yakın evre ve eşlerin ailelerinin ortaya içeren problemler sayılabilir (Canel, 2007; Gladding, 2017; Nichols, 2013; zabacı ve Erkan, 2013; zgven, 2000/2001; Yıldız, 2003; akt. Aydın ve Canel, 2018).

EŞlerin ilişkilerinden aldıkları doyum üzerinde etkili olan, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını etkileyen problemlerden birinin de romantik kıskançlık olduğu düşünülebilir. Romantik kıskançlık önem verilen bir ilişkiye yönelik üçüncü kişinin tehdidine ilişkin algı temelinde açıklanabilir. White (1981) Romantik kıskançlık, romantik ilişkiye yönelik yaşanan ilişkisel bir sorun olarak ifade

edilebileceği gibi olumlu ilişki sonuçlarına da neden olabilir (Guerrero ve Andersen 1998). Benzer olarak romantik kıskançlık eşleri ayrılmaktan koruyarak eşleri bir arada tutan bir tepki olarak düşünülebilir (Buss ve Shackelford, 1997). Buna göre romantik kıskançlık romantik ilişkilerde istenen ve gerekli bir duygu olarak ele alınabileceği söylenebilir. Romantik kıskançlığın, kişinin sevildiği ve partneri tarafından değer verildiği anlamına da gelebileceği düşünülmüştür (De Steno, Valdesolo, ve Bartlett, 2006). Ayrıca romantik ilişkide romantik kıskançlığın romantik aşk ve partnerler arasındaki tutkulu aşk ile ilişkili olabileceği ifade edilmektedir. (Mathes, Adams, ve Davies, 1985; Pheiffer ve Wong, 1989)

Romantik kıskançlık sık sık görüldüğünde, yüksek düzeylerde, nedensiz veya hayal edilen durumlara tepki olarak gerçekleştiğinde evlilik doyumu üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir (Guerrero ve Eloy, 1992; Pheiffer ve Wong, 1989; Zusman ve Knox, 1998). Romantik kıskançlık çeşitli psikolojik zorluklarla ilişkilendirilmiştir, olumsuz duyguların daha sık yaşanması da dahil, öfke, hiddet, çöküntü ve kaygı gibi duygulara yol açabilir (Bernhard, 1986). Ayrıca, romantik kıskançlıkta maruz kalınan şiddet, kıskananın belirttiği romantik kıskançlık düzeyi ile ilişkili olmakla birlikte, yakın ilişkide eş şiddeti için önemli bir güdü olduğu da saptanmıştır. Sık ve yüksek düzeydeki kıskançlığın romantik ilişki bağlamında intihar ve cinayete eğilim ile ilintili olduğu da gösterilmiştir (Hoehing, 2001; O'Leary, Smith-Slep, ve O'Leary, 2007; Puente ve Cohen, 2003).

Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, evlilik doyumu ve romantik kıskançlığın kişinin yaşam kalitesini etkileyebileceği öngörülmektedir. Bu bağlamda evlilik doyumu ile romantik kıskançlık düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının araştırılmasının önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum, evlilik araştırmalarında en sık kullanılan bağımlı değişkenlerden biri ve algılanan evlilik niteliğinin anahtarı olarak görülmektedir. Eşlerin ilişkilerinden aldıkları doyum üzerinde romantik kıskançlığın etkisi olduğu düşünülmektedir. (Güngör-Houser, 2009).

Bu çalışmada evli belediye çalışanlarının cinsiyet, eğitim, ekonomik durum, evlenme şekli (anlaşarak/flört, görücü usulü, diğer -aşk evliliği, mantık evliliği-), evlilik süresi, evlilik yaşı, flört süresi, eşin çalışma durumu gibi demografik

değişkenlerle, evlilik doyumu ve romantik kıskançlık düzeylerinin fark yaratıp yaratmadığı incelenmiştir.

Ayrıca araştırmada evli belediye çalışanlarının romantik kıskançlık düzeyleri ile evlilik doyumları arasında fark olup, olmadığı araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar sıranmıştır.

1. Evli belediye çalışanlarının cinsiyete göre evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Evli belediye çalışanlarının evlilik şekillerine (görücü usulü, flört, diğer) göre evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Evli belediye çalışanlarının öğrenim durumlarına göre evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Evli belediye çalışanlarının eş ile yakınlık derecesine (akraba, akraba değil) göre evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Evli belediye çalışanlarının aylık gelirlerine göre evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Evli belediye çalışanlarının evlilik doyumu ölçeği puanları ile romantik kıskançlık alt ölçekleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önem ve Gerekçesi

Evrimsel bir bakış açısına göre insan türünün üreme ve sürekliliğinde romantik ilişkiler önemlidir. Romantik ilişkiler, gelişimsel olarak değerlendirildiğinde ise genç yetişkinlik döneminin görevidir. Romantik ilişkilerin diğer gelişim aşamalarına göre öne çıktığı söylenilebilir (Erikson, 1968; Onur, 2000). Romantik ilişkileri ve evliliği gelişimsel olarak ele alan Erikson'a (1959) göre, gençlik sona erdiğinde ve yetişkinlik başladığında, bireyin temel amacı romantik bir eş ile samimi ilişki kurmadır. Bu romantik ilişki deneyimlerinin insanları gelecekteki ilişkileri aile kurmak ve evlilik sorumluluklarını üstlenmek için hazırladığı düşünülür. Eğer genç bireyler romantik

ilişkilerde başarısız olursa kendisini ilişkilerden soyutlamaya başlayacaktır (Erikson, 1968; akt. Onur, 2000). Böylelikle gelişimsel bir aşama olan evliliğin başarılı ya da başarısız olma durumu söz konusu olduğunda evlilik doyumunun çiftler için önemi artmaktadır.

Aile ve bireye ilişkin sosyo-ekonomik değişkenlerin evlilik doyumu ile ilişkisi birçok araştırmada karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar evlilikten alınan doyumun bir takım değişkenlerden (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu, sosyo-ekonomik durum, evlenme yaşı, evlilik süresi gibi.) etkilendiğini belirtmektedir. Bu değişkenlerin evlilik doyumuyla ilişkisi ülkemizde birçok araştırmaya konu olduğu gibi, (Aktürk, 2006; Canel, 2007; Çelik, 2009; Çınar, 2008; Fışıloğlu, 1992; Gökmen, 2001; İmamoğlu ve Yasak, 1997; Tezer, 1992), yurt dışında yapılan çalışmalarda da ele alınmıştır (Greeff ve Malherbe, 2001; Grover, Russell, Schumm ve Paff-Bergen, 1985; Sanderson ve Cantor, 2001; Weigel ve Ballard-Reisch, 2001).

Evlilikte mutluluğu etkileyen faktörler olan doyum ve romantik kıskançlık bir çok çalışmada yer almaktadır (Alpay, 2009; Çapkın, 2012; Güngör-Houser 2009; Çimen 2007; Polat, 2006; Tortamış, 2014). Bununla birlikte, kıskançlığın ve sonuçlarının romantik ilişki üzerindeki etkisi konusu gerektiği kadar ele alınmamıştır. Romantik kıskançlık ile ilgili alanyazında tutarsızlıklar bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmada bazı demografik özelliklerin kıskançlığın evlilik doyumu üzerindeki boyutlarını daha iyi anlayarak literatüre katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Kıskançlığın çok çeşitli boyutlarının olduğu ve romantik kıskançlık üzerinde rol oynayan çok çeşitli faktörlerin olduğu söylenilebilir. Yurtdışındaki araştırmalarda da benzer konulara değinildiği görülmüştür. Örneğin Guerrero ve Eloy (1992) evlilik doyumu arttıkça romantik kıskançlık düzeyinin düştüğünü, evlilikte mutluluk arttıkça bireylerin daha az romantik kıskançlık yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Türkçe alanyazınında ise romantik kıskançlık birçok çalışmada değişken olarak ele alınmıştır (Alpay, 2009; Akça, 2014; Alkan, 2010; Arslan, 2015; Çapkın, 2012; Çimen, 2007; Demirtaş, 2004/2008; Hoşoğlu, 2017; İnce, 2009; Güngör-Houser, 2009; Karakurt, 2001; Metiner, 2017; Ökten, 2016; Sümer, 2017; Taşın, 2015; Tortamış, 2014; Tunç, 2015; Utkan, 2016; Yerlikaya, 2015; Yeter, 2016; Zeytinoglu, 2013). Ayrıca, çalışmanın sonuçları romantik kıskançlık ve evlilik doyumu konusunda gelecekte yapılacak araştırmalara öncül olacaktır.

Sayıtlar

Bu araştırmanın 2 temel sayıltısı şu şekilde ifade edilebilir;

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan evli belediye çalışanları verdikleri cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Araştırmanın uygulandığı çalışma grubunun, sonuçların genellenmek istendiği evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, Ankara ilinde bir belediyenin ve Mersin ilinde üç belediyenin çalışanları çalışma grubuna dâhil edilen çalışan personelle sınırlıdır.
2. Araştırmanın değişkenleri olan, Evlilik doyumu ve Romantik kıskançlık ile ilgili kullanılacak ölçeklerden elde edilen sonuçlar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Evlilik: Karşılıklı cinsel doyumun sağlanmasını, birlikteliği, dayanışmayı ama bunlardan da önemlisi, neslin süregenliğini sağlayan bir ilişki biçimidir (Polat, 2006; 124).

Doyum: Organizmada, açlık, susuzluk, cinsellik gibi temel dirimbilimsel gereksinimlerin ya da ilgi, sevgi, yakınlık, başarı gibi ruhsal gereksinimlerin giderilmesi sonucu denge durumunun yeniden kurulmasıdır. (Psikoloji Sözlüğü, 2014).

Evlilik Doyumu: Evlilik kurumunun varlığı içerisinde süregelen çevresel (eşit karar alabilme, eşin değerine göre daha baskın karakterde olması, ödüller, iş hayatı, sorunların üstesinden gelebilme vs.) ve bireysel (eşlerin birbirlerini sevgi şekli, birbirlerine karşı duygu, davranış ve düşünce şekilleri, cinsel doyum, eşler arası iletişim tarzı) boyutlardan eşlerin elde ettiği psikolojik tatmin olarak tanımlanmaktadır (Sokolski ve Hendrick, 1999; akt. Çelik, 2006).

Romantik Kıskançlık: Yakın ilişkilerde sıkça karşılaşılan ilişki sorularından biri ve önemsenen romantik ilişkilerin bitmesine ya da bozulmasına yol açabilecek herhangi bir tehlikenin algılanması sonucunda verilen karmaşık tepki ve sapkın bir duygu durumudur (Pines, 1998).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Evlilik

Kephart (1966)'a göre evlilik cinsel doyum ve insan neslinin devamı isteğinden gerçekleşmektedir. Kephart evlenme nedenlerini aşk, eşlik etme (arkadaşlık etme), ekonomik nedenler, toplumun beklentileri olmak üzere 4 grupta toplamıştır. Aşk, evliliğe giden yolda önemli bir gerekçedir. Eşlik etme (arkadaşlık etme), aşkın evlilik sürecinde zamanla yerini koruması ya da arkadaşlığa dönüşmesidir. Ekonomik nedenler, evlilik aracılığı ile bireyin evliliği ekonomik anlamda güvence altına almasıdır. Toplumun beklentileri ise evlilik ile topluma katılım olanağı sağlar.

Evlilik, bireylerin yaşamına değişiklikler katmakta, farklı roller ve görevler belirlemektedir. İki farklı birey evlilikle birlikte yeni rollere sahip olmakta, eş ve aile olmaktadır. Eşler evlilik ile bir evi paylaşmayı, birbirlerinin isteklerine ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmayı öğrenmektedir. Evliliğin başlarında çiftler, kendilerini mutlu edecek ortak bir yaşam alanı oluştururlar. Bunun yanısıra ortak kararlar almayı, ev ve aile sorumluluklarını yerine getirmeyi, olası problem ve çatışmaları çözme yollarını birlikte bulmayı öğrenirler. Evliliğin ilk yılları eşler birbirlerinin beklentilerini karşılamanın üstesinden gelemeyenler hayal kırıklığına ve çatışmaya sebep olabilmekte, bu aşamada sorunlar çözülemediği durumda ise boşanma riski yüksek olmaktadır (Nazlı, 2001).

Evlilikte yaşanan sorunlar ve eşler arasındaki çatışmalar sıkça görülmekte ve bundan dolayı boşanmalar artmaktadır. Bu konuda eşlerin birbirleri hakkında yaptıkları yüklemeler, bağlanma şekilleri, kişilik özellikleri, duygularını ifade etme tarzları, anlayış düzeyleri, iletişim tarzları, psikolojik problemleri ve bazı demografik özellikler etkili olmaktadır (Tutarel- Kışlak ve Göztepe, 2012).

1.2. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumunu kavramı çok farklı biçimlerde tanımlanmış ve ölçülmüştür. Ayrıca aynı anlama gelmemesine karşın, evlilik doyumunu, evlilik istikrarı, evlilik kalitesi, evlilik uyumu kavramlarının eş anlamı olarak kullanıldığı görülmüştür (Sabatelli, 1984).

Literatüre bakıldığında evlilik doyumu çoğunlukla evlilik uyumu kavramı yerine kullanılmaktadır. Evlilik uyumunun tanımı ve kapsamı üzerine birçok açıklama olmasına rağmen birbiri ile benzeşen, evliliği içeren konularda görüş birliği olabilen ve problemleri çözümlenmede başarılı olan evliliklerin uyumlu bir evlilik olduğu belirtilmektedir. Evlilik uyumu eşlerin uyumlu beraberliklerinin sonucu olarak evlilik yaşamındaki memnuniyeti ve mutluluğu da açıklamaktadır. Böylelikle evlilik doyumu ile karıştırılabilmektedir. Evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları arasında yüksek korelasyon olması nedeniyle çoğunlukla birbirinin yerine geçebilmektedir. Doymulu eşlerin aynı zamanda uyumlu oldukları açıklaması ile bu iki kavramın farklı kavramlar olmadığı düşünülmektedir (Yılmaz, 2001).

Kaye, Nick ve James (1977), evliliğin birçok beklenti ile var olduğunu belirtmişlerdir. Eşlerin, evliliğin mutluluk getireceğini, evlendikleri zaman eşinin kendilerini mutlu edeceğini ayrıca kendilerinin de eşini mutlu edeceğini düşünerek evlendiklerini belirtmiştir. Burada önemli olan evlenmeden önce mutlu olmaya eğilimli kişilerin evliliklerinde de mutlu olacağı, mutsuz olmaya eğilimli kişilerin ise evliliklerinde de mutsuz olacağı bilgisidir. Bundan dolayı evliliğin tek başına bireyi mutlu etmeyi sağlayan bir faktör olmadığını belirtmişlerdir.

Hawkins ve Booth (2005) evlilik doyumunu bireysel hoşnutluk ve mutluluk duygusu olarak tanımlamıştır. Evlilikte yaşanan mutluluğun, aslında eşler arasında hissedilen mutluluk değil, kişinin bireysel olarak hissettiği mutluluk olduğunu belirtmişlerdir.

Bradbury, Fincham ve Beach (2000) evlilik doyumunu, evlilik süresinin bir bölümünü kapsayan, evlilik süresi boyunca evlilik doyumu ile ilgili algıların yönünü de içeren bir durum olarak belirtmişlerdir. Olumsuz unsurların dikkat çektiği evlilikler doyumsuz, evliliğin sorunsuz olması ise doyum sağlanan evlilik olarak nitelendirilmiştir.

Evlilik doyumunu etkileyen faktörleri Spanier ve Lewis (1980) üçe ayırmıştır. Bunlar: evlilik öncesi faktörler, sosyal- ekonomik faktörler ve kişiler arası ilişki faktörleridir. Evlilik öncesi faktörler, eşlerin evlenmeden önce birbirlerine ırk, sosyo-ekonomik statü, dini inanç, zeka ve yaş bakımından ne kadar benzer oldukları ile ilgilidir. Eşler arasında benzerlik arttıkça evliliklerinden aldıkları doyum artmaktadır. Ayrıca çiftlerin anne- babalarının evliliklerinin iyilik hali arttıkça (çocuklarına iyi bir rol model olma açısından) ve çocuklarının eşleri ile ilişkilerini ne düzeyde onayladıkları da evlilik doyumunu arttıran bir faktördür. Eğitim durumu, sosyal ekonomik durum,

evlenme yaşı, evlenmeden önceki flört gibi durumlarda eşlerin benzer özellikler göstermesi eşler arasındaki doyumunu artırmaktadır. Sosyo- ekonomik faktörlerin mesleki statüler ve ev içindeki kişi sayısını içerdiği belirtilmektedir. Çiftler arasındaki gerçek ilişkileri ifade eden kişiler arası ilişkiler; birbirini olumlu kabul, evlilikten alınan duygusal kazançlar, eşler arası iletişim ve etkileşim ve rol uygunluğunu kapsamaktadır. Olumlu kabul, eşe karşı hissedilen olumlu duygulardır. Duygusal yararlar ise duygu ve saygının işareti, duygusal bağımsızlık, sevgi, cinsel doyum, kişisel gelişimi arttırmaya destek olma, otonomi duygusu ve eşitlik olarak tanımlanmıştır. Evlilikte iletişim, empati, birbirini doğru anlama ve kendini açma düzeyi ile bağlantılandırılmaktadır. Etkileşim, birlikte zaman geçirme, aktivitelerin ve hobilerin paylaşılmasını içermektedir. Rol benzerliği ise karşılıklı rol beklentileri açısından anlaşmayı, rol paylaşımını ve birbirini tamamlayabilmeyi içermektedir.

Özgüven (2001), çiftlerin evliliğe uyum sağlamalarının ve evliliklerinden doyum almalarının bazı unsurlarla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Bunlar; ilişkide şeffaf olmak, duyguları paylaşmak, eşin duygularını anlamaya çalışmak, öfke gibi duygularını ve sorunları çözmeye çalışmak, sevgi ve şefkat göstermek, hoşça giden ya da gitmeyen durumlarda net olmak, bir aile olmayı unutmamak, karar ve sorumlulukları paylaşmak, anne ve babaları ile ilgilenmek, gerçekçi olmak, cinsel yaşamı renklendirmek, sosyal ilişkileri devam ettirebilmek ve aile bütçesine katkıda bulunmak olarak belirtmiştir. Ayrıca Özgüven (2001) evlilik doyumunu etkileyen değişkenleri 3 grupta olmak üzere bireysel değişkenler, aileye ilişkin değişkenler ve sosyo- ekonomik değişkenler olarak gruplamıştır. Bireysel değişkenler; cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, ilk evlenme yaşı, sağlık durumu, fiziki görünüş ve eşin fiziki görünüşünden mutlu olmayı içerir. Aileye ilişkin değişkenler; çiftler arasındaki yaş farkı, çocuk sahibi olma veya olmama, çocuk sayısı, evlilik biçimi, eşle ev işlerini ve duygu ve düşünceleri paylaşma, aileden destek alma, ailede yapılan tartışma ve kavga sayısı, akrabalık derecesi, çocukların bakımı ve eğitimi, eşlerin cinsel yaşamdaki doyumlarıdır. Sosyo- ekonomik değişkenler; ailelerin sosyo- ekonomik düzeyi, ailenin aylık gelir düzeyi, gelirin yeterliliği, eşlerin meslek durumu, eşlerin aile gelirine katkısı, işlerinden aldıkları doyum gibi özellikleri kapsamaktadır. Ayrıca, Özgüven (2001) evliliğin ilk yıllarındaki mutsuzlukların ve problemlerin eşleri boşanma eğilimine götürdüğünü, evlilikte ilk üç yılın boşanma açısından büyük risk olduğunu belirtmiştir. Cinsellik, para, bireysel yönelimler, boş zaman aktiviteleri ve evlenmeden önce gerçekçi olmayan fikirler üretme, evlendikten sonra bu fikirlerin hayata geçirilmemesi evlilik sorunlarının daha erken ortaya

çıkmasına neden olmakta ve eşlerin daha iyi birisine rastlama beklentisi içinde olmaları eş ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bradbury, Fincham ve Beach (2000), eşlerde evlilik doyumuyla ilişkisi olan durum ve koşullar olarak tanımladıkları üç mikrobağlamdan (çocuklar, eşlerin geçmişleri ve özellikleri, hayattaki stres mekanizmaları ve geçiş dönemleri) söz etmektedirler. Çocuklar boyutunda; küçük yaştaki çocukların varlığı evliliğin kalitesini azaltırken ilerleyen yıllarda evlilikte istikrarı arttırmaktadır. Eşlerin geçmişleri ve özellikleri boyutunda, evlilik doyumunu ilişkilendiren bulgular, evlilik öncesi hakkındaki soruları da beraberinde getirmektedir. Evlilik ve aile işleyişinin yönü ve devamı bir önceki nesilden etkilenmekte, eşlerin evlenmeden önce içinde buldukları aile ve aile yaşantısı yeni aileyi iyi ya da kötü etkilemektedir. Örneğin Sanders ve arkadaşları, (1999) ebeveynlerdeki boşanmanın, bir sonraki neslin evlilik sürecinde iletişimin zayıf olması ile ilişkilendirildiğine ve bir sonraki nesil ile ebeveynlerin boşanması arasındaki ilişkinin daha genç nesil tarafından düşmanlık ve romantik kıskançlık gibi problemleri davranışlar ile şekillendiğine dair bulgular elde etmişlerdir. Yaşamdaki stres mekanizmaları ve geçiş dönemleri boyutunda ekonomi ve iş ile alakalı stres yapıcıların ve çevresel faktörlerin evlilik üzerindeki etkisine de dikkat çekilmiştir (Akt. Demir, 2014).

Murray, Holmes ve Griffin (1996), doyumlu bir evlilik ilişkisinin sağlanabilmesi için ilişki doyumunu belirleyen bazı temel özellikleri incelemiştir. Bunlar: empati, kendini ifade etme, iletişim yeteneği, idealizasyon, çatışma ve çatışma yönetimi, kabul edilmek ya da reddedilmektir. Empati özelliği birey eşinin duygu ve yaşantılarına duyarlı olmalı ve onun ihtiyaçlarını karşılayabilmesi olarak açıklanmaktadır. Kendini açma özelliğinde bireyin beklentilerini, duygu ve düşüncelerini eşine paylaşması eşinde güven ve yakınlık hissi oluşturması ve bu ilişkiden doyum alması anlamındadır. İletişim yeteneği özelliğinde bireyin ilişkide kendini doğru bir şekilde ifade edebilmesi ve eşine de bunu sağlayabilmesi gerekir. Eşler arasındaki iletişimin güçlü olması ilişkilerinden doyum almalarını sağlayacaktır. İdealizasyon özelliğinde ilişki doyumu ile eşin idealize edilmesi arasında olumlu bir ilişki vardır. Eş ya da ilişki idealize edildikçe ilişki doyumu artmakta ve ilişki vazgeçilmez hale gelmektedir. Çatışma ve çatışma yönetimi özelliğinde ilişki içinde yaşanan sorunlara yıkıcı değil de yapıcı bir tarzda yaklaşmak ve eşlerin birbirlerinin sıkıntılarına duyarlı olması doyum üzerinde olumlu yönde etkili olacaktır. Kabul edilmek ya da reddedilmek özelliğinde eşlerin ilişki içinde kendilerini değerli hissetmeleri, ait olma duygusu ve sorunlar olsa da eş tarafından

reddedilmeyeceği düşüncesi ilişkiye olan bağlılığı artırmakta ve doyumu yükseltmektedir.

İlişkilerde doyumsuzluk olduğunda bireylerin ne tür tepkileri verdikleri de araştırmalara konu olmaktadır. Rusbult ve Zembrodt (1983) ilişkilerde doyumsuzluk olması durumunda bireylerin dört tepkiden birini tercih edeceklerini söylemişlerdir. Bunlar; terk etme, dile getirme, sadakat ve ihmal olarak belirtilmiştir. Terk etme; boşanma, ayrı evlerde yaşama, ayrılma konusunda tehdit etme ya da arkadaş olarak kalmaya karar verme gibi ilişkiyi sonlandıracak ya da ilişkiyi bozacak davranışlarda bulunmak olarak belirtilmiştir. Dile getirme; problemleri çözmeye çalışma, kendini ya da partnerini değiştirmeye çalışma, çözümler üretme, problemleri tartışma, yardım alma gibi problem çözme şekilleri arama olarak ifade edilmiştir. Sadakat; eleştiri durumunda partnerini destekleme, sıkıntıların düzelmesi için çabalama gibi ilişkiye pasif bir şekilde devam etmeyi açıklamaktadır. İhmal; eşine kötü davranma, onu ihmal etme, tartışmaktan kaçınma gibi pasif bir şekilde durumun daha da kötüleşmesini sağlama olarak açıklanmıştır. Verilen bu tepkilerden dile getirme ve sadakat, ilişkiyi sürdürme amacıyla sergilenen yapıcı ve aktif davranışlardır. Terk etme ve ihmal ise ilişkiyi yıkıcı yönde verilen pasif tepkilerdir. Yıkıcı davranışlar (terk etme ve ihmal) gösteren eşlerin ilişkilerinde olumsuz stresi daha fazla yaşadıkları, ilişkilerin işlevselliğinin az olduğu durumda ise yapıcı davranışlar (dile getirme ve sadakat) gösteren eşlerin işlevselliğinin yüksek olması beklenmektedir.

Birçok araştırmada, bazı evliliklerin doyumlu ve bazılarının ise doyumsuz olduğu sorusuna yanıt aranmış ve kavramın birçok değişkenle ilişkisinin incelenip bu konuda çeşitli kuramsal açıklamalar ortaya koyulmuştur (Rusbult ve Zembrodt, 1983). Evlilikte doyum ve doyuma etki eden unsurların konu edildiği çalışmaların dayandığı kuramlar; sosyal mübadele kuramı, bağlamsal model, öğrenme kuramı, bağlanma kuramı, kişiler arası iletişim ve sosyal biliş kuramı ve sevginin evrimi kuramı olarak ele alınacaktır.

1.2.1. Sosyal Mübadele Kuramları

Kişiler arası ilişkiler alanında ilişki doyumu, ilişki tutarlılığı gibi kavramlar hakkında kuramsal açıklamalar yapan sosyal mübadele kuramları, Etkileşim Sonuçları Kuramı (Thibaut ve Kelley, 1959) ve Yatırım Modeli (Rusbult, 1983) gibi pek çok kuramsal modeli içinde barındırır.

Thibaut ve Kelley'nin (1959) geliştirmiş oldukları kuram çiftler arasındaki etkileşimi konu almaktadır. Sosyal mübadele kuramı, ödül, bedel, sonuç, karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi kavramları temelinde açıklamışlardır.

Ödüller, bireyin ilişkiden elde ettiği doyum, aldığı zevk, sevinç ve mutluluktur. Bir kişinin bir ilişkiyi başlatabilmesi için o ilişkiden ödül beklentisi olması gereklidir. Bedeller ise, bireyin ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyen faktörlerdir. Bireyler her zaman fazla ödül alıp az bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih edmektedirler. Ödüller ve bedeller karşılaştırıldığında sonuçta ödüllerin fazla olması o ilişkinin devam etmesini sağlayabilmektedir. Sosyal mübadele kuramı eşleri evlilik ilişkisi içerisinde evliliği doyumlu ve istikrarlı, doyumlu ve istikrarsız, doyumsuz fakat istikrarlı ve hem doyumsuz hem istikrarsız olarak dört gruba ayırmıştır (Karney ve Bradbury, 1995).

Kuram 'ilişkideki doyum' ve 'ilişkiye bağlılık' olarak iki ayrı kavram ifade etmektedir. İlişkiden doyum sağlama durumunu karşılaştırma düzeyi, ilişkiye bağlı olma ve ilişkiyi devam ettirme (istikrar) durumunu ise seçenekler için karşılaştırma düzeyi olarak açıklamıştır (Thibaut ve Kelley, 1959). Karşılaştırma düzeyi, bireyin mevcut yaşadığı ilişkiyi geçmişte yaşadığı ilişkilerle ve ilişki tecrübeleri ile kıyaslaması anlamına gelir. Bu kıyaslama sonucunda kişinin mevcut ilişkisinden elde ettiği doyum, karşılaştırma düzeyinden yüksek ise ilişkiden daha fazla doyum alındığı, düşük ise doyumsuzluk yaşandığı belirtilmiştir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bireyin mevcut ilişkisini devam ettirip ettirmeyeceği ile ilişkilidir. Bununla birlikte birey yaşadığı mevcut ilişkiyi kendisi için olası diğer alternatiflerle karşılaştırdığında seçenekler için karşılaştırma düzeyinden düşük ise ilişkisine bağlılığın devam etmeyeceği; üzerinde ise ilişkiye devam edeceği belirtilmiştir.

1.2.2. Bağlanma Kuramı

Eşlerin iletişimlerini ve birbirleri ile bağlılıklarını açıklayan yaklaşımlardan biri de bağlanma kuramıdır. Anneyle çocuk ilişkisinin çok önemli olduğunu ve anne ile çocuk iletişiminin çocuğun gelecekteki davranışlarına ve psikolojisine etki edeceğini söyleyen bağlanma kuramına göre, bağlanma; bireyin yakınlık araması, bireyi tehlikelerden koruma ve ilişkinin stresini azaltmak için bireylerin doğuştan getirdiği bir duygudur. Bebekken bağlanma figürü genellikle anneyken bireyin gelişim sürecinde bu figürün yerini yetişkinlikte eş almaktadır. Eş ilişkisinin kurulmasıyla birlikte birincil bağlanma figürü partner olur. Buna göre bireyin bebekliğinde annesiyle kurduğu

ilişkinin niteliği, sonraki yıllarda başka kişilerle kuracakları ilişkilerde belirleyici olacaktır (Bowlby, 1980). Bağlanma nesnesi olan anne, bebek için güvenli bir üs sağlamaktadır. Yetişkin birey için de bağlanma nesnesi bebeklikte annesi iken yetişkinlikte eşi olur. Eşinin güvenli bir üs olarak karşılık vermesi kişinin kendini güvende hissetmesine neden olur. Evlilik ilişkisi içinde geliştirilen bu bağlanma ilişkisi, bireylerin eşlerine karşı sergiledikleri tutum ve davranışları, ilişki sürecinde eşi ve kendisi hakkındaki duygu ve düşünceleri bağlanma stiline (güvenli, korkulu, kayıtsız, saplantılı) göre şekillenebilir (Çelik, 2009).

Hazan ve Shaver (1987) bağlanma stillerini güvenli bağlanma, kaygılı / kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma olarak üçe ayırmıştır. Yetişkinlerin bağlanma biçimlerinin bireylerin ilişkilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Buna göre güvenli bağlanma stiliyle bağlanan bireyler daha uzun süreli ilişkiler kurabilmekte, eşine daha kolay yakınlık kurabilmekte ve daha rahat güvenmektedirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, eşiyile yakınlaşmaktan rahatsızlık duymakta ve eşine güvenmekte sorunlar yaşamaktadır. Kaygılı /kararsız bağlanan bireyler ise başarısız ilişkilere sahip olmakta ve eşinin kendisine yakınlaşmakta isteksiz olduğunu, kendisini sevmediğini ve istemediğini düşünmektedir. Buna göre bağlanma kuramı, bu üç bağlanma stili ile birbirleri arasındaki ilişkiye dayanarak doyumunu açıklamaktadır.

1.2.3. Kişiler Arası İletişim ve Sosyal Biliş Kuramı

Miller ve Steinberg (1975) tarafından geliştirilen yaklaşımda, evlilik doyumunun bireylerin başkaları hakkındaki düşünceleri ile açıklanabileceğini belirtmişlerdir. Yaklaşım, insanların başka insanlar hakkında nasıl düşündüğüne ilişkin açıklamalar getirir. Buna göre eşini olduğu gibi kabul eden ve geleneksel rollere itibar etmeyen çiftlerin evlilik doyumunu daha yüksektir. Çünkü eşin kendisine özgü özellikleriyle kabul edilmesi, ona yönelik bağımlı ve kontrolcü davranışların olmadığını, aksine eşitlikçi bir yaklaşımın var olduğunu düşündürmektedir.

1.2.4. Öğrenme Kuramı

Öğrenme kuramı davranışçı yaklaşıma dayanır. Aşk ve evliliği tepkisel ve edimsel koşullanma ilkeleri ile açıklamaya çalışmaktadır. Bireylerin eşlerine yönelik davranışları, pekiştirmenin temeli olarak kabul edilmektedir. Evlilikte eşlerin

birbirlerine yönelik davranış ve algıları yaşamlarındaki öğrenme geçmişi ile ilişkili olabilmektedir (Binici-Azizoğlu, 2000).

1.2.5. Bağlamsal Model

Bradbury ve Fincham (1988) tarafından önerilen bağlamsal modele göre eşlerden biri tepkide bulunduğu diğer eşte hızlı duyusal ve bilişsel işlemler aktive olmaktadır. Bu işlemler ise eşlerin davranışlarının olduğu bağlamla ilişkilidir. Bağlam, evlilikteki davranışların işlenmesini belirleyen psikolojik durumlar ya da değişkenler olarak tanımlanır. Bağlamın yakın ve uzak olmak üzere iki değişkeni vardır. Yakın bağlam, bireyin eşinin davranışına maruz kaldığı durumdaki duygu ve düşünceleridir. Başka bir ifadeyle yakın bağlam kişinin eşinin davranışının hemen öncesindeki öznel duygu durumudur. Bu nedenle, kişiler yakın bağlama ilişkin değişkenlerin daha fazla farkındadırlar (Bradbury ve Fincham, 1988). Ayrıca, yakın bağlam, yaşanan olayların kişiye özgü özelliklerine ilişkin değerlendirmeleri içerir. Bu değerlendirmeler de olaylar karşısında kişilerin nasıl başa çıkacaklarına karar vermelerine ve tepkilerini değiştirebilmelerine yol açar. Uzak bağlam ise daha kalıcı kişilik özelliklerine ilişkin değerlendirmeleri içerir. Bağlamsal model, yakın bağlam ve uzak bağlam arasındaki ilişkiye dayanarak doyumu açıklar. Modele göre, uzak bağlam ile doyum arasındaki ilişkiye yakın bağlamın aracılık ettiği belirtilmiştir.

1.2.6. Sevginin Evrimi Kuramı

Evlilik doyumunu açıklamaya çalışan bir diğer kuram ise Sevginin Evrimi Kuramıdır. Wilson (1981)'un geliştirmiş olduğu bu kurama göre, evlilikten sağlanan doyum üç ihtiyacın karşılanıp karşılanmaması durumuna bağlıdır. Bunlardan ilki, eşe bağımlı davranışın korunma ihtiyacından kaynaklandığı, bunun da ilk çocukluk yıllarında anne figürü tarafından korunma ihtiyacının bir devamı niteliğinde olduğudur. Bu nedenle yetişkinlikte eş tercihinde ebeveyne benzeyen kişiler tercih edilir. İkinci ihtiyaç ise koruma ihtiyacıdır. Eşlerin birbirlerini çocuk olarak görmelerine ve koruma ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olur. Üçüncü ihtiyaç ise cinsel ihtiyaçtır. Buna göre kadınlar biyolojik yapıları ve üreme faaliyetlerinden dolayı eş seçiminde erkeklere oranla daha dikkatli davranmaktadır.

1.3. Romantik Kıskançlık

Romantik kıskançlık, bilişsel değerlendirme ve duygusal ve davranışsal tepkilerden oluşan bir durumdur. White ve Mullen'e (1989) göre, insanlar kıskançlığa sebep olabilecek bir uyarana karşılaştıkları durumda 3 basamaklı bilişsel bir değerlendirme sürecinden geçmektedirler. Buna göre bu süreçlerde birinci basamak, ilişkiye rakip birinin ortaya çıkma olasılığının olup olmadığını yordamadır. İkinci aşamada gerçekten rakip bir ilişkinin olup olmadığı araştırılır. Üçüncü ve son aşamada ise birey rakibin gösterdiği tehditin boyutlarını yordamaktadır. Pfeiffer ve Wong (1989) da bu bulgularla benzer olarak, kişilerin 2 tip bilişsel romantik kıskançlık yaşadığını ortaya koymuşlardır. Bunlar: partnerin bir başkasına bağlanabileceğinden endişe duyma ve rakip bir ilişkinin ortaya çıkacağından şüphelenmedir. White ve Mullen (1989) kıskançlığa eşlik eden duyguları öfke, korku, üzüntü, gıpta, imrenme, cinsel uyarılma ve suç olmak üzere 6 grupta toplamışlardır. Buna göre öfke, nefret, iğrenme, üzüntü gibi duyguları, korku, anksiyete, endişe, stres gibi duyguları, üzüntü, depresyon, umutsuzluk gibi durumları, imrenme, gücenme, darılma ve esirgeme, gözü kalma gibi durumları, cinsel uyarılma; şehvet, arzu gibi durumları, suçluluk ise reddetme ve utanma gibi durumları içerir.

Romantik kıskançlıkla ilgili önemli bir konu, romantik kıskançlığı tetikleyen olayların ve bu olayların düzeyinin de bireyden bireye farklılık gösterebileceğidir. Kişinin kıskançlığa olan yatkınlığı yüksek düzeyde ise, eşinin yanından geçen bir bireye bakması kıskançlığı başlatan durum olabilirken, yatkınlığı düşük olan bir bireyin eşini kıskanması için başka bir kişiyle ilişki içinde olması gibi önemli bir durum ile kıskançlığa neden olunabilmektedir. Buna göre kıskançlığı düşük düzeyde olan bireylerin kıskanma durumlarını çok az olay harekete geçirmekte/tetiklemektedir (Pines, 1992; akt. Taşın, 2015).

Romantik kıskançlık genellikle davranışlar ve iletişimle dışa vurulur, çok nadir olarak bireylerin içlerinde yaşadıkları bir durumdur. Kıskançlığın dışa vurumu; gizil eylemler, romantik kıskançlık duygularının çok çabuk ifadesi ve başkalarına yöneltilen stratejik iletişimi içinde barındırır. Guerrero, Andersen, Jorgensen, Spitzberg, Eloy, (1995) romantik kıskançlık durumunda, kıskançlığın ifadesi ile ilgili 11 tip iletişimsel davranış ortaya koymuşlardır. Bunlardan altısı, partnerle iletişim kurma ya da kurmama durumu ile ilişkilidir. Bunlar; olumsuz duyuların ifadesi, tamamlayıcı, bütünleştirici ve dağıtıcı iletişim, kaçınma/reddetmeyi kapsayan davranışlar, aktif uzaklaşma, saldırgan

iletişim ve tehdittir. Olumsuz duyuların ifadesi, engellenme temelli üzüntü ya da öfke gibi sözel olmayan durumları içermektedir. Tamamlayıcı, bütünleştirici iletişim, problem çözme becerilerini, duygu ve sıkıntıları içerir. Dağıtıcı iletişim, bütünleştirici iletişimin tam tersi bir eylem olup partnere sözel saldırıda bulunmak ve kötü davranmak gibi durumları içerir. Kaçınma/reddetmeyi içeren davranışlar, iletişim kurmayı bırakmak ve kıskançlığı reddetmek gibi eylemleri içerir. Aktif uzaklaşma, sözsüz iletişim kurup ters, soğuk bakışlar atmak, görmezden gelmeye çalışmak gibi doğrudan olmayan yollardan saldırganlık belirten davranışlar içerir. Saldırgan iletişim ve tehdit, partneri tehdit etme ya da partnere şiddet uygulama gibi doğrudan saldırgan davranışları içerir.

Romantik kıskançlık ifadesi de partneri hedef alır ancak genellikle doğrudan kıskanılan birey ile iletişimin olmasını gerektirmez. Bunlar, gizlice izleme davranışı, ödünleyici iyileştirme/onarım stratejileri, manipülasyon girişimleri, rakiple iletişim ve saldırgan davranıştır. Gizlice izleme davranışı; ajanlık yapmak, partnerin davranışlarını gizlice takip etmeye çalışmaktır. Ödünleyici iyileştirme/onarım stratejileri, çiçek yollama ve daha çekici olmaya çalışma gibi ilişkiyi iyileştirmeyeyönelik eylemlerdir. Manipülasyon girişimleri, partnerin duygularını değiştirmeyi gerektirir. Rakiple iletişim, rakibi partnerinden uzak durması için uyardırmayı amaçlar. Saldırgan davranış, eşyalara zarar vermek gibi doğrudan partnere yönelik olmayan saldırgan davranışlar sergileyerek romantik kıskançlık duygusunun ifade edilmesidir (Guerrero ve ark., 1995).

Kıskançlığa ilişkin birçok kuramsal yaklaşım bulunmaktadır. Burada evrimsel yaklaşım, sistemik yaklaşım, bilişsel davranışçı yaklaşım, sosyopsikolojik yaklaşım ve psikodinamik yaklaşım, sistematik yaklaşım, bağlanma kuramı, sosyal karşılaştırma kuramı, hata yönetimi kuramı, bilişsel olgusal kuram, sosyal mübadele kuramı, sosyopsikolojik yaklaşım, transaksiyonel yaklaşımdan söz edilecektir.

1.3.1. Evrim Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Evrimsel kuramı, kıskançlığın uzun bir geçmişinin olduğunu ve insanın yaşama uyum sağlamasını gerektiren, terk edilme ve aldatılmaya yönelik bir savunma davranışı olduğunu belirtir (Buss ve Haselton, 2005).

Evrimsel kuramına göre romantik kıskançlık, duygusal ve cinsel olarak ikiye ayrılır. Duygusal romantik kıskançlık, partnerin bir başkası ile duygusal ilişki yaşadığını

bilmesi veya şüphelenmesi sonucunda yaşanan romantik kıskançlık; cinsel romantik kıskançlık ise, partnerin başka biri ile cinsel ilişkiye girdiğini bilmesi veya şüphelenmesi sonucunda yaşanan romantik kıskançlıktır (Harvey ve ark. 2004; akt. Demirtaş, 2008).

Evrimsel yaklaşım, romantik kıskançlık konusunda cinsiyetler arası farklılıklar bulunduğunu öne sürmektedir. Bu bakış açısına göre erkekler için en önemli kaygı, çocukların babasının kendileri olup olmama şüphesidir. Başka birinin çocuğuna bakmak olasılığına karşı romantik kıskançlık nedeniyle erkekler, çocuklarının kendilerinin olduğunu garantilemektedirler. Kadınlar için bir başkasının çocuğuna bakma şüphesi yaşanmazken, eşlerinin potansiyel ilgi ve maddi kaynak kaybıyla çocuk yetiştirirken yitireceklerini düşündükleri maddi yardımlar kaygı nedeni olmaktadır (Taylor ve ark., 2007).

Bu kuram çeşitli araştırmacılar tarafından desteklenmiştir. Örneğin Buss ve Haselton (2005), yaptıkları çalışmada kadınların duygusal ihanetten, erkeklerin ise cinsel ihanetten dolayı rahatsızlık yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Archer, (1996) romantik kıskançlığın kadınlar ve erkekler için farklı evrimsel güçler tarafından şekillendiğini, kalıtsal ve evrensel bir tepki olduğunu belirtmiştir. Evrimsel yaklaşıma göre; ilişkide yüzleşilen farklı risklerin varlığından ötürü, kadınların erkeklerden daha az kıskanç olduğu, bununla birlikte kadınların potansiyel ilgi ve maddi kaynak kaybıyla kıyaslandığında partnerlerinin cinsel sadakatsizliğine karşı daha duyarsız oldukları belirtilmiştir.

Evrimsel kuramcılar, kıskançlığı olumsuz bir durum olarak gören diğer yaklaşımlardan farklı olarak kıskançlığın olumsuz yönünden ziyade, kavramın ilişkilerdeki işlevselliğine dikkat çekmişlerdir (Demirtaş, 2008). Darwin'e göre kıskançlığın türlerin devamı açısından bir işlevi vardır. Romantik kıskançlıkla ilgili yaşanan duygu ve davranışlar çiftin birlikte kalmalarına, yavrularını büyütürken genlerini kopyalamalarına yaramaktadır. Darwin, kıskançlığın bu işlevi nedeniyle sadece insanlarda değil, hayvanlarda da görüldüğü için, kıskançlığın doğuştan ve evrensel olduğunu düşünmektedir (Darwin, 1965; akt., Pines, 2003; akt. Çapkın, 2012).

Kuram, bir çok araştırmacı tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden ilki, insan ve hayvan davranışlarının birbiri ile ilişkilendirilmesidir. Kurama getirilen eleştirilerden ikincisi de kıskançlığın doğal, bir bakıma da biyolojik olarak zorunlu olduğu şeklindeki görüşüdür. Bu eleştirilere rağmen kuram, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları vurgulaması açısından önemli bir bakış açısı sunmaktadır (Pines, 2003).

1.3.2. Yatırım Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Bu araştırma alanyazındaki birçok araştırma gibi yatırım modelini desteklemektedir. Rusbult (1983) tarafından oluşturulan Yatırım Kuramı, romantik ilişkilerde bağlanım; bireysel ve kişilerarası ihtiyaçların karşılanması amacıyla ilişkiye tutunma olarak açıklanmaktadır. İlişkinin etkileşimi, ilerlemesi ve ne zaman biteceğinin belirlenmesinde, ilişkiye bağlanım düzeyi önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin eşlerinin tepkilerini nasıl değerlendirdikleri ve romantik kıskançlık gibi ilişkide yaşanan sorunlarla nasıl baş edilebileceğini göstermektedir. (Rusbult, Varette, Whitney, Slovik, Lipkus, 1991).

Yatırım kuramına göre romantik ilişkilerde bireyler romantik kıskançlık ya da başka bir sorunla karşılaştıklarında, iki boyutta (aktif-pasif ve yıkıcı- yapıcı) ve dört farklı şekilde (çıkış, konuşma, bağlılık, umursamama) tepki vermektedirler (Rusbult 1987). Araştırmanın temel dayanağı olan bu yaklaşıma göre romantik ilişkilerde romantik kıskançlık ya da başka bir problem söz konusu olduğunda bireyler dört farklı davranış sergilemektedir. Çıkış (*Exit*)'ta amaç ilişkiyi değil, benlik saygısını korumaktır. Böylelikle etkin fakat yıkıcı bir tepkidir. Konuşma (*Voice*), burada birey ilişkideki sorunu çözmek için partneriyle iletişim kurmaya çalışır. Burada önemli olan, hem benlik saygısını hem de ilişkiyi korumaktır. Böylelikle etkin ve yapıcı bir tepkidir. Bağlılık (*Loyalty*) ilişkinin düzeleceği inancı ile girişim olmadan bekleme davranışıdır. Burada esas olan benlik saygısını değil, ilişkiyi korumaktır. Edilgen ve yapıcı bir tepki şeklindedir. Umursamama (*Neglect*), problemleri ve ilişkinin kötüye gidişini görmezden gelme ve düzeltmek için hiç bir çabada bulunmamak anlamına gelir. Bu tepki türünde ne benlik saygısı ne de ilişkinin kendisi önemlidir. Dolayısıyla yıkıcı ve edilgen bir tepkidir (Rusbult, Johnson ve Morrow, 1986). Demirtaş (2004), yakın ilişkilerde romantik kıskançlığın düzeyi, kıskançlığa verilen tepkiler, başatma yolları ve olumlu ve olumsuz etkilerinin Rusbult'ın (1987) önerdiği gibi çıkış/konuşma/bağlılık/umursamama şeklinde kategorize edilebileceğini belirtmiştir.

Rusbult, Morrow ve Johnson,(1987) ilişkiye dair algılanan tehditin kıskançlığın oluşmasında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Romantik ilişki risk altındaysa romantik ilişkiye yönelik yatırımlara tehdit de söz konusudur. White ve Mullen(1989) bu tehditin benliğe ya da ilişkiye yönelik olabileceğini, benliğe yönelik olan tehditin, benlik saygısına yönelik olabileceğini, ilişki tehlike altında olduğunda ise, tehditin

romantik ilişki için yapılan yatırımlara yönelik olabileceğini aktarmışlardır. Benliğe ve ilişkiye yönelik tehditin etkilerine odaklanan araştırmalarda, ilişkiye ve benliğe yönelik tehdit algılayanların sadece benliğe ya da sadece ilişkiye yönelik tehdit algılayanlardan daha fazla romantik kıskançlık yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Bu kuramı baz alarak Rydell ve arkadaşları (2004), bağlanım düzeyinin yüksek olduğu bir ilişkinin daha fazla romantik kıskançlığa neden olduğunu belirtmişlerdir. İlişkiye yönelik tehdit algılayan bireylerde romantik kıskançlığın daha kolay tetiklendiği, benliğe ve ilişkiye yönelik tehdit algılandığında ise ilişkiye bağlanım düzeyinin önemli olduğu, çiftlerin romantik kıskançlık uyandırabilecek bir durumda daha fazla tehdit algıladıklarında ise, ilişkiye bağlanım düzeyi ile romantik kıskançlık ilişkili olduğundan ilişkiye bağlanım düzeyi yüksek bireylerin daha fazla romantik kıskançlık yaşadığını belirtmişlerdir.

1.3.3. Bilişsel Yaklaşımlara Göre Romantik Kıskançlık

Bilişsel yaklaşımın temelleri Aaron T. Beck tarafından depresyon tedavisi için atılmıştır. Yetmişli yıllarda Albert Ellis “Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım” ı geliştirmiştir. Beck tarafından ortaya atılan “Bilişsel Davranışçı Yaklaşım” ile birbirine yakın iki kuramsal yaklaşım ortaya konulmuştur (Karahan ve Sardoğan, 2004).

Bu yaklaşımda davranışların öğrenme sonucu kazanıldığı, psikolojik sorunların da yanlış öğrenmeden kaynaklandığını belirtmektedir. Davranışçı yaklaşıma göre romantik kıskançlık doğal, içgüdüsel ve kaçınılmaz özellikte olmayışı, yanlış öğrenmenin sonucunda oluşmaktadır. Romantik kıskançlık öğrenildiğine göre, yeni ve daha iyi tepkilerin de öğrenilebileceği belirtilmektedir (Pines, 2003).

Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşıma göre, düşünce ve duygular birbiri ile iç içedir. Rahatsızlıklar altta yatan mantıksız düşüncelerden kaynaklandığı belirtmektedir. Beck’ göre ise bireylerin duygusal ve davranışsal tepkileri düşünce ve inançlar tarafından şekillendirilmektedir. Kişilerin olayları algılaması ve yorumlaması gibi, tepki de buna bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Karahan ve Sardoğan, 2004). Buna göre, romantik kıskançlık akılcı olmayan düşüncelerdendir. Akılcı olmayan romantik kıskançlık düşünceleri, bireyin bilinçli ya da dolaylı olarak ortaya çıkarttığı arzularına yönelik düşüncelerinden kaynaklanmaktadır. Ellis’e göre bireyler genellikle sevdikleri nesneye yönelik romantik kıskançlıkla ilgili güçlü eğilimlerle dünyaya gelirler ve bu doğuştan gelen eğilimler sosyal öğrenme ile etkileşim halindedir. Bunların yanı sıra,

akılcı olmayan romantik kıskançlık duygusu; güvensizlik, öfke ve hayal kırıklığı gibi duygulara neden olan bir dizi akılcı olmayan düşünce içermektedir (Ellis,1996).

Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşımına göre kıskançlığın altında yatan nedenler, aşırı ego güvensizliği, ciddi düşmanlık, aşırı düşük engellenme toleransı, yoğun sevgi ihtiyacı ve bağımlılık, obsesif kompulsif bağlanma, yansıtma,partnerinin davranışını sevgisiz ve kışkırtıcı olarak anlamlandırmak, çocukluk travmalarıdır. Aşırı ego güvensizliğinde kıskanç bireyler sevdikleri partnerleri tarafından iyi ve değerli ya da kabul edilmiş olarak değerlendirilmeyi beklerler. Kendilerinin olması gerektiği gibi sevilmediklerini düşündüklerinde, kendini kabul duyguları tehlikeye girer ve romantik kıskançlık oluşur. Ciddi düşmanlıkta kıskanç bireyler insanların kendilerine adil davranmalarını beklerler. Kendilerine adil davranılmadığını düşündüklerinde ise bu kişileri kendilerine düşman ilan ederler. Bu durum, rakiplerine yönelik öfkeye ve kıskançlığa sebep olmaktadır. Aşırı düşük engellenme toleransıisepartnerin aşkına ilişkin gerçek ya da olası bir hayal kırıklığı sonucunda romantik kıskançlık hissedilmesine yol açabilmektedir. Yoğun sevgi ihtiyacı ve bağımlılıkta kıskanç birey partnerinin dikkatini çekmeye, sevgisine ihtiyaç duyduğunu vurgulamaya ve daha çok bağımlı olmaya çabaladığında yoğun romantik kıskançlık gözükür. Obsesif kompulsif bağlanmada, bireyler birçok şeye bağımlı hale gelebilir. Yansıtma, genellikle kıskanç kişi partnerinin diğerlerine de aynı derecede ilgili olduğu varsayımında bulunur. Bu yoğun şüphe böyle bir ilgilinin varlığı ya da yokluğu bir nevi paranoya şeklinde ortaya çıkar. Partnerinin davranışını sevgisiz ve kışkırtıcı olarak anlamlandırmak ise partnerin bir başkası ile ilgileniyor gibi görüldüğünde, romantik kıskançlık genellikle çok yoğun hissedilmektedir. Çocukluk travmaları, ayrılık anksiyetesi, kardeş rekabeti, ya da diğer sıkıntılı durumları içeren erken çocukluk yaşantıları gibi bir çok faktörün kıskançlığın oluşmasında etkili olduğu görülmektedir (Ellis,1996).

1.3.4. Psikodinamik Yaklaşımına Göre Romantik Kıskançlık

Freud'a (1922) göre romantik kıskançlık evrensel ve insanın doğasında varolan, kaçınılmaz bir sonuçtur. Romantik kıskançlık, çocukluk çağında hepimizin yaşadığı deneyimlerden kaynaklanır. Yetişkinlikte yaşanan romantik kıskançlık ise bu evrensel çocukluk travmalarının yeniden kişinin yaşamında tekrar ortaya çıkmasının bir sonucudur (Akt. Pines, 1998).

Psikodinamik yaklaşım kıskançlığı, geçmiş yaşam olayları ve bilinçdışı ile açıklamaktadır. Bu yaklaşıma göre romantik kıskançlık, iki-üç yaşında ortaya çıkan ödipal dönemden kaynaklanmaktadır. Yaklaşıma göre romantik kıskançlık olmak üzere üç farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Yarışmacı ya da normal romantik kıskançlık, yansıtılmış romantik kıskançlık ve sanrısız romantik kıskançlıktır (Mathes, 1992). Yarışmacı ya da normal romantik kıskançlıkta kişi, sevdiği bir şeyi bir rakibe kaptırdığı ya da kaptıracağı düşüncesiyle sıkıntı yaşamaktadır. Bu romantik kıskançlıkta sevilen kişiyi kaybetme, kendine olan saygıyı yitirme, rakibe duyulan haset ve sevilen kişinin kaybedilmesi nedeniyle kendini eleştirme ve suçluluk duyguları yaşanmaktadır. Ayrıca bireyin yaşadığı romantik kıskançlık gerçek bir tehditle ilişkili ise, bu normal romantik kıskançlıktır. Yansıtılmış romantik kıskançlıkta, birey bastırılmış aldatma dürtüleri ya da gerçek bir aldatma durumu nedeniyle romantik kıskançlık yaşamaktadır. Başka bir kadını arzulayan fakat bu durumu eyleme geçiremeyen bir erkek ya da gerçek bir aldatma girişiminde bulunmuş bir erkek bunu eşine yansıtabilir ve eşini kendisinin yapmayı arzuladığı ya da yaptığı şeylerle suçlamaya başlar. Freud'a göre her bireyde aldatma eğilimi vardır ve bu durumla baş edebilmenin en basit yolu yansıtma'dır. Sanrısız romantik kıskançlıkta ise, kişi yine aldatmaya ilişkin bastırılmış dürtülerin etkisi altındadır fakat sanrılı romantik kıskançlık paranoyanın işaretidir. Romantik kıskançlık nesnesi kıskanç bireyle aynı cinsten biriyle olmaktadır. Freud bebeklerin ve küçük çocukların biseksüel (çift yönlü) olduğunu, yetişkinlik ve sosyal baskılar sonucunda cinsel tercihin heteroseksüelliğe doğru olduğunu belirtir. Freud'a göre sanrısız kıskançlığın birincil sebebi eşcinsel yönelimdir. Eşcinsel dürtü heteroseksüel dürtüye göre daha fazla endişeye neden olduğundan kendini ona karşı savunmak için gerçek çarpıtılarak ortaya çıkabilir (Pines, 1998). Bu, gerçek veya olası tehdit olmadan duyumsanan romantik kıskançlıktır (Freud, 1922; akt., Hocoğlu, 2001).

Psikodinamik yaklaşıma yöneltilen eleştiri, tüm romantik kıskançlıkların az da olsa sanrılı olduğu, kıskançlığın altında yatan gerçeklerin görmezden gelindiği, gerçek olaylara gerektiği kadar yer verilmediği ve bilinçdışına odaklanması yönündedir. Bireyin romantik kıskançlık sorununu kendisinin yarattığı konusunda suçlama eğilimi bir diğer eleştiridir. Şimdi ve burada ilişki dinamikleri önemsenmeyip daha çok erken çocukluk dönemi üzerinde durulmuştur. (Demirtaş, 2004).

1.3.5. Sistemik Yaklaşım Göre Romantik Kıskançlık

Don D. Jackson tarafından ortaya atılan görüşe göre iki veya daha fazla insan arasındaki etkileşim bir denge merkezine sahip bir sistem oluşturur ve bir insan diğer insanlarla etkileşimde buldukça bireyin ilişkilerinin doğası anlaşılmaya başlar. (Dallos ve Draper, 2012). Sistemik kurama göre aile üyelerinden birinde olan değişim tüm aile üyelerini etkilemekte ve bir takım değişimleri de beraberinde getirmektedir (Nichols, 2013).

Sistemik yaklaşıma göre de romantik kıskançlık işlevseldir. Eşlerden birinin yaşadığı romantik kıskançlık, çiftin ilişkisinin bir parçasıdır ve ilişkideki bir problemi yansıtmaktadır. Bu yaklaşıma göre çiftlerin birbiriyle ilişki şekilleri, bireyin davranışından çok daha önemlidir. Odaklanması gereken bireyin davranışları değil, ilişkinin kendisidir (Dokur ve Profeta, 2006).

Sistemik yaklaşımda önemli olan kişinin içerisinde bulunduğu sistemlerin tamamıdır. Sistemin içerisinde ilk olarak eşler yer alır sonrasında çiftin soyları içinde yaşadığı toplumun kültürü etkili olmaktadır. Bir üst sistem içerisinde yer alan çift, kıskanç kişinin düşünce davranış ve duygularının yer aldığı alt sistemlerle etkileşim halindedir. Kurama göre romantik kıskançlık yıkıcı ve güçlenen bir yapıya sahiptir. Romantik kıskançlık çiftlerden biri tarafından sergilenmesine rağmen çift ilişkisinin bir parçasıdır ve bütünde aile içerisinde meydana gelen bir rahatsızlık olarak görülmektedir (Pines, 1998).

1.3.6. Bağlanma Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Bağlanma kuramı çocuk ve ebeveyn arasındaki bağı anlamak ve çocuğun gelişimini etkileyen bu bağı ortaya çıkarmak amacıyla oluşturulmuştur (Ainsworth, Blehar, Waters, ve Wall, 1978; Bowlby, 1969, 1973, 1980).

Bağlanma Kuramında Bowlby, bağlanmayı bebeklik döneminde bebeğin bağlanma figürüne yakın olmasının temeli olarak görmektedir. Kurama göre, bağlanma kişisi, bebeğin yaşadığı korku, kaygı gibi negatif duygulara sakinleştirici şekilde cevap verirse, bebek rahatlayacak ve bu da güvenli bağlanma oluşturacaktır. Ayrıca, bebek aksi durumda negatif duygular ile olumsuz sonuçlar arasındaki bağı öğrenecek ve güvensiz bağlanmaya neden olacaktır. Yaşamın ilk dönemlerinde bağlanma figürü ile oluşan bu yaşantı örüntüleri bireyin kişiliği ve kişilerarası ilişkilerine yansıma biçimi, hayatının tamamında kalıcı bir etki yaratacaktır (Bowlby, 1969).

Bağlanma Kuramı bireysel farklılıkları ön planda tutarak romantik kıskançlığı incelemek amacıyla kapsamlı bir çerçeve belirtmiştir. Romantik ilişkilerin doğasında kaybetme ve ayrılmaya karşı tepkiler olduğundan, ilişkiye yönelik tehditler ya da bir başkası için terkedilme olasılığına karşı belirgin düzeyde bir kaygı durumu söz konusudur. Güvensiz bağlanmada rakibi suçlama ve romantik kıskançlık çok yoğunken, güvenli bağlanmanın romantik kıskançlıkla ilişkisinin daha az olduğu gösterilmiştir. Hazen ve Shaver (1987), bireylerin kendileri hakkındaki güvensizlikleri yoğun bir şekilde ilişkilerini etkilediğinden, kaygılı kararsız bağlanmış kişilerin güvenli ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylere oranla, daha fazla kıskançlığı deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Farklı bağlanma stillerinde kıskançlığın yoğunluğu yanısıra romantik kıskançlık yaşantısındaki duygu, düşünce ve davranışların da farklılaştığı belirtilmiştir (Akt. Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997).

1.3.7. Sosyal Karşılaştırma Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Evrimsel psikoloji temelinde ele alınan kuramlardan Sosyal Karşılaştırma Kuramı ilk kez Festinger tarafından ortaya atılmıştır. Sosyal Karşılaştırma kişinin kendisi hakkında bir fikir sahibi olabilmek ve sahip olduğu fikri korumak için kendini bir başkası ile karşılaştırma durumu” olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 2003). Sosyal karşılaştırma yöneliminin duygusal sonuçlarından biri de romantik kıskançlıktır. Bireylerdeki sosyal karşılaştırma romantik ilişkilerdeki aynı cinsten rakip olan kişi ile rekabette önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerin şu anda var olan ilişkilerinde tehdit oluşturabilecek bir rakiple kendisini karşılaştırması sonucunda oluşacak negatif geribildirimler kıskançlığın oluşmasına sebep olan etkenler olabilmektedir. Karşılaştırma bireyin benliği ile ne kadar ilişkili olursa romantik kıskançlık durumuna verilen tepki de farklılaşacaktır (Dijkstra ve Buunk, 2002).

Romantik kıskançlıkta, rakibin başarılarının önemi, sadece bizim kendi arzumuz değil aynı zamanda partnerimizin de bunu arzulanabilir bulduğuna yönelik inançlarımıza dayanmaktadır. Partnerimizin zeki insanlardan hoşlandığını bilirsek ve rakibimiz de zeki biri ise, yaşayacağımız romantik kıskançlık daha fazla olacaktır. İlişkiye yönelik tehdit, partnerimizin arzuladığı şeylerle uyumlu olduğunda artacaktır (DeSteno ve Salovey, 1996).

Bu kurama göre bireydeki düşük benlik algısı karşılaştırma durumunda romantik kıskançlık sergilenmesi yerine rakibin kendisinden üstün olduğu özelliği ile özdeşim

kurulması ile bireylerin ilişki ile ilgili olumlu bir değerlendirme yaptığı belirtilmektedir. Karşılaştırma alanı kişinin doğrudan benliğine yönelik ise karşılaştırmaya bağlı olarak birey benliğini yeniden tanımlamaya çalışarak ve karşılaştırma alanının kendisi için önemini azaltmaya başlayacaktır. Bireyler, rakibinin kendisinden üstün olduğu özellikleri ya da partneri ile olan ilişkisini küçümseme gibi farklı tepkileri de göstereceklerdir. (Tesser ve Campbell, 1980). Birçok araştırmada sosyal karşılaştırma yönelimi yüksek kişilerin partner seçiminde arzulanan rakibin özelliklerine yönelik romantik kıskançlık tepkilerinin daha fazla olduğu görülmüştür (Dijkstra ve Buunk, 2002; Buunk ve Dijkstra, 2004).

1.3.8. Hata Yönetimi Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Evrin psikoloji temelinde ele alınan ve Haselton, Buss ve De Kay tarafından ortaya koyulan hata yönetimi kuramına göre, kişilerin net olmayan durumlar söz konusu olduğunda, hayatta kalabilmek için ve üreme açısından kendilerine en fazla yarar sağladığını düşündükleri hataya eğilim gösterdiklerini belirtmiştir. Hatalar, bireyin gördüğü ya da algıladığını varsaydığı en kötü durumlardır. Bireyin hayatta kalma amacı ile kendini güvende hissetmesine yardımcı olan hatalar olarak görülmektedir (Buss, 2000).

Evrimsel yaklaşıma göre eş problemlerinde ve çözüm yolları söz konusu olduğunda kadın ve erkekteki farklılıkların cinsiyet açısından yanlılıklar ortaya koyduğu belirtilmiştir (Buss, 2001). Hata yönetimi kuramına göre bu yanlılıklardan biri, abartılı değerlendirme yanlılığıdır. Bu yanlılıkta hemcinsine yönelik rekabette abartılı değerlendirme söz konusudur. Romantik ilişkide birey kendine rakip olarak gördüğü kişiyi partnerinin değerlendirmesinin sonucunda olduğundan daha fazla çekici olarak algılayacağını düşünmektedir. Birey rekabet sırasında kendisinin daha avantajlı olduğunu düşünebilir. Kişide bu durumda romantik kıskançlık mekanizmaları ortaya çıkmıştır ve olabilecek tehditlere karşı kişi tetikte beklemektedir. Bu durum sonucunda kişi en kötü olasılıkla zaman ve enerji harcayacak fakat rekabette rakibin çekiciliğinin basite alınması kaybetme ya da mevcut partnerin kaybı gibi daha ağır bedeller ödenmesi ile sonuçlanabilmektedir. Bundan dolayı bireylerin rakip olarak gördükleri kişilerin çekiciliklerini abartılı algılamaları bir tür uyumdur (Yılmaz, 2001).

1.3.9. Bilişsel Olgusal Kurama Göre Romantik Kıskançlık

Lazarus'un Bilişsel-Olgusal Kuramı birçok araştırmacı tarafından (Hupka,1981; Mathes,1991; White, 1981) kıskançlığa uyarlanmıştır. Kıskançlığı tetikleyen asıl faktörün kişinin partnerini bir rakibe kaptıracağına inanması ya da kaptırması olduğu belirtilmektedir. Lazarus'a göre bireyler olaylar karşısında birincil ve ikincil değerlendirme yapmaktadırlar. Birincil değerlendirme; kişinin içinde bulunduğu durumun iyi ve olumlu oluşu, kişinin iyilik halini gösterir. Birey bu durumda eşini çalmaya çalışan bir rakiple karşı karşıyadır. Kurama göre böyle bir durumda birey öncelikle durumun ilişkisiz mi, olumlu/olumlu mu yoksa stres verici mi olduğuna karar verir. İçinde bulunulan durum stres verici ise ikincil değerlendirmeye geçilir. Böyle bir durumda rakibin, eşi ile ilişki kurma olasılığı yoksa ilişkisiz olarak algılanır, şayet rakip, eşini daha önce elde etmişse ya da olasılığı varsa durum stres verici olarak algılanacak ya da eş ve rakip cinsel bir ilişkiye girmişse, birey ile eş arasındaki ilişki zarar görecektir ve durum oldukça stres verici olarak değerlendirilecektir. İkincil değerlendirmede, stres verici durumla baş etme stratejileri oluşturulması amaçlanır. Böyle bir durumda birey çözüm yolu arayacak ve romantik kıskançlık ortaya çıkacaktır. Böyle bir durumda bireyin ikincil değerlendirmesi eş ile ilişkisini iyileştirmek olup, kendini rakiple bir yarış içinde bulacak, kazanma şansının ne olduğunu bulabilmek için eşe ödüllendirmelerde bulunma gibi yollar arayacaktır. İkincil değerlendirme sonrasında birey eşi cezalandırma yolunu da seçebilir. Bu cezalandırmalar, fiziksel ya da duygusal şiddet, ilişkiyi bitirme olabilir. İkincil değerlendirmede birey evliyse, sözlü ya da nişanlıysa ahlaksal kurallar ve yasal güçleri de kullanabilir. Bir diğer yöntem ise bireyin stresini azaltabilmek adına savunma mekanizmalarını kullanmaktır. Birey böyle bir durumda eşini aslında çok da sevmediğini, onu yeterince sıcak bulmadığını vb. düşünceler ile yadsıma, kaçınma, mantığa bürüme gibi savunma mekanizmalarına başvuracaktır. İkincil değerlendirme sırasında birey başka yollarıda kullanacak, örneğin kariyerinde başarı elde ederek, kendisine saygısını yükseltecek ve bunun gibi girişimlerde bulunabilecektir. Birey çözüm yollarını denemeye başladığında yeniden değerlendirme süreci başlamış demektir. Yeniden değerlendirmede başa çıkma stratejilerinden hemen sonra durum yeniden değerlendirilir ve olay artık stres verici olmakta değil ise ve her şey iyi ve olumluysa kişi başka sorunlara ve çözüm yollarına geçebilir ancak yeniden değerlendirme sonrası olay hala stres verici ise yeni bir çözüm

yolu seçilir ve eyleme geçilir. Bu süreçte olay stres verici olmaktan çıkana kadar devam etmektedir (Demirtaş, 2004).

1.3.10. Sosyal Mübadele Kuramına Göre Romantik Kıskançlık

Sosyal mübadele kuramında temel görüş ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi aşamasında ilişkiden elde edilen ödüllerin önemli olduğudur. Kişi ilişkisinde partnerine ödüller vermekte ve bunu da ödül almak için yapmaktadır. Kendi ödülleriine yaptığı yatırımın aldığı ödüllerin üzerine çıkıp çıkmadığı bireyin ilişkisinin iyilik halini gösterir. İlişki süresince bu ödüllendirmeler karşılıklı hale gelmekte ve birinin yaşadığı olumlu durumlar diğeri için ödül anlamına gelmektedir (Buunk, 1991).

Thibaut ve Kelley' nin karşılıklı bağımlılık kuramı sosyal mübadele kuramları içinde önemli bir yere sahiptir. Buna göre çift ilişkilerinde kişilerin kendilerini ödüllendirenlerden daha çok etkilendikleri varsayımından yola çıkılmıştır (Binici ve Hovardaoğlu, 1996). Eşler arası romantik kıskançlık üzerine yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar, Thibaut ve Kelley'nin Karşılıklı Bağımlılık Kuramı çerçevesinde açıklanmıştır. Buna göre Buunk ilişkideki yüksek doyumun çiftlerin her birinin ilişki dışı etkinliklerde bulunabilme özgürlüğü ile gerçekleştiğini belirtmiştir. Fakat bu durum çok uzun sürememekte, çünkü çiftlerden dış etkinliklere en çok ihtiyaç duyan ve doyuma ulaşan taraf daha az romantik kıskançlık hissederken, diğeri tarafta romantik kıskançlık ortaya çıkmaktadır (Buunk; 1981, 1982, 1988).

1.3.11. Sosyopsikolojik Yaklaşım

Sosyopsikolojik yaklaşım romantik kıskançlığı sadece bireysel bir yaşam olayı olarak değil, sosyal bir olgu olarak ele almaktadır. Bu kurama göre romantik kıskançlık, toplumun oluşturduğu ve farklı kültür ve zamanlarda ortaya çıkan, başka kültür ve zamanda romantik kıskançlık olarak görülmeyen bir durumdur. Farklı kültürler, romantik kıskançlık yaratan durumlara farklı tepkiler de verebilmektedirler (Pines, 2003).

Davis (1936)'e göre toplumun varlığına bakılarak, romantik kıskançlığın ne tür sosyal işlevi olduğu anlaşılabilir. Sosyopsikolojik yaklaşım kıskançlığın, sosyal olduğu kadar psikolojik yönü olduğunu da belirtmektedir (Akt. Çapkın, 2012).

1.3.12. Transaksiyonel Yaklaşım Göre Romantik Kıskançlık

Transaksiyonel yaklaşıma göre kıskançlığın oluşmasına neden olan birçok durum söz konusudur. Bireylerin yakın ilişkide iken verdikleri kararlar ve düşüncelerinde sosyal ortamlarının büyük bir önemi vardır. Yaşanılan romantik kıskançlıklar; kişinin kişilik özellikleri, değerleri, inançları, beklentileri ve geçmiş yaşantıları, toplumsal çevreyle etkileşim şekilleri ile açıklanabilir. Bireyin toplumsal çevresi ile etkileşim, durumlara ilişkin algılarını belirler. Transaksiyonel yaklaşımda romantik kıskançlığın birden fazla nedenden dolayı tetiklenebileceği belirtilmiştir. En önemli tetikleyicinin bireyin içinde yaşadığı toplumsal ortam olduğu belirtilmektedir (Bringle, 1991).

Transaksiyonel kurama göre; üçüncü bir kişi ile kurulan ilişki, taraflardan birinin ilişkiye ait ödüllерinin azalması veya kaybetme riskinin ortaya çıkmasına neden oluyorsa romantik kıskançlık kendini gösterecektir. Kıskançlığa yönelik tehditler, eşin kaybedilmesi korkusunun yanında, zaman kaybı, ilişki kaybı, rol kaybı, yetersizlik algısı, olumsuz duygudurum, eşe yönelik nefret duyguları gibi birçok durum ortaya çıkarmaktadır (Bringle,1995).

Transaksiyonel yaklaşıma göre; kıskançlığın meydana gelmesi için bağlanma, güvensizlik duygusu ve uyarılabilirlik olması gerekir. Bu değişkenlerden hiçbiri tek başına kıskançlığın oluşmasına neden olmamakta, üçünün bir arada olması gerekmektedir. Bağlanma, bu yaklaşımda karşılıklı bağımlılık anlamını ifade eder (Bringle ve Buunk, 1985; akt. Demirtaş, 2004). Bireyler yatırım gerektiren bir ilişki içinde olduklarından ve gelecekle ilgili beklentileri olduğundan ilişki zarar görür ya da sonlanırsa kayıpla karşılaşılabilir. Yatırım ve sonuca yönelik beklentinin artması bağlanmanın artmasına, bağlanmanın artması da kıskançlığa verilen tepkilerin derecesinin artmasına sebep olmaktadır (Bringle, 1991). Güvensizlik duygusu da partnerinin birlikteliklerine bağlılığını belirten algıya işaret etmektedir. İlişkisel sonuçların devamında bir belirsizlik oluştuğunda romantik kıskançlık yaşanmaktadır. Bağlanma güvensizlik duygusu ile birlikte romantik kıskançlığa neden olmakta ve eşin ilişkiye bağlanma düzeyi güvensizlik duygusunda artışa yol açmaktadır (Erber ve Erber, 2001). Uyarılabilirlik, kıskançlığın oluşmasını sağlayan durumlarda verilen duygusal tepkilerin derecesini arttıran uyarılmaya işaretler. Bu yatkınlık durumu verilen duygusal tepkilerin yanısıra ileriye yönelik bilişsel değişimlere de neden olmaktadır (Demirtaş, 2004).

Transaksiyonel yaklaşıma göre; romantik kıskançlık, içsel ve dışsal öğeler arasındaki etkileşim sonrasında oluşmaktadır. İçsel ve dışsal değişkenlerin önemi kişiden kişiye değişmekle birlikte, kıskançlığa verilen tepkileri belirleme de bu öğeler her zaman eşit derecede etkili olmamaktadır. Bu ayırmadan yola çıkılarak transaksiyonel yaklaşım kıskançlığın ikiye ayrıldığını belirtir. Bunlar, kuşkucu romantik kıskançlık ve tepkisel romantik kıskançlıktır (Bringle, 1995; Buunk,1997; Pfeiffer ve Wong, 1989). Kuşkucu romantik kıskançlık içsel değişkenler aracılığıyla belirlenen tepkilerden oluşur; kaygı, öfke, kuşku ve üzüntü yaşanır. Eşe yönelik güvensizlik saplantılıdır ve kişi sanki kıskançlığı tetikleyen durumlar arayışına girmiştir. Partnerin davranışları sürekli takip edilir ve açık aramaya başlanır. En ufak bir durum bile anlamlı kanıtlar ifade etmese dahi abartılı tepkilere sebep olur. Tepkisel romantik kıskançlıkta ise tepkiler dışsal değişkenler aracılığı ile belirlenen tepkilerden oluşur. Bu tür romantik kıskançlık ilişkinin zarar gördüğü ve ödüllerin azaldığı durumlarda oluşan romantik kıskançlıktır (Bringle, 1995).

Buraya kadar aktarılan kuramlarda görüldüğü gibi, her kuram romantik kıskançlık kavramına farklı bir yaklaşımla bakmaktadır. Özetle evrimsel yaklaşım kıskançlığı, kadın ve erkek farklılıklarını ele alarak, evrimsel sürecin doğal ve işlevsel sonucu olarak görmekte iken yatırım kuramı ilişkiye dair algılanan tehditin kıskançlığın oluşmasında önemli bir yere sahip olduğunu, romantik ilişki risk altındaysa romantik ilişkiye yönelik yatırımların da tehdit altında olduğunu savurkensistemik yaklaşım kıskançlığa, ilişkinin bütününden kaynaklanan bir sonuç olarak görmektedir. Psikodinamik yaklaşım ise evrensel çocukluk travmalarının yeniden kişinin yaşamında tekrar ortaya çıkmasının bir sonucu olarak belirtmektedir. Bilişsel Davranışçı yaklaşım ise kıskançlığı, öğrenilmiş ve normal olmayan bir tepki olarak görüp bunun değiştirilebileceğini belirtmektedir. Sosyal Karşılaştırma Kuramı eşlerin ilişkilerinde tehdit oluşturabilecek bir rakiple kendisini karşılaştırması sonucunda oluşacak negatif geribildirimlerin romantik kıskançlıkla ilişkili olduğunu savunurken, sosyopsikolojik yaklaşım, kültürün kıskançlığın yaşanması üzerinde önemli rolü olduğunu belirterek her toplumda kıskançlığın farklı şekillerde yaşanabileceğine vurgu yapmaktadır.

1.4. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Evlilik araştırmalarında evlilikten elde edilen hoşnutluğa, memnuniyete ilişkin araştırmalar ve romantik kıskançlık üzerinde durulan bir konudur. Aynı zamanda araştırmalar kıskançlığın birçok faktörden etkilendiğini ve kıskançlığın olası sonuçlar da doğurabileceği bildirilmektedir.

Araştırmanın temel değişkeni olan evlilik doyumunu ile romantik kıskançlığın araştırıldığı çalışmalarda kıskançlığın ilişkisel doyumdaki artışla birlikte azaldığı birçok araştırmada belirtilmiştir (Pines ve Aronson, 1983; White ve Mullen, 1989). Ancak bunun tam aksini gosteren araştırma sonuçlar da vardır (Buunk,1981a,b). İlişkisel doyumun yüksek olduğu bir ilişkide, romantik kıskançlık gibi sorunla karşılaşıldığında her iki partnerin de yapıcı bir tutum sergileyeceği de öngörölmüştür. Buunk (1987) bu tür ilişkilerde aldatma ya da kıskançlığı tetikleyici bir durum oluştuğunda, tahmin edilenin aksine öfke ve saldırganlık içeren yıkıcı baş etme ve sorun çözme yöntemlerinin kullanıldığı şeklinde sonuçlara da ulaşmıştır. Bu sonuçlara göre Sosyal Mübadele Kuramı bakış açısından değerlendirildiğinde, evlilik ilişkisinin tehlikeye girdiği durumlarda ilişkisel doyumunu yüksek ve ilişkiden alınan ödöllerin çok olduğu bireylerin kaybının çok olması nedeniyle daha fazla tepki verdikleri biçiminde ifade edilmektedir. Bryson (1991), ilişkisel doyum arttıka bireylerin yıkıcı baş etme yöntemlerini terk edip, akılcı tartışma yoluna girecekleri ve ilişkiyi önemseme gibi yapıcı yöntemlere başvuracakları şeklinde sonuçlara ulaşmıştır.

Elphinston, Feeney, Noller, Connor ve Fitzgerald'ın (2013), romantik kıskançlık ve ilişki memnuniyeti üzerine yaptıkları araştırmalarında, bilişsel romantik kıskançlık ve izleme davranışlarının ilişki memnuniyetsizliği ile ilişkili olduğu, aynı olay üzerine düşünöp durmanın da romantik kıskançlık ve ilişki memnuniyetsizliği arasındaki ilişkiyi belirleyen bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Dandurand ve Lafontaine (2013), romantik kıskançlık, yakınlık ve çift doyumunu üzerine yaptıkları bir araştırmada, duygusal yakınlık ve eş zamanlı olarak cinsel yakınlık ile çift doyumunu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ve romantik bağlanmanın, kıskançlığın çeşitli yönleri ile çift doyumunu arasındaki ilişkiyi etkilediğini ortaya koymuşlardır.

Romantik kıskançlıkla ilgili yapılan çalışmaların birçoğunda cinsiyet farklılıkları ele alınmıştır. Bringle ve arkadaşları (1979) lisans öğrencileri ile ebeveynleri arasındaki romantik kıskançlık ile ilgili benzerlik derecesini inceledikleri araştırmada romantik

kıskançlık ile cinsiyet farklılıklarını araştırmışlardır. Araştırmada Kendini Değerlendirme/Kıskançlık Ölçeği ile Projektif Kıskançlık Ölçeği geliştirmişlerdir. Araştırmaya 131 üniversite lisans öğrencisi, 66 erkek ve 65 kadın katılmıştır. Araştırmada herhangi bir anlamlı cinsiyet farklılığına rastlanmamıştır. Hupka (1981), kadınlarla erkekler arasında Romantik Kıskançlık ve Haset Ölçeği'ne verdikleri yanıtlar açısından bir fark bulamamıştır. White'ın (1981a,b) kendi geliştirdiği Kendini Tanımlama-Kıskançlık, Kronik Kıskançlık ve İlişki Kıskançlığı ölçeklerini kullanarak yaptığı araştırmalarda kadınlarla erkekler arasında anlamlı herhangi bir farka işaret etmemiştir. White (1980) romantik kıskançlıkla ilgili duygulardaki cinsiyet farklılıklarını belirlemek amacıyla güç kavramına değinmiştir. Romantik ilişkide daha güçsüz olan tarafın romantik kıskançlık yaşadığında daha çok üzüldüğü, güçlü olan tarafın ise kışkırdığında daha fazla öfke duymakta olduğu belirlenmiştir. Kadınların ilişkilerde daha güçsüz taraf olduğu belirlenmiştir. Buna göre, kadınların ilişki içinde genellikle daha az güç sahibi olduğu, geleneksel cinsiyet rolüne yöneldikleri ve daha kıskanç olmalarının beklenen bir durum olduğu değerlendirilmiştir.

Buunk (1981) romantik kıskançlıkla ilişkili olduğu düşünülen çeşitli değişkenleri incelemiştir. Araştırmaya 125 erkek ve 125 kadın katılmıştır. Araştırmada geliştirdiği Buunk Kıskançlık Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara göre kadınların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Mathes ve Severa (1981), Kişilerarası Kıskançlık Ölçeği'ni geliştirmek ve romantik kıskançlık ile ilişkili bazı yaygın inançları sınamak amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 31 erkek ve 53 kadın katılmıştır. Geliştirdikleri ölçekten alınan puanlara göre erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Pines ve Aronson'un (1983) çiftlerin belirtilen romantik kıskançlık durumu (kendilerini kıskanç bulup bulmadıklarını belirtmeleri) ve romantik kıskançlık düzeylerini inceledikleri araştırmada geliştirdikleri Romantik Kıskançlık Ölçeği kullanılmıştır. Belirtilen romantik kıskançlık durumu ile, yani bireyin kendisini kıskanç bulup bulmamasıyla ve belirtilen romantik kıskançlık düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış, kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Pines ve Friedman (1998) da aynı ölçekle yaptıkları bir başka araştırmada belirtilen romantik kıskançlık durumu ve romantik kıskançlık düzeyi açısından kadınlarla erkekler arasında bir farklılık bulmamışlardır. Bu sonuçlara göre kadınlarla

erkeklerin kendilerini romantik kıskançlık düzeyi açısından eşit olarak değerlendirdikleri düşünülebilir.

Murphy, Vallacher, Shackelford, Bjorklund ve Yunger (2006), üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki duygusal ve cinsel aldatmaya karşı oluşan romantik kıskançlıktaki cinsiyet farklılıkları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınların daha çok duygusal, erkeklerin ise daha çok cinsel aldatılmaya yönelik kaygı yaşadıkları görülmüştür. Buna göre daha önceden ilişki deneyimi olmayan erkeklerin dahi cinsel aldatılmayla ilgili yüksek düzeyde kaygı yaşadıkları ortaya koyulmuştur.

Levy ve Kelly (2006) romantik kıskançlık, cinsiyet ve bağlanma ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 416 kişi (99 erkek, 317 kadın) katılmıştır. Araştırmada Bartholomew ve Horowitz (1991)'in geliştirdiği İlişki Anketi, Buss Sadakatsizlik Anketi kullanılmıştır. Bağlanma stillerine göre ne tür aldatmanın romantik kıskançlık tepkisine neden olduğunu araştırmışlardır. Sonuçlara göre güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin cinsiyet farklılıkları önemsenmeksizin duygusal aldatmayı cinsel aldatmadan daha stres verici olarak belirttikleri ve kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerde kadınların bir kısmı ve erkeklerin ise çoğunluğunun cinsel aldatmayı büyük bir sorun olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Tagler ve Gentry (2011) cinsel ve duygusal aldatmaya verilen romantik kıskançlık tepkilerinde bağlanma stili ve cinsiyetin rolünü araştırmışlardır. Çalışmada kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerin güvenli bağlanma stiline sahip kişilere göre cinsel aldatmayı daha stres yaratıcı bir durum olarak gördükleri belirtilmiştir (Akt. Tortamış, 2014).

Warber (2007), yetişkin romantik ilişkilerinde bağlanma, romantik kıskançlık ve saldırganlığın, cinsiyetin ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini araştırdığı çalışmada, romantik ilişkilerde bağlanma, saldırganlık ve romantik kıskançlık arasındaki ilişkilerin cinsiyete göre farklılıklar gösterdiği belirtilmiştir. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolünün etkisi çok güçlü olmasa da bu çalışmada bağlanma, saldırganlık ve romantik kıskançlık değişkenlerini etkilediği sonucuna varılmıştır.

Romantik kıskançlıkta cinsiyet farklılıkları incelendiğinde romantik kıskançlıkla “baş etme yöntemleri” nin de etkili olabileceği düşünülmüştür. White (1981,c) ‘ın bir başka araştırmasında, erkeklerin romantik kıskançlığının tetiklendiği durumların daha çok “yok sayma/kaçınma” yolu ile, kadınların ise “ilişkiyi kurtarmaya çalışma”, “sosyal destek arama”, “kendini değerlendirme” ya da “ilişkiye daha fazla bağlanma” yolu ile baş etmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Baş etme yöntemleri karşılaştırıldığında, kadınların erkeklerden daha çok “yapıcı” stratejileri tercih ettikleri söylenilebilir

(Mathes, 1992). İlişkinine ve eşine güvenen kadınların, rakibin varlığına inandıklarında ilişkilerini iyileştirme yönünde hareket ettikleri düşünülmüştür. Erkeklerin ise bir rakibin varlığı durumunda yapıcı davranmak yerine ilişkiyi bitirmeye ve yeni bir eş arayışı içine girmeye yöneldikleri belirtilmiştir.

Romantik kıskançlık başetme konusunda Bryson (1991)'ın yaptığı bir başka araştırmada kadınların toplumda "ilişkiyi koruma/kurtarma" rolünü benimseyen kişi olarak görüldüğü ve böylelikle toplumsallaştırılmakta ve romantik kıskançlık durumunda özsaygılarından önce ilişkiyi kurtarma çabasında olduklarını belirtmiştir. Erkeklerin ise toplumsallaşma sürecinde romantik kıskançlık yaşadıklarında ilişkiyi değil de kendi özsaygılarını kurtarma yönünde bir eğilim içinde oldukları belirtilmiştir. Sonuçlar, beklenilenin aksine kadınlar özsaygılarını önemseyip ilişkiyi kurtarma çabası içine girmedikleri, onların da erkekler gibi kendine saygılarını korumaya odaklandıkları belirtmiştir.

Rusbult (1987) "ilişkide bir sorun yaşandığında sergilenen davranışlar" üzerine yaptığı çalışmasında belirttiği ve kuramsal açıklamalar kısmında ayrıntılı bir şekilde aktarılan Çıkış/Konuşma/Bağlılık/Umursamama Modelinde kıskançlığın ilişkide sorun yaratabilecek durumlarda bireylerin başvurabilecekleri olası dört yöntemden olduğunu belirtmiştir. Kadınlar ilişkiyi koruma yönündeki eğilimleri nedeniyle yapıcı yöntemleri, yani bağlılığı ve konuşmayı; erkeklerse kendine saygıyı koruma güdüleri nedeniyle yıkıcı yöntemleri, yani çıkışı ve umursamamayı seçmelidirler.

Attridge (2013), evlilik öncesi ilişkilerde romantik kıskançlığın olumlu ve olumsuz yanlarını araştırmıştır. Araştırmaya 229 üniversite öğrencisi katılmıştır. Duygusal/tepkisel kıskançlığın genellikle olumlu, bilişsel/şüpheli kıskançlığın da olumsuz olarak nitelendirildiği, davranışsal kıskançlığın ise oyun ve tutkulu davranışlar gibi aşk stilleri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazındaki romantik kıskançlığın belirleyicisi olan diğer değişkenlerle ilgili araştırmalar da mevcuttur.

Nelson (2014), üniversite öğrencileri ile öz denetimin romantik kıskançlığa etkisini araştırdığı iki ayrı çalışma yapmış, araştırma sonuçları öz denetimin duruma bağlı olarak farklılık göstermediği ve cinsiyet açısından kadınlar ve erkekler arasında aldatma türlerinde farklılık olmadığı, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek öz denetim gösterdiği, kronik romantik kıskançlık ve sürekli öz denetimin ilişkili olduğu, romantik kıskançlık yaşantılarının öz denetim üzerinde etkisi olmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Melamed (1991) romantik kıskançlıktaki bireysel farklılıkları incelemiştir. Araştırmaya 19 ila 61 yaşında, evli, birlikte yaşayan ya da flört ilişkisinde olan 41 erkek ve 59 kadın katılmıştır. Araştırmada, kıskançlığı bireylerin özelliklerine (ilişkilerindeki romantik kıskançlık, benlik saygısı, nevrotiklik, ilişkinin uzunluğu ve katılımcıların yaşı) göre ilişkili bulmuştur. Ayrıca “yakınlık” değişkeni ile kıskançlığın ilişkili olmadığını ortaya koymuştur. Romantik kıskançlık ve kişilik arasındaki ilişkinin flört durumundaki çiftlerde daha belirgin olduğu belirtilmiştir.

Powell (2010) 18 ila 24 yaş arasında bireylerin kronik romantik kıskançlık ve saldırganlık ile ilişkili olarak rakibin üstünlüğü, cinsiyet ve narsizm üzerine yaptıkları araştırmada, yüksek statüdeki rakibe karşı kıskançlığın artması ve ardından da rakip kıskançlığının oluşmasının neden olduğunu, kadınların erkeklere oranla daha çok rakip yönelimli romantik kıskançlık yaşadığını ve yüksek kronik romantik kıskançlık ile düşük narsizm arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı belirtilmiştir.

Zandbergen (2014), 145 üniversite öğrencisi ile yaptığı romantik kıskançlıkta toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel farklılıklarla ilgili araştırmasında, duygusal aldatmada toplumsal cinsiyet rollerinin kültürden daha fazla belirleyici değişken olduğu, cinsel aldatmada ise kültürün toplumsal cinsiyet rollerine göre daha belirleyici bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Araştırma ile ilişkili yatırım kurama göre Rydell ve arkadaşları (2004), bağlanım düzeyinin yüksek olduğu bir ilişkinin daha fazla kıskançlığa neden olup olmadığını araştırmışlardır. Bu araştırmanın temel varsayımına göre, eğer romantik kıskançlık tehdit algılayan kişilerde daha kolay tetikleniyor; benliğe ve ilişkiye yönelik tehdit azaltıldığında, ilişkiye bağlanım düzeyi yüksek kişiler romantik kıskançlık uyandırabilecek bir durumda daha fazla tehdit algılıyorlarsa, ilişkiye bağlanım düzeyi ile romantik kıskançlık arasında pozitif bir ilişki mevcut demektir. Araştırmanın sonuçları, beklenildiği gibi, ilişkiye bağlanım düzeyi yüksek bireylerin daha fazla romantik kıskançlık yaşadığını ortaya koymaktadır.

1.5. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde romantik kıskançlığın ortaya çıkışında etkili olan nedenlerin araştırıldığı çalışmaların sayısı artmaktadır. Bu bölümde ilgili alanyazın gözden geçirilmiş ve romantik kıskançlık ve evlilik doyumunu ele alan çalışmalara yer verilmiştir.

Romantik kıskançlık konulu araştırmalara bakıldığında Tezcan ve Ülkeroğlu (1995), araştırmalarında patolojik bir romantik kıskançlık vakasını incelemişler, hastaya konulan tanıları ve tedavi yöntemlerini tartışmışlardır.

Karakurt (2001), bağlanma boyutları ile romantik kıskançlıktaki temel süreçler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya bir aydan daha uzun süredir romantik ilişki içinde bulunan 306 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara bağlanma stilleri, yetersizlik duygusu, bağımlılık, romantik kıskançlık ve romantik kıskançlıkla başa çıkma yöntemleri ile ilgili anketler verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, davranışsal romantik kıskançlık, bağlanma stilleri ile ilişkili bulunmuş, duygusal ve bilişsel kıskançlığın ise bağlanma stilleri ile ilişkisi anlamlı düzeyde olmadığı, korkulu bağlanma stiline sahip katılımcıların güvenli bağlanma stiline göre daha fazla davranışsal romantik kıskançlık tepkileri sergilediği görülmüştür. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, romantik kıskançlıkla başa çıkma davranışlarının, ilişkiyi koruma yönünde daha belirleyici olduğu, ayrıca içselleştirme ve dışsallaştırmaya başvurmada ise daha az belirleyici oldukları ifade edilmiş, kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin ise düşük düzeyde ilişkiyi koruma eğilimi içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Demirtaş (2004), kıskançlığı genel itibariyle açıklamak amacıyla yaptığı araştırmasında bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler ile yakın ilişkilerde romantik kıskançlık arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmaya yakın ilişkisi olan evli ya da evli olmayan 454 kişi katılmıştır. Araştırmada Pines ve Aronson' un geliştirdiği Romantik Kıskançlık Ölçeği' nin Türkçe'ye uyarlamasını yaptığı çalışmasında, evli olmayan bireylerin, evli olanlara göre, evli olmayan kadınların evli kadınlara göre, evli kadınların da evli erkeklere göre daha fazla romantik kıskançlık belirttiklerini bulmuştur. Romantik kıskançlık düzeyini en iyi şekilde yordayan değişkenlerin yaş, ilişkiden alınan doyum düzeyi, ilişkinin geleceğine yönelik beklenti düzeyi ve eşini fiziksel olarak çekici bulma düzeyi olduğunu belirtmiştir. Romantik kıskançlık durumunda bireylerin ifade ettiği romantik kıskançlık düzeyine göre erkeklerin

kadınlara göre, evli olmayan kadınların evli olan kadınlara göre, evli kadınların da evli erkeklere göre daha fazla romantik kıskançlık belirttikleri bulunmuştur. Ayrıca romantik kıskançlık yaşanma durumunda, kadınların erkeklerden, evli olmayanların da evlilerden daha güçlü düzeyde fiziksel, duygusal ve bilişsel tepkilerde bulduklarını ortaya konmuştur. Kıskançlığın olumlu-olumsuz etkilerine yönelik görüşlere katılma düzeyi açısından ise, olumlu etkiler, evli olmayanlarda ve kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. Romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerinde ise, kadınlar ve evliler daha çok yapıcı yöntemlere, erkekler ve evli olmayanlar ise daha çok yıkıcı yöntemlere başvurumaktadırlar. Kıskançlığın yaşanma durumunda ise, kadınların duygusal, erkeklerin ise cinsel aldatılmaya karşı daha fazla romantik kıskançlık tepkisi ortaya koydukları belirtilmiştir.

Çimen (2007), görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerde romantik kıskançlık düzeyleri, romantik kıskançlıkla ilgili tepki ve görüşleri açısından karşılaştırma yapmıştır. Araştırmaya 150 evli birey katılmıştır. Bunların 84'ü kadın, 66'sı erkek, ayrıca 86'sı anlaşarak, 64'ü görücü usulü evlenmiş bireylerdir. Araştırma bulguları, cinsiyet ve evlilik şeklinin romantik kıskançlık düzeyinde etkisi olmadığı, bağlanım düzeyi arttıkça belirtilen romantik kıskançlık düzeyinin ve tüm romantik kıskançlık tetikleyicilerine karşı verilen tepkinin romantik kıskançlık düzeyini arttırdığını göstermektedir. Kadınların romantik kıskançlık yaşadığı durumlarda daha fazla duygusal ve bilişsel tepki verdikleri, romantik kıskançlıkla baş etmede yıkıcı yöntemlere başvurmada ise cinsiyet farkı görülmediği, yapıcı yöntemleri daha çok kadınların tercih ettiği bulunmuştur. Kıskançlığın olumlu etkilerine yönelik görüşlere katılma düzeyi bakımından cinsiyet ve evlilik şekli için fark görülmezken, kıskançlığın olumsuz etkilerine kadınların ve görücü usulü ile evlenen bireylerin daha fazla başvurduğu bulunmuştur. Ayrıca ilişki yatırımının yüksek olmasının da kıskançlığın olumlu değerlendirilmesine neden olacağı belirtilmiştir.

Demirtaş (2008), duygusal ve cinsel romantik kıskançlık açısından, temel cinsiyet farklılıklarını evrimsel bakış açısına göre değerlendirmiştir. Evrim Kuramı'na göre romantik kıskançlık duygusal ve cinsel romantik kıskançlık olmak üzere ikiye ayrılır. Cinsel romantik kıskançlık, bireyin eşinin bir başkasıyla cinsel beraberlik yaşadığını bilmesi ya da bundan şüphelenip düşünmesi durumunda, duygusal romantik kıskançlıksa, bireyin eşinin bir başkasına duygusal olarak bağlandığını bilmesi ya da bundan şüphelenmesi durumunda yaşanan romantik kıskançlık türüdür. Evrim kuramına göre kadınların duygusal, erkeklerin ise cinsel aldatılma durumunda daha çok romantik

kıskançlık duydukları üzerine yapılan çalışmada kuram ile destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır.

İnce (2009), romantik ilişkilerdeki kıskançlığın gelişimsel kökenleri ve kardeş ilişkileri açısından erken dönem aile ilişkilerinin genç yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkiler üzerine etkilerini incelemiştir. Araştırmaya 19-29 yaş arası, bir kardeşi olan 162 kişi katılmıştır. Araştırmada Romantik İlişkiler Ölçeği, Marlowe-Crowne Sosyal Beğenilirlik Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, ve Kardeş İlişkileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada erken dönem kardeş kıskançlığının ileriki yaşlardaki romantik kıskançlık arasında bir ilişkisi olmadığı ve romantik kıskançlık ile ebeveynlerin ayrımcı davranışları arasında da herhangi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, romantik ilişkilerdeki kıskançlık ile ebeveynlerin ayrımcı davranışları arasında da bir ilişki bulunamamıştır.

Güngör-Houser (2009) evli bireylerin evlilik doyumlarını; iletişim çatışmaları eğilimi, duygusal zeka ve romantik kıskançlık düzeyleri ile cinsiyet ve evlenme tarzları açısından incelemiştir. Araştırmaya 921 evli birey katılmıştır. Araştırmada İletişim Çatışması Eğilimi Ölçeği, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Romantik Kıskançlık Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara göre, flört ederek evlenen kadınlar, görücü usulü evlenenlere göre, görücü usulü evlenen erkekler ise, flört ederek evlenenlere göre daha kıskançtır. Flört ederek evlenenlerin evlilik doyumları daha yüksek bulunmuştur. Flört ederek evlenmiş kadınlar, aynı şekilde evlenmiş erkeklere göre evliliklerinden daha fazla doyum almaktadır. Flört ederek evlenen kadınlarda genel ruh hali, evlilik doyumunu en iyi yordayan değişken olarak bulunmuştur. Erkeklerde dürtü kontrolünün evlilik doyumunu azalttığı gözlenmiştir. Flört ederek evlenmiş erkeklerde esneklik, görücü usulünde ise aktif önyargı doyumunu en iyi yordayan değişkenlerdir. Flört ederek evlenen erkeklerde kıskançlığın evlilik doyumunu azalttığı, görücü usulünde ise arttırdığı yönünde bir bulguya ulaşılmıştır.

Alpay (2009)'ın çalışmasında, evli bireylerde, evliliklerine ilişkin doyumları, benlik saygısı düzeyleri, bağlanma, romantik kıskançlık, empatik eğilimleri, incinme düzeyleri açısından cinsiyet temelli farklılıkların olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya 200 evli birey katılmıştır. Araştırmada Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Romantik Kıskançlık Ölçeği, Benlik Saygısı Ölçeği, Empatik Eğilim Ölçeği ve Suça İlişkin Kişilerarası Motivasyonlar Ölçeği ile Tek Maddeli Bağışlama Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, incinme derecesi, evlilik doyumları ve empati düzeyi açısından evli bireylerde cinsiyet farklılıkları bulunmuştur. Çalışmada,

evli kadınların incinme düzeylerinin, evli erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür. İlişki doyumu açısından evli erkeklerin evli kadınlara göre ilişkilerinden daha çok doyum aldıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Diğer değişkenlerde cinsiyet temelli anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Araştırmanın sonucunda, bağışlamanın en iyi yordayıcılarının 2. tür romantik kıskançlık tetikleyicilerinin, empatinin, incinme derecesi ve benlik saygısının olduğu görülmüştür.

Alkan'ın (2010), eşler arası ilişkilerde işleyen yansıtımlı özdeşim süreçlerini incelediği araştırmasında yansıtımlı özdeşim (iki eş arasındaki benzerlikler ve tamamlayıcılıklar) ile romantik kıskançlığın boyutlarından davranışsal, bilişsel romantik kıskançlık arasında anlamlı ilişki bulunmadığı, duygusal kıskançlığın yansıtımlı özdeşimle ilişkili olduğu, çiftlerden herhangi birinde yüksek olan duygusal kıskançlığın diğer çiftte de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca duygusal kıskançlığın aksine, davranışsal ve bilişsel romantik kıskançlıkta yansıtımlı özdeşimin yaşanmadığı görülmüştür.

Çapkın (2012), evli bireylerin romantik kıskançlık düzeyleri ile kişilik özellikleri, benlik saygısı, evlilik doyumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmaya 99 kişi katılmıştır. Araştırmada Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi, Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ve Evlilik Yaşam Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre bağlanma stillerinde kaygı alt boyutu ile romantik kıskançlık bilişsel alt boyutu arasında anlamlı ilişkiler bulunurken, diğer değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Ayrıca romantik kıskançlığın yordanması amacıyla tüm katılımcılar için kişilik özelliklerinden deneyime açıklık alt boyutu ile romantik kıskançlık duygusal alt boyutu arasındaki olumlu yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre deneyime açıklık alt boyutu puanı arttıkça romantik kıskançlık duygusal alt boyutu puanı da artmaktadır. Cinsiyete göre bakıldığında ise erkek katılımcıların romantik kıskançlık bilişsel boyutu ile bağlanmanın kaygı boyutu ve kişilik özelliklerinde sorumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadın katılımcılarda ise, kişilik özelliklerinden dışa dönüklük alt boyutu bilişsel kıskançlığı yordamıştır. Kıskançlığın duygusal boyutuna göre bakıldığında, kadın katılımcıların duygusal romantik kıskançlık düzeyi ile kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ve dışa dönüklük alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. romantik kıskançlıkla diğer değişkenler ve altboyutlar arasında hiçbir anlamlı yordayıcı bulunmamıştır.

Zeytinoğlu (2013) evli bireylerin benlik saygıları, romantik kıskançlık düzeyleri, evlilikte yaşadıkları çatışmalar ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sayısı açısından fark olup olmadığı üzerinde durmuştur. Araştırmanın örneklemini 200 evli birey oluşturmuştur. Araştırmada Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (BSÖ), Pines ve Aronson (1983) tarafından geliştirilen Romantik Kıskançlık Ölçeği, Hatipoğlu (1993) tarafından geliştirilen Evlilik Yaşamı Anketi (EYA) ve Çelik (2006) tarafından geliştirilen Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre evlilik doyumuyla en fazla ilişkili bulunan değişkenin evlilik çatışması olduğu, benlik saygısı ve evlilik doyumu arasında düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca romantik kıskançlık düzeyi ile diğer değişkenler arasında anlamlı düzeyde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, evlenme biçiminin evlilik doyumu ile, yaşın benlik saygısı ve romantik kıskançlık düzeyi ile, eğitim düzeyinin romantik kıskançlık düzeyi ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Tortamış (2014), evli bireylerde erken dönem uyumsuz şemalarının ve işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını incelemiştir. Ayrıca işlevsel olmayan ebeveynlik tarzları ile romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 208 evli birey katılmıştır. Araştırmada Young Şema Ölçeği - Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3), Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ) ve Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadınlarda romantik kıskançlık düzeyini yordayan değişkenler, zedelenmiş özerklik şema alanı, anneye ilgili algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi ve babayla ilgili algılanan koşullu başarı odaklı ebeveynlik tarzı olarak bulunmuştur. Erkeklerde ise romantik kıskançlık düzeyi ile sadece anneye ilgili algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik tarzının ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca kadınlarda aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının etkisi olduğu belirtilmiştir.

Akça (2014), üniversite öğrencilerinin romantik kıskançlık ve empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkiyi, cinsiyet ve kendini kıskanç biri olarak algılayıp algılamama gibi değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 357 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada Romantik Kıskançlık Ölçeği ve Empatik Eğilim

Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin empatik eğilim puanları ile romantik kıskançlık ölçeğinin olumlu etkiler, yetersizlik nedeni ve yıkıcı baş etme alt boyutları puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken, romantik kıskançlık tetikleyicileri, olumsuz etkiler, kaybetme korkusu ve yapıcı baş etme alt boyutu puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Buna göre empatik eğilim puanları artarken romantik kıskançlık ölçeğinin olumlu etkiler, yetersizlik nedeni ve yıkıcı baş etme alt boyut puanlarında azalma olduğu gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre yapıcı baş etme ile anlamlı bir farklılığın olduğu, diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin kendini kıskanç algılayıp algılamama değişkenine göre romantik kıskançlığın tetikleyicileri, olumlu etkileri, olumsuz etkileri, yıkıcı baş etme ve yapıcı baş etme alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tunç (2015) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismar ile ilişki doyumu, affetme ve romantik kıskançlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 236 kız, 99 erkek olmak üzere toplam 335 öğrenci katılmıştır. Araştırmada "Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği", "İlişki İstikrarı Ölçeği", "Heartland Affetme Ölçeği", "Romantik Kıskançlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ilişki doyumu ve affetmenin alt boyutlarından durumu affetme ile istismar arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişkinin olduğu belirtilmiştir. Romantik kıskançlık ve kendini affetme ve başkasını affetme düzeyleri ile istismar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Arslan (2015), çeşitli bireysel- ilişkisel farklılıkların romantik kıskançlıktaki işlevini, romantik kıskançlık ve yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin tehdit evresine göre farklılaşmalarını ve romantik ilişkilerde romantik kıskançlık ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya en az altı aydır romantik bir ilişkisi olan ve yaşları 18-65 arası değişen 366 birey katılmıştır. Romantik kıskançlığın yaşa, cinsiyete, ilişki durumuna, ilişkinin süresine ve partnerle paylaşımların niteliğine göre farklılaşma gösterdiği ortaya koyulmuştur. Romantik kıskançlığın hem duygusal hem de iletişimsel belirleyicilerinin saplantılı ve korkulu bağlanma gösteren kişilerde güvenli ve kayıtsız bağlananlara göre daha fazla olduğu, romantik kıskançlığın tetiklendiği durumlardaki duygusal yoğunluğun farklılaştığı bulunmuştur. Kişisel özellikler, ilişkisel faktörler, yetişkin bağlanma şekilleri ve kişilik özellikleri kontrol edildikten sonra, romantik kıskançlık uyandıran durumlarda rakiple

temasa geçme ve inkar/kaçınmanın daha sık kullanılması ve doğrudan iletişimin daha az kullanılması, ayrıca üzüntünün bu durumlarda daha yoğun yaşanmasının psikopatolojik belirtileri yordadığı ortaya koyulmuştur.

Taşın, (2015), erken çocukluk döneminde gelişen bağlanmanın, ileriki yaşlarda sahip olunan yakın ilişkilerdeki romantik kıskançlık durumuna etkisi ve bağlanmanın anksiyete ile olan ilişkisini incelemiştir. Farklı bağlanma stillerinin romantik kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisi karşılaştırmalı olarak çalışılmıştır. Çalışmanın örneklemini evli ve en az 1 yıldır eşleri ile birlikte yaşayan 200 birey oluşturmaktadır. Araştırmada Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre bağlanma stillerinin romantik kıskançlık ve anksiyete ile olan ilişkisinin bireylerin eğitim, gelir düzeyi ve cinsiyetine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Farklı bağlanma stillerinin romantik kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisinden elde edilen sonuçlara göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmada Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeğinin alt boyutu olan sürekli kaygının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kadınların Sürekli Kaygı puan ortalamalarının, erkeklerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların duygusal romantik kıskançlık puan ortalamaları incelendiğinde erkeklerin, kadınlara göre anlamlı derecede yüksek ortalamaya sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca gelir düzeyi değişkeni, sürekli kaygı ve duygusal romantik kıskançlık tepkisi alt ölçeği puanı için anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Eğitim değişkenine göre ise davranışsal romantik kıskançlık alt ölçeği puanı ile ilişkili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tüm değişkenlerin birbirleri ile korelasyonuna bakıldığında ise durumluk kaygı, sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık, davranışsal romantik kıskançlık, bilişsel romantik kıskançlık, kaygılı ve kaçınan bağlanmanın birbirleri ile olumlu ilişkili olduğu, güvenli bağlanma ile ise olumsuz bir ilişki bulunduğu ortaya konmuştur. Cinsiyete göre kadın ve erkek korelasyonuna bakıldığında, erkekler için aralarında olumlu bir ilişki olduğu, kadınlar için durumluk kaygı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık toplam ve davranışsal romantik kıskançlık, bilişsel romantik kıskançlık ve kaygılı bağlanma arasında bir ilişki olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca erkeklerin duygusal romantik kıskançlık ve davranışsal romantik kıskançlık arasında bir ilişki görülmezken, kadınların duygusal romantik kıskançlık ve davranışsal romantik kıskançlık puanları arasında olumlu bir ilişki olduğu görülmüştür.

Yerlikaya (2015), romantik kıskançlıkta cinsiyet farkları, bu farka etki edebilecek cinsel yönelim, ilişki durumu, ilişki deneyimi, aldatma ve aldatılma

deneyimi, cinsiyet rolleri gibi değişkenleri incelemişlerdir. Araştırmaya 213 heteroseksüel erkek, 296 heteroseksüel kadın, 50 homoseksüel erkek, 31 homoseksüel kadın ve diğer 40 kişi (örn. biseksüel, aseksüel) katılmıştır. Araştırmada Hipotetik Sadakatsizlik Ölçeği, Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri (BSRI), Toplumsal Cinsiyet Rollerini Envanteri (GRAS) kullanılmıştır. Araştırmada kadınların duygusal sadakatsizlikten, erkeklerin ise sadakatsizlik durumunda eşit derecede rahatsız olduğu, homoseksüel erkeklerin, heteroseksüel erkeklere göre daha fazla duygusal sadakatsizlikten rahatsızlık duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ökten (2016) yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik kıskançlık düzeyleri ve ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Katılımcılar 397 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada İlişki Doyumu Ölçeği, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Ruminasyon Ölçeği Kısa Formu, Eşli Ruminasyon Ölçeği ve Öz-Duyarlık Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada duygusal, davranışsal ve bilişsel romantik kıskançlık ile ilişki doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin ruminasyon (benzer düşüncelerin zihinde sürekli dönüp durması), eşli ruminasyon (partner ile birlikte bir problem hakkında defalarca, çoğunlukla olumsuzluklara odaklanarak ve problem çözme amaçlı olmayan yaşantılar) ve öz-duyarlık değişkenleri ile aracı olduğu yönünde açıklamalar öngörölmüştür. Araştırmada geliştirilen modeli sınamak için Yol Analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda önerilen modelin diğer değişkenler ile uyumlu olmadığı gözlenmiştir. Buna göre, anlamlı olmayan yollar değiştirilip önerilen yollar da eklenerek model yeniden revize edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ruminasyon ve öz-duyarlık aracı değişkenleri ve bilişsel romantik kıskançlık ile ilişki doyumunu arasında ilişki, ruminasyonun en güçlü aracı değişken ve bilişsel kıskançlığın en iyi yordayıcı değişkeni olduğu belirtilmiştir. Ayrıca duygusal romantik kıskançlık ve öz-duyarlığın ilişki doyumunu ile olumlu bir ilişkisi olduğu, bilişsel romantik kıskançlık ve ruminasyonun ise ilişki doyumunu ile olumsuz yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Davranışsal romantik kıskançlık ve eşli ruminasyon ile ilişki doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Modelin tamamı incelendiğinde, modelin yeniden düzenlenmesi ile ilişki doyumunu ile etkisinin olduğu bulunmuştur.

Utkan (2016), üniversite öğrencilerinin romantik kıskançlık düzeyleri ile romantik ilişkilere yönelik inançları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 509 öğrenci katılmıştır. Araştırmada Pines ve Aronson (1983) tarafından geliştirilen ve Demirtaş (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Romantik Kıskançlık Ölçeği" işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarına ilişkin veriler ve "İlişki İnançları Ölçeği"

kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin romantik kıskançlık düzeyleri ile romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan inançlarının, cinsiyet, kendini kıskanç olarak algılayıp algılamama, geçmiş ilişki deneyimi ve şu an ki ilişki durumu gibi değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin tüm romantik kıskançlık tetikleyicilerine karşı gösterebileceği toplam romantik kıskançlık düzeyleri ile işlevsel olmayan toplam ilişki inançları ve İlişki İnançları Ölçeği'nin tüm alt boyutları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin işlevsel olmayan ilişki inançları ile romantik kıskançlık durumunda verilen bilişsel, fiziksel ve duygusal tepkiler, yapıcı baş etme, kıskançlığın olumlu ve olumsuz etkileri ve kaybetme korkusu arasında olumlu yönde ilişki bulunurken, yıkıcı baş etme ve yetersizlik duygusu puanları ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Üniversite öğrencilerinin kendilerini kıskanç olarak algılayıp algılamama açısından değerlendirilmesinde ise, romantik kıskançlık tetikleyicileri, fiziksel, bilişsel ve duygusal tepkiler, yapıcı baş etme, kıskançlığın olumlu etkileri ve işlevsel olmayan ilişki inançları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Ayrıca romantik ilişki deneyimi ve o anda bir romantik ilişkisi olup olmamasına göre öğrencilerin tüm romantik kıskançlık tetikleyicilerine karşı gösterebileceği romantik kıskançlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur. İşlevsel olmayan ilişki inançları açısından bakıldığında ise geçmişte romantik ilişki deneyimi olan ve hiç romantik ilişki deneyimi olmayan üniversite öğrencilerinin puanları arasında herhangi bir fark bulunamazken, o anda romantik ilişkisi olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin o anda ilişkisi olmayan öğrencilere göre işlevsel olmayan ilişki inançlarına daha fazla sahip oldukları ortaya koyulmuştur.

Yeter (2016), yakın ilişkideki bireylerin bağlanma stillerini ele almıştır. Bağlanma stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyleri (alt boyutları olarak özerklik, yeterlilik, ilişki olma) ile partnerlerin incitici davranışına yönelik gösterdikleri romantik kıskançlık değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmaya romantik ilişkisi olan 300 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Çok Boyutlu Kıskançlık ölçeği, İlişki Ölçeği ve İhtiyaç Doyumu Ölçeği kullanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma, korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma, özerklik, yeterlilik, ilişkili olma, psikolojik ihtiyaçlar doyumu ile romantik kıskançlık arasındaki ilişki anlamlı olarak bulunmuştur. Öğrencilerin güvenli bağlanma düzeyi romantik

kıskançlık düzeyini düşürmekte iken saplantılı bağlanma düzeyi romantik kıskançlık düzeyini arttırmaktadır. Ayrıca kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla romantik kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Sümer (2017) romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 18-61 yaş arası romantik ilişkisi olan 237 erkek ve 223 kadın olmak üzere toplam 460 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Romantik Kıskançlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve İlişki İstikrarı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre bağlanma stillerinin romantik kıskançlık düzeyi ile ilişkili olduğu, kaygılı bağlanma arttıkça kıskançlığın arttığı, kaçınmacı bağlanma arttıkça kıskançlığın düştüğü belirtilmiştir. Ayrıca kaçınmacı bağlanma ile ilişki doyumu, her üç tür romantik kıskançlık tetikleyicisi, duygusal romantik kıskançlık tepkisi, konuşma yöntemi, kıskançlığın olumlu etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyi arasında olumsuz, umursamama yöntemi arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Sonuçlara göre ilişki süresi ile romantik kıskançlık, duygusal tepki, kaybetme korkusu, yapıcı baş etme yöntemi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır.

Hoşoğlu (2017), üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kıskançlık ile başa çıkma biçimlerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Öğrencilerin romantik kıskançlık ile başa çıkma tarzları ile ilişkili olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla bir model sınanmış ve bu modelde yer alan değişkenlerin cinsiyet ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya 527 gönüllü üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada İlişki Durum Belirleme Ölçeği, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılara İlişkin Tutumlar Ölçeği, Türk toplumuna uyarlaması yapılan Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde kıskançlıkla başa çıkmak için kullandıkları başa çıkma biçimlerinin cinsiyete, aldatılma durumuna ve ilişki sayısına göre anlamlı olarak farklılıklar gösterdiği ancak ilişki süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Metiner (2017), yetişkinlerde bağlanma düzeyinin romantik kıskançlık davranışını ne şekilde etkilediğini ve duygusal zekânın romantik ilişkideki etkisini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 132 kadın ve 100 erkek katılımcı olmak üzere toplam 232 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre romantik kıskançlık boyutlarının yaş, cinsiyet, eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca, duygusal romantik kıskançlığın en belirgin romantik kıskançlık

biçimi olduğu ve kaçınarak bağlanma, kaygılı bağlanma şeklindeki bağlanma türleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Bağlanma biçimleri, romantik kıskançlığı düşük oranda yordadığı bulunmuştur.

Romantik kıskançlığın ortaya çıkışında etkili olan birçok bilişsel, duygusal ve davranışsal sonuçları bulunduğu araştırmalarda ele alınmıştır. İlgili çalışmaların sonuçları genel olarak romantik kıskançlığın evlilik doyumu ve diğer demografik değişkenlerin etkilerinin olduğu düşüncesi destekler niteliktedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma belediye çalışanlarının evlilik doyumu ile romantik kıskançlık düzeyleri arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bir ilişkisel betimleme çalışmasıdır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, Mersin'in üç ilçesindeki ve Ankara'nın bir ilçesindeki belediye çalışanları oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise 2017-2018 yılları arasında Mersin iline bağlı üç ilçe ve Ankara iline bağlı bir ilçeden, uygunluk örnekleme ile seçilen 298 belediye çalışanı oluşturmaktadır. Örneklem grubunu 143 kadın, 155 erkek belediye çalışanı oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, Pines ve Aronson (1983)/Demirtaş (2004) 'un geliştirdiği 'Romantic Jealousy Questionnaire, RKQ ' (Romantik Kıskançlık Ölçeği) ve Çelik (2006) 'in geliştirdiği ' Evlilik Doyum Ölçeği, EDÖ ile toplanmıştır.

2.3.1. Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)

Çelik (2006) tarafından geliştirilen Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) nin geçerlik ve güvenirlik çalışması yine Çelik (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5'i olumlu, 8'i olumsuz toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Örneklem grubundaki evli bireylerden bu maddelerde belirtilen (1) Bana hiç uygun değil ile (5) Bana tamamen uygun arasında değişen Likert tipi bir derecelendirmeyi kullanarak yanıtlamaları istenmiştir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 65, en düşük puan ise 13'tür. Yüksek puan evli kişilerin evlilik doyumlarının yüksekliğine işaret etmektedir. Bu araştırmada evlilik doyumu kategorik hale getirilmiştir. 'Orta' ve yüksek olarak düzeyleri belirlenmiştir. Ölçekteki olumsuz anlam içeren 8 madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçeğin Ölçüt bağımlı geçerlilik çalışması EDÖ alt ölçek puanları ile Beck Depresyon Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği ile incelenmiştir. EDÖ alt ölçeklerinin madde toplam korelasyonlarının, iç tutarlık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Her üç alt ölçeğin Cronbach alfa değeri .70'in üzerindedir. Alt ölçeklerdeki madde toplam puan korelasyonlarının .30'un üzerinde olması alt ölçeklerdeki maddelerin ölçülen özellikle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yapı geçerliği için gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizleri sonucunda 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu üç faktör doğrulayıcı faktör analizi sonucunda desteklenmiştir. Her üç faktör de alt ölçek olarak kabul edilerek, içeriklerine göre "aile", cinsellik" ve "benlik" olarak belirlenmiştir (Çelik, 2006).

2.3.2. Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ)

Kıskançlığı çok boyutlu olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Kıskançlığın boyutları da; romantik kıskançlık tetiklendiğinde belirtilen romantik kıskançlık düzeyi, romantik kıskançlık durumunda verilen tepkiler (fiziksel, duygusal ve bilişsel), romantik kıskançlıkla başetme yöntemleri, kıskançlığın olumlu ve olumsuz etkileriyle ilgili görüşlere katılma düzeyi ve kıskançlığın nedenlerine katılma düzeyi olarak belirlenmiştir. Pines ve Aronson (1983) tarafından geliştirilip, Demirtaş (2004) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. 1-7 arası Likert tipi, 129 maddelik ölçektir. Alt

ölçekler; kıskançlık tetikleyicileri (1.2. ve 3. tür tetikleyiciler); romantik kıskançlık durumunda verilen tepkiler (fiziksel, duygusal ve bilişsel); kıskançlığın etkileri (olumlu ve olumsuz); kıskançlığın nedenleri (yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusu); romantik kıskançlıkla başetme yöntemleridir (çıkış, bağlılık, umursamama ve konuşma). Ölçüt geçerliği; RKÖ'nün alt ölçekleriyle Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği alt ölçekleri arasındaki korelasyonlar -.13 ile .47 arasında değişmektedir. İç tutarlılık; RKÖ'nün Cronbach Alfa katsayısı .92'dir. RKÖ'nün iki yarım güvenirligi .72'dir (Büyüksahin, 2004)

Ölçek 5 faktörden oluşmaktadır. Bunlar, ölçeğin alt boyutu olan 'Kıskançlık Tetikleyicileri (1.2. ve 3. tür tetikleyiciler)'ine göre 1. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi 'eşin bir partide karşıcinsten biriyle ilgilenmesi', 2. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi 'eşin bir başkası ile cinsel birlikteliği', 3. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi ise 'bir başkası ile flört etme' olarak toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Bir diğer alt ölçek Belirtilen Kıskançlık Durumu, kendini kıskanç biri olarak değerlendirip değerlendirmemidir. Bir diğer alt ölçek ise Romantik Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler (fiziksel, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç tepki ele alınmıştır) adını almaktadır ve toplam 59 maddeden oluşmaktadır. Kıskançlıkla Başetme Yöntemleri alt ölçeği toplam 17 maddeden oluşmaktadır ve kıskançlıkla baş etme yöntemleri alt ölçeği yapıcı (bağlılık ve konuşma) ve yıkıcı (çıkış ve umursamama) yöntemleri içermektedir. Buna göre kadınlar ilişkiyi koruma yönündeki eğilimleri nedeniyle yapıcı yöntemleri, yani bağlılığı ve konuşmayı, erkeklerse kendine saygıyı koruma güdüleri nedeniyle yıkıcı yöntemleri, yani çıkışı ve umursamamayı tercih etmektedirler. Çıkış/Konuşma/Bağlılık/Umursamama Modeli (Exit/Voice/Loyalty/Neglect Model) bireylerin başvurabilecekleri olası dört yöntemi şu şekilde açıklamıştır (Demirtaş, 2004).

- Çıkış (Exit): İlişkiyi bitirme ya da bitirmeyle tehdit etme gibi ilişkiden çok kendine saygıyı korumaya yönelik tepkilerdir. Bu yöntem yıkıcı olarak belirtilmektedir.
- Konuşma (Voice): İlişkiyi onarıp sorunları çözmek amaçlı açıkça konuşmayı tercih etmedir. Bu yöntemde hem kendine saygıyı hem de ilişkiyi koruma önem kazanmaktadır ve yöntem yapıcı olarak belirtilmektedir.

- Bağlılık (Loyalty): İlişkideki olası sorunların iyileşmesini umma olarak açıklanabilir. Kendine saygının önemli olmadığı ancak ilişkiyi koruma çabasının etkin olduğu, yapıcı bir yöntemdir.
- Umursamama (Neglect): İlişkideki olası sorunları önemsemeyerek ilişkinin kötüye gitmesine izin verme olarak açıklanabilir. Kendine saygının ve ilişkiyi korumanın önemli olmadığı, yıkıcı bir yöntem olarak belirtilmiştir.

Bir diğer alt ölçek olan ‘Kıskançlığın Etkileri’ alt ölçeği kıskançlığın “olumlu” ve “olumsuz” etkilerine ilişkin maddeleri içeren ölçeğin 7 maddesi olumlu, 8 maddesi de olumsuz olmak üzere 15 maddeden oluşmaktadır.

Bir diğer alt ölçek ‘Kıskançlığın Nedenleri’ iki boyutta ele alınmıştır. Bunlar yetersizlik duygusu ve kaybetme korkusudur. Alt ölçek 16 maddeden oluşmaktadır (Rusbult, 1987).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için araştırmacı tarafından belirlenen belediyelere gidilerek bireysel anam ile örnekleme alınan çalışanlara ‘Demografik Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği ve Romantik Kıskançlık Ölçeği’ uygulanarak toplanmıştır. Çalışanların ölçme aracını cevaplamaları yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma grubundan elde edilen verilere yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Cinsiyet, evlenme biçimi, aylık gelir, öğrenim durumu, eşe yakınlık derecesi ve evlilik doyumu değişkenlerinin romantik kıskançlık alt boyutları için anlamlı sonuçlar elde edilmiş ayrıca evlilik doyumu üzerine etkisi araştırılıp, raporlanmıştır.

3.1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine Dair Bulgular

Tablo 3.1. *Katılımcılar ile ilgili Demografik Bilgiler ile İlgili Betimleyici İstatistikler*

		N	%	Ort.	Ss	Ranj
Cinsiyet	Erkek	155	48	-	-	-
	Kadın	143	52			
Yaş		298	100	40.85	9.34	44
Evlilik Süresi(Ay)		298	100	162.21	124.82	478
Flört Süresi(Ay)		298	100	30.13	26.55	144
Evlilik Yaşı		298	100	27.25	5.08	30
Evlendirme Biçimi :	Flört	197	66.1			
	Görücü	78	26.2	1.42	.63	2
	Diğer	23	7.7			
Aylık Gelir :	0-3000	87	29.2			
	3000-7000	199	66.8	2.75	.51	2
	7000+	12	4			
Öğrenim Durumu :	İlkokul	13	4.4			
	Ortokl.	34	11.4	4.49	.95	4
	Lise	71	23.8			
	Ünv.	180	60.4			
Eşin Yakın. Derece :	Akraba	65	21.8	2.69	.62	2
	Akraba	233	78.2			
	Değil					

Katılımcıların cinsiyet, yaş, evlilik süresi, flört süresi, evlilik yaşı, evlilik biçimi, aylık gelir, öğrenim durumu ve eşinin yakınlık derecesine ait betimleyici istatistik değerleri Tablo 1 de verilmiştir. Araştırmaya 155'i (%52) erkek ve 143'ü (%48) kadın katılımcı katılmıştır. Katılımcıların yaş, evlilik süresi(ay), flört süresi(ay) ve evlilik yaşı ortalamaları sırasıyla 40.85, 162.21, 30.13 ve 27.25'tir. Araştırmaya katılan katılımcıların 197'si (%66.1) flört, 78'i (%26.2) görücü usulü ve 23'ü (%7.7) diğer evlenme biçimine sahip iken 65'inin (21.8) eşi yakın dereceden akraba, 233'ünün (%78.2) eşi ise akraba değildir. Bununla birlikte öğrenim durumu 13 (%4.4) ilkokul, 34 (%11.4) ortaokul, 71 (%23.8) lise ve 180 (60.4) üniversite şeklinde dağılım gösteren katılımcıların aylık gelirleri 87 (%29.2) 0-3000, 199 (%66.8) 3000-7000 ve 12 (%4) 7000+ arasında değişmektedir.

3.2. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine göre İncelenmesi

Tablo 3.2. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Wilks Lambda	F	Serbestlik Derecesi	p
Kadın	143	.032	955.967	9,288	.000
Erkek	155				

Cinsiyetin romantik kıskançlık alt boyutları üzerine etkisini incelemek amacıyla Manova testi yürütülmüş ve Wilks Lambda verilerine romantik kıskançlığın olumlu etkisi, romantik kıskançlığın olumsuz etkisi ve romantik kıskançlıkla baş etme alt boyutları için anlamlı sonuçlar elde edilirken, diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(9,288) = 955.967$, $p = .000$. Testin sonucuna göre erkekler ($n = 155$, $Ort. = 23.46$, $Ss = 11.54$) kadınlardan ($n = 143$, $Ort. = 23.16$, $Ss = 12.78$) romantik kıskançlığın olumlu etkisi değişkeninden anlamlı olarak daha yüksek puan almışlardır, ($p = .000$.) Buna göre, erkekler kadınlara göre romantik kıskançlığın olumlu etkilerinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Kadın ve erkek katılımcıların romantik kıskançlığın olumsuz etkisi düzeylerinin karşılaştırılması yapıldığında ise kadın ($n = 143$, $Ort. = 34.65$, $Ss = 9.9$) ve erkek ($n = 155$, $Ort. = 30.87$, $Ss = 11.62$) katılımcıların romantik kıskançlığın olumsuz etkisinin anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur, ($p =$

.003.) Buna göre, kadınlar erkeklere göre romantik kıskançlığın olumsuz etkilerinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Kadın ve erkek katılımcıların romantik kıskançlıkla baş etme düzeylerinin karşılaştırılmasına göre kadın ($n = 143$, $Ort. = 39.55$, $Ss = 12.52$) ve erkek ($n = 155$, $Ort. = 34.15$, $Ss = 11.86$) katılımcıların romantik kıskançlıkla baş etme konusunda anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur, ($p = .000$.) Buna göre, kadınların erkeklere göre romantik kıskançlıkla baş etme düzeyleri daha yüksektir.

3.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Evlenme Biçimine göre İncelenmesi

Tablo 3.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının evlenme biçimine göre karşılaştırılması

Evlenme Biçimi	N	Wilks Lambda	F	Serbestlik Derecesi	p
Flört	197	.063	473.454	9,287	.000
Görücü	78				
Diğer	23				

Flört, görücü usulü ve diğer evlenme biçimine sahip katılımcıların Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutları puanlarını karşılaştırmak için Manova analizi yürütülmüş ve Wilks Lambda değerine göre sadece romantik kıskançlığa verilen fiziksel tepkiler evlenme biçimi puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur, $F(9,297) = 473.454$, $p = .000$. Gruplar arasındaki farkın kaynağını bulmak amacıyla Post Hoc testleri yürütülmüştür. Tukey HSD testi sonucuna göre diğer ($n = 23$, $Ort. = 30.91$, $Ss = 19.75$) evlenme biçimine (aşk evliliği, mantık evliliği vb.) sahip katılımcılar flört ($n = 197$, $Ort. = 21.29$, $Ss = 11.64$) ve görücü usulüne ($n = 78$, $Ort. = 20.33$, $Ss = 12.21$) sahip katılımcılardan daha fazla romantik kıskançlığa fiziksel tepki vermişlerdir.

3.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Aylık Gelire Göre İncelenmesi

Tablo 3.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının aylık gelire göre karşılaştırılması

Aylık Gelir	N	Wilks Lambda	F	Serbestlik Derecesi	p
0-3000	87	.104	275.958	9,287	.000
3000-7000	199				
7000+	12				

Aylık gelir seviyesinin romantik kıskançlık ölçeğinin alt boyutları üzerine etkisini araştırmak amacıyla Manova Testi yürütülmüş ve anlamlı derecede bir etki olduğu tespit edilmiştir, $F(9,287) = 275.958$, $p = .003$. Wilks Lambda değerine göre romantik kıskançlığın olumlu etkisi, kıskançlığın 1. tür tetikleyicileri, kıskançlığın 3. Tür tetikleyicileri ve romantik kıskançlıkla baş etme alt boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Ayrıca 1. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi 'eşin bir partide karşı cinsten biriyle ilgilenmesi', 2. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi 'eşin bir başkası ile cinsel birlikteliği', 3. tür romantik kıskançlık tetikleyicisi ise 'Bir başkası ile flört etme' olarak açıklanabilir. Gruplar arasındaki farkı saptamak amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre 7000+ ($n = 12$, $Ort. = 16.08$, $Ss = 7.11$) gelire sahip katılımcılar 0-3000 ($n = 87$, $Ort. = 28.79$, $Ss = 11.11$) ve 3000-7000 ($n = 199$, $Ort. = 25.91$, $Ss = 13.08$) arası gelire sahip katılımcılardan romantik kıskançlığın olumlu etkisi alt boyutunda daha düşük ortalamaya sahip olmuştur. Yani, yüksek gelire sahip katılımcılar diğer gelir düzeyindeki katılımcılara göre romantik kıskançlığın olumlu etkisinin daha az olduğunu düşünmektedir. Romantik kıskançlığın 1. tür tetikleyici alt boyutunda 0-3000 ($n = 87$, $Ort. = 26.17$, $Ss = 12.88$) gelire sahip katılımcılar 3000-7000 ($n = 199$, $Ort. = 30.37$, $Ss = 16.8$) arası gelire sahip katılımcılardan anlamlı bir şekilde farklılaşırken; 3. tür tetikleyicilerde 7000+ ($n = 12$, $Ort. = 26.83$, $Ss = 11.08$) gelire sahip katılımcılardan anlamlı şekilde farklı puan almışlardır. Yani, aylık geliri düşük katılımcılar romantik kıskançlığın 1.ve 3. tür tetikleyicilerinde diğer katılımcılara göre daha düşük puana

sahiptirler. Romantik kıskançlıkla baş etme alt boyutundaki Tukey testi sonucuna göre aylık geliri 7000+($n = 12$, $Ort. = 27.83$, $Ss = 8.99$) olan katılımcıların diğer iki gruptaki katılımcılara göre romantik kıskançlıkla daha az baş ettikleri saptanmıştır.

3.5. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Tablo 3.5. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Eğitim Durumu	N	Wilks Lambda	F	Serbestlik Derecesi	P
İlkokul	13	.062	475.675	9,285	.000
Ortaokul	34				
Lise	71				
Üniversite	155				
Lisansüstü	25				

Katılımcıların eğitim durumlarının Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarındaki puanlarını karşılaştırmak amacıyla yürütülen Manova Testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir, $F(9,285) = 475.675$, $p = .000$. Wilks Lambda değerine göre romantik kıskançlığın 1.,2.ve 3. tür tetikleyicileri alt boyutlarında anlamlı farklılaşma gözlenmiştir. Tukey testi sonuçlarına göre, 1. ve 2. tetikleyici alt boyutunda ilkokulu bitiren katılımcıların diğer gruptaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde daha düşük ortalamaya sahiptirler. Ayrıca 3. tür tetikleyiciler alt boyutunda lisansüstünü ($n = 25$, $Ort. = 28.12$, $Ss = 11.01$) bitiren katılımcılar ortaokulu bitirenlere ($n = 34$, $Ort. = 39.32$, $Ss = 9.75$) göre anlamlı bir şekilde daha düşük puan almışlardır.

3.6. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Yakınlık Derecesine Göre İncelenmesi

Tablo 3.6. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının yakınlık derecesine göre karşılaştırılması

Yakınlık	N	Wilks	F	Serbestlik	p
----------	---	-------	---	------------	---

Derecesi		Lambda		Derecesi	
Akraba	65	.047	646.887	9,288	.000
Akraba	233				
Değil					

Eşiyile akraba olan ve eşiyile akraba olmayan katılımcıların Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarında aldığı puanları karşılaştırmak amacıyla manova testi yapılmıştır. Analiz sonucunda romantik kıskançlığın olumlu ve romantik kıskançlığın olumsuz nedenleri alt boyutları dışındaki diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Wilks Lambda değerine göre eşiyile akraba ($n = 65$, $Ort. = 31.26$, $Ss = 11.77$) olan katılımcılar eşiyile akraba olmayan ($n = 233$, $Ort. = 24.99$, $Ss = 12.46$) katılımcılara göre romantik kıskançlığı daha az olumsuz bulmuşlardır, ($p = .000$.) Eşiyile akraba olan ve eşiyile akraba olmayan katılımcıların romantik kıskançlığın olumsuz etkisi puanları değerlendirildiğinde ise eşiyile akraba olmayan ($n = 233$, $Ort. = 33.41$, $Ss = 10.77$) katılımcılar eşiyile akraba olan ($n = 65$, $Ort. = 33.41$, $Ss = 10.77$) katılımcılara göre romantik kıskançlığı daha olumsuz olarak ifade etmişlerdir, ($p = .031$.)

3.7. Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarının Evlilik Doyumuna Göre İncelenmesi

Tablo 3.7. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının evlilik doyumuna göre karşılaştırılması

Evlilik Doyumu	N	Wilks Lambda	F	Serbestlik Derecesi	P
Orta	32	.081	361.083	9,288	.605
Yüksek	266				

Evlilik doyumunun Romantik Kıskançlık Ölçeği alt boyutlarına etkisini araştırmak amacıyla yapılan Manova Testi sonuçlarına göre alt boyutların bütününde anlamlı bir etki bulunmamıştır, $p > .05$.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Tartışma

Bu çalışmada, evli belediye çalışanlarının romantik kıskançlık düzeyleri ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, flört süresi, evlilik süresi, eşe yakınlık derecesi, evlenme biçimi evlilikten aldıkları doyum açısından farklılık gösterip göstermediğini incelenmiş ve bulgular tartışılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular belirlenen alt amaçlar çerçevesinde ele alınmış ve ayrı başlıklar altında tartışılmıştır.

4.1.1. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma

Araştırmanın alt problemlerinden birincisi olan romantik kıskançlık alt boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırması yapılmıştır. Cinsiyetin romantik kıskançlık alt boyutları üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan Manova testi sonuçlarına göre evli belediye çalışanlarının romantik kıskançlığın olumlu etkisi alt boyutu arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olduğu, erkek belediye çalışanlarının kadın belediye çalışanlarına göre romantik kıskançlığın olumlu etkisini daha çok gösterdikleri ve buna göre erkek belediye çalışanlarının kadın belediye çalışanlarına göre kıskançlığın olumlu etkilerini daha fazla yaşadıkları bulunmuştur. Kadın ve erkek katılımcıların kıskançlığın olumsuz etkisi düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan Manova testi sonucuna göre kadın ve erkek belediye çalışanlarında romantik kıskançlığın olumsuz etkisinin anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, kadın belediye çalışanlarının erkek belediye çalışanlarına göre kıskançlığın olumsuz etkilerini daha fazla yaşadıkları düşünülmüştür.

Kadın ve erkek katılımcıların romantik kıskançlıkla baş etme düzeylerinin karşılaştırılmasında kadın ve erkek belediye çalışanlarının romantik kıskançlıkla baş etme konusunda anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, kadın çalışanlar erkek çalışanlara göre romantik kıskançlıkla daha fazla baş edebilmektedirler.

İlgili literatürde cinsiyetin romantik kıskançlıkla ilişkisi birçok araştırmada incelenmiştir.

Araştırma sonuçları ile tutarlı olarak Pines ve Aronson (1983)'un çalışmasında, romantik kıskançlık durumu (kendini romantik kıskanç olarak belirtme) ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yine Pines ve Friedman (1998)'ın diğer bir araştırmasında romantik kıskançlık durumu ve romantik kıskançlık düzeyi açısından kadınlarla erkekler arasında bir farklılık bulunmamıştır. Bulgular göz önüne alındığında evli kadın belediye çalışanları ile evli erkek belediye çalışanları kendilerini romantik kıskançlık düzeyi açısından eşit olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre kadın belediye çalışanlarının erkek belediye çalışanlarına göre kıskançlığın olumsuz etkilerini daha fazla yaşadıkları düşünülmüştür. Benzer sonuçların elde edildiği Utkan (2016) 'ın çalışmasında kıskançlığın olumlu ve olumsuz etkileri alt boyutlarında kadın ve erkekler açısından anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kadınlara göre kıskançlığın olumlu etkilerini daha çok gösterdiği bulunmuştur. Çalışmada romantik kıskançlık durumunda kadınların erkeklere göre daha fazla bilişsel tepkilerde bulunduğu, romantik kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden yapıcı baş etmeyi evli kadın çalışanların evli erkek çalışanlara göre daha çok kullandıkları düşünüldüğünde kıskançlığın evli erkek çalışanlara göre evli kadın çalışanlarda evlilik ilişkisini olumsuz etkilediği düşünülebilir. Pines ve Aronson (1983) romantik kıskançlığın etkilerinin her cins için de daha çok olumsuz olduğunu düşündükleri ancak kadınların kıskançlığın olumsuz etkisine anlamlı olarak daha yüksek puan verdikleri görülmektedir. Buna göre evli belediye çalışanlarının kıskançlığı olumsuz bir etki olarak değerlendirdiği ve evli kadın belediye çalışanlarının romantik kıskançlık hissettikleri durumda evlilik ilişkisine yönelik daha çok olumsuz durumlar yaşadığı düşünülebilir. Çimen (2007) 'in çalışmasında romantik kıskançlığın evlilik ilişkisine olumlu etkisinin olmadığı, kadın ve erkek bireylerde kıskançlığın olumlu etkilerine katılma düzeyi açısından ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre, her iki cinsiyette romantik kıskançlığın olumlu etkisinin gözlenmemesinin nedeninin kıskançlığın yıkıcı etkilerinin baskın olması olabilir. Romantik kıskançlığın evlilik ilişkisine olumsuz etkisinin kadınlarda erkeklere göre daha fazla olması ile ilgili literatürde benzer çalışmaya rastlamak mümkündür. Kıskançlığın olumsuz etkilerine baktığımızda, Demirtaş (2004) kıskançlığın olumlu etkilerinin cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada romantik kıskançlığın olumlu etkisi düzeyinde erkekler lehine olan sonuçlar literatürle

uyuşmazlık göstermektedir. Bu durumu toplumsal faktörlerle açıklamak mümkün görünmektedir. Erkek egemen toplumlarda romantik kıskançlığın ve eşini sahiplenmenin erkekler tarafından daha olumlu karşılandığı ve erkeklerde romantik kıskançlık duygusunun ilişkiyi olumsuz etkilemediği düşüncesinin yaygınlığı ile açıklanabilir.

Başka araştırmalarda romantik kıskançlık düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı da görülmüştür. Alanyazındaki çalışmalarda kadın ve erkeklerin farklı romantik kıskançlık türleri gösterdikleri bulunmuştur (Thompson, 1984; Atkins ve ark, 2001; Burchell ve Ward, 2011).

Çimen (2007)'in çalışmasında romantik kıskançlıkla baş etmede yıkıcı yöntemlere (çıkış, umursamama) başvurmada cinsiyet farkı görülmezken, yapıcı (konuşma, bağlılık) yöntemlere daha çok kadınların başvurmakta oldukları belirtilmiştir. Demirtaş (2004)'ın araştırmasına göre de benzer şekilde sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre kadınların iletişim ve çatışma çözümünde erkeklerden daha uyumlu olduğu söylenilebilir. Demirtaş 'ın (2008) çalışması benzer şekilde kadınların daha çok duygusal, erkeklerin ise saldırganlığa eğilimli olduklarını ve fiziksel tepkiler verdiklerini göstermektedir. Romantik kıskançlıkla baş etme yöntemleri olarak yıkıcı yöntemlere başvurmada cinsiyet farkı görülmezken, yapıcı yöntemlere daha çok kadınların başvurduğu şeklinde sonuçlara ulaşılan araştırmalar olduğu da görülmektedir (Mathes,1992; Carson ve Cupach, 2000; Demirtaş, 2004; Zeytinoğlu, 2013; Akça, 2014). Demirtaş (2004) eşine güvenmekte olan kadınların potansiyel bir rakibin varlığı durumunda daha çok evlilik ilişkilerini iyileştirme çabasında olduklarını, erkeklerin ise benzer durumda yapıcı davranmak yerine ilişkiyi bitirme yönünde yeni bir partner arayışına girmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir.

Kadınlar toplumda "ilişkiyi koruma/kurtarma" rolünü benimseyen kişi olarak görülmekte ve bu sayede toplumsallaştırılmakta ve bu nedenle, romantik kıskançlık durumunda özsaygılarından önce ilişkiyi kurtarma çabası içine girmektedirler. Erkeklerin ise toplumsallaşma sürecinde geçmiş deneyimlerine göre, romantik kıskançlık yaşadıklarında ilişkiyi değil de kendilerine saygılarını kurtarma yönünde bir eğilim içinde oldukları görüşü Bryson (1991) tarafından araştırılmıştır. Sonuçlara göre beklenilenin aksine kadınların kendilerine saygılarını bir tarafa iterek daha çok ilişkiyi kurtarma çabası içine girmedikleri, onların da erkekler gibi kendine saygılarını korumaya çabaladıkları ifade edilmiştir.

White ve Mullen'e (1989) göre ise romantik kıskançlık düzeyinde cinsiyet farkı olmadığı ortaya koyulmuştur. Bununla benzer olarak, Pines ve Aronson (1983), White (1981) ve Demirtaş (2004) da romantik kıskançlıkta cinsiyet farkı olmadığı sonucuna ulaşmış, ancak Mathes ve Severa (1981) erkeklerin, Buunk (1981) ise kadınların daha kıskanç olduğunu ileri sürerek tutarlı olmayan sonuçlar bildirmişlerdir.

Ayrıca, Buss, Larsen, Westen ve Semmelroth (1992), hem erkeklerin hem de kadınların romantik kıskançlık kapasitelerinin olduğunu, fakat onları neyin kıskanç yaptığı ve kıskançlığa nasıl tepki gösterdikleriyle ilişkili olarak cinsiyetler arası farklılıklar olabildiğini söylemişlerdir. Kadınlar partnerleri onları cinsel ilişki yoluyla olmaktan çok duygusal olarak aldattığında daha büyük bir romantik kıskançlık tepkisi gösterme eğilimindeyken, erkekler için cinsel aldatma daha büyük bir kıskançlığa neden olmaktadır.

Birçok çalışmada romantik kıskançlıkla ilgili cinsiyet farklılığı olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmalar genel olarak kadınların daha çok duygusal, erkeklerin ise saldırganlığa eğilimli olduklarını ve fiziksel tepkiler verdiklerini göstermektedir (Demirtaş,2004).

Romantik kıskançlık düzeyinde cinsiyet farklılıkları konusunda Buss ve arkadaşlarının (1992) Evrimsel Teoriye destekleyen araştırmaları, Hupka ve Bank'in (1996) sosyal yapı ve rol odaklı araştırmaları gibi birçok yaklaşım geliştirilmiştir. Evrimsel teoriye göre, romantik kıskançlık ana-babalığa ilişkin güven duygusuyla sıkı sıkıya bağlı bir duygudur. Erkeklerin bu konuda kadınlara oranla daha fazla kıskanç olduğu belirtilmiştir (Archer, 1996). Buss (1992) babalık endişesi (doğan çocuğun kendisinden olmama kaygısı) dolayısıyla erkeklerin cinsel sadakatsizlik, kadınların ise duygusal sadakatsizlik durumunda daha çok romantik kıskançlık gösterdiklerini vurgulamıştır. Hupka ve Bank (1996), Buss'un üzerinde durduğu bu romantik kıskançlık eğiliminin kalıtsal cinsiyet farklılıklarından değil, toplum tarafından atfedilmiş cinsiyet normlarından kaynaklandığını ileri sürmüştür.

4.1.2. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları evlenme biçimi değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma

Flört, görücü usulü ve diğer evlenme tarzıyla evlenmiş olan katılımcıların Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutları puanlarını karşılaştırmak için Manova analizi yürütülmüş ve sadece kıskançlığa verilen fiziksel tepkiler evlenme tarzı için anlamlı

farklılık bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın kaynağını bulmak amacıyla Post Hoc testleri yürütülmüştür. Tukey HSD testi sonucuna göre 'diğer' evlenme biçimine sahip katılımcılar (aşk evliliği, mantık evliliği gibi) kıskançlığa flört ve görücü usulüne sahip katılımcılardan daha fazla fiziksel tepki vermişlerdir.

Birçok çalışmada, bu araştırma sonuçlarının aksine, romantik kıskançlıkla ilgili evlenme tarzının farklılık gösterdiği bildirilmiştir. Buna göre Güngör-Houser (2009) 'ın çalışması romantik kıskançlık açısından ele alındığında görücü usulü ile evlenen bireylerin, flört ederek evlenenlere göre daha yüksek romantik kıskançlık ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Evrim kuramına göre romantik kıskançlıkla ilgili duygu ve davranışlar, çiftlerin ilişkilerini devam ettirmelerini, üremelerini, çocuklarını büyütmelerini ve dolayısıyla da soylarını sürdürmelerini sağlamaktadır. Diğer bir deyişle bu duygu üçüncü bir kişinin var olan bir ilişkiyi sabote ederek üremede başarısız olma sonucuna yol açmasını engeller gözükmektedir (Lucas, 2007). Geleneksel evliliklerde amaç çoğunlukla neslin devamına yönelik olduğundan, bu birlikteliğin bozulma ihtimalini minimize etmek adına görücü usulü evlenenlerin daha fazla romantik kıskançlık yaşadığı düşünülebilir. Öte yandan Etkileşimsel yaklaşımın da vurguladığı gibi evlilik ilişkisinin bitimi sosyal utanca, dışlanma gibi çeşitli toplumsal tepkilere de neden olabilmektedir. Boşanma çağdaş toplumlarda daha fazla onaylanırken kapalı toplumlarda olumsuz olarak değerlendirilebileceği yönünde bir algı da oluşmuştur. Toplum tarafından ilişkinin onayı önemli ve bunun kaybedilmesi durumunda büyük bir bedel ödeneceği düşünülebilir. Görücü usulü ile evlenen kişilerin, içlerinde buldukları toplumun yaratabileceği baskılardan korunmak amacıyla eşlerini kaybetmeme konusunda daha katı kurallara ve kısıtlamalara başvurabilecekleri, boşanma durumunda ise yüksek bedeller ödeyecekleri için daha yüksek düzeyde bir romantik kıskançlık yaşadıkları söylenebilir (Güngör-Houser, 2009).

Araştırma ile benzer sonuçların elde edildiği Çimen (2007)'in araştırmasında 'diğer' evlilik biçiminde eşlerin aşk ya da mantık evliliği gibi tercihlerde bulduklarından dolayı ilişkinin sonlanması durumunda bireylerin yaşayacağı sosyal utanç ve dışlanmanın aksine bireysel maddi ve manevi kayıpların olabileceği gerekçesiyle kıskançlığın daha şiddetli olacağı belirtilmiştir. Ayrıca araştırma ile benzer olarak görücü usulü ve anlaşarak evlenen kadın ve erkekler arasında romantikkıskançlık durumunda verilen fiziksel tepkiler yönünden anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre her iki evlenme şeklinde de eş şiddeti fiziksel olabilmektedir.

4.1.3. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları aylık gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma

Aylık gelir düzeyinin romantik kıskançlık ölçeğinin alt boyutları üzerine etkisini araştırmak amacıyla Manova Testi yürütülmüş ve anlamlı derecede bir etki olduğu tespit edilmiştir. Kıskançlığın olumlu etkisi, kıskançlığın 1. tür tetikleyicileri, kıskançlığın 3. tür tetikleyicileri ve romantik kıskançlıkla baş etme alt boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkı saptamak amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre 7000 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılar 0-3000 TL ve 3000-7000 TL arası gelire sahip katılımcılardan kıskançlığın olumlu etkisi alt boyutunda daha düşük ortalamaya sahip olmuştur. Yani, yüksek gelire sahip katılımcılar diğer gelir düzeyindeki katılımcılara göre kıskançlığın olumlu etkisinin daha az olduğunu düşünmektedir. Kıskançlığın 1. tür tetikleyici alt boyutunda 0-3000 TL gelire sahip katılımcılar 3000-7000 TL arası gelire sahip katılımcılardan anlamlı bir şekilde farklılaşırken; 3. tür tetikleyicilerde 7000 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılardan anlamlı şekilde farklı puan almışlardır. Yani, aylık geliri düşük katılımcılar kıskançlığın 1.ve 3. tür tetikleyicilerinde diğer katılımcılara göre daha düşük puana sahiptirler. Romantik kıskançlıkla baş etme alt boyutundaki Tukey testi sonucuna göre, aylık geliri 7000 TL ve üzeriolan katılımcılar, diğer iki gruptaki katılımcılara göre romantik kıskançlıkla daha az baş edebilmektedirler. Geliri 7000 TL ve üzeri olan katılımcıların diğer iki gruptaki katılımcılara göre romantik kıskançlıkla daha az baş ettikleri saptanmıştır. Buna göre gelir düzeyi yüksek olan bireylerin daha az romantik kıskançlık sergiledikleri düşünülebilir. Ancak, ilgili literatür incelendiğinde, gelir düzeyinin romantik kıskançlıkla ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Çimen (2007), partnerlerin ilişkilerine verdikleri değer in fazla olduğu durumda ve maddi ve manevi yatırım arttığında eşin cinsel olarak başkasına yakınlık göstermesinin ve cinsel beraberliğinin daha çok romantik kıskançlık meydana getireceği yorumunda bulunarak gelir düzeyinin kıskançlığa etkisi üzerinde durmuştur. Buna göre Çimen (2007) nin araştırması ile benzer olarak, ilişki yatırımının yüksek olması durumunda kıskançlığın olumlu değerlendirilmesine neden olacağı düşünülebilir.

4.1.4. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutları eğitim durumu değişkenine göre incelenmesine yönelik tartışma

Katılımcıların eğitim durumlarının Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarındaki puanlarını karşılaştırmak amacıyla yürütülen Manova Testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumlarının kıskançlığın 1., 2. ve 3. tür tetikleyici puanlarını karşılaştırmak amacıyla yürütülen Manova testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir.

1. ve 2. tetikleyici alt boyutunda ilkokulu bitiren katılımcılar diğer gruptaki katılımcılardan anlamlı bir şekilde daha düşük ortalamaya sahiptirler. Buna göre ilkokulu bitiren çalışanlar diğer eğitim durumunda olan çalışanlara göre 1. tür ve 2. tür romantik kıskançlık tetikleyicilerini (eşin bir partide karşı cinsten biriyle ilgilenmesi ve eşin bir başkası ile cinsel birlikteliği) daha az sergilemektedirler. Üçüncü tür tetikleyiciler alt boyutunda ise lisansüstü eğitim almış olan çalışanlar, ortaokulu bitiren çalışanlara göre daha az romantik kıskançlık yaşamaktadırlar.

Alanyazınında bu iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Zeytinoğlu (2013) 'nun çalışmasında romantik kıskançlık ile eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarının aksine, üniversite ve lisansüstü mezunu bireylerin oluşturduğu grubun romantik kıskançlık düzeylerinin okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise mezunlarının oluşturduğu gruptan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle araştırmadaki ilgili değişkenlerin literatüre önemli bir katkısının olacağı söylenilebilir.

4.1.5. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının yakınlık derecesine göre incelenmesine yönelik tartışma

Eşiyile akraba olan ve olmayan katılımcıların Romantik Kıskançlık Ölçeği Alt Boyutlarında aldığı puanları karşılaştırmak amacıyla Manova Testi yapılmıştır. Analiz sonucunda kıskançlığın olumlu ve olumsuz nedenleri alt boyutları dışındaki diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Buna göre eşiyile akraba olan katılımcılar eşiyile akraba olmayan katılımcılara göre kıskançlığı daha olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Eşiyile akraba olan ve olmayan katılımcıların kıskançlığın olumsuz etki puanları değerlendirildiğinde ise eşiyile akraba olmayan katılımcıların eşiyile akraba olankatılımcılara göre kıskançlığı daha olumsuz değerlendirdikleri görülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde romantik kıskançlık ve yakınlık derecesi ile ilgili ilişkiyi incelemeye yönelik araştırmaya rastlanmamıştır. Akraba evliliğinin temelinde göreceli olarak net tanımlanmış rollere sahip çiftlerin oluşturduğu aile özelliği taşıdığından çiftlerin eşlerine daha bağımlı oldukları düşünülebilir. Akraba olmayan evliliklerde ise gücü paylaşma, ihtiyaçlar ve benzeri konularda çiftler arasında daha çok belirsizliklerle karşılaşmakta ve eşler arasında romantik kıskançlık ile başa çıkmak daha zor olabilmektedir.

4.1.6. Romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının evlilik doyumu düzeylerini belirlemedeki rolüne ilişkin tartışma

Araştırmanın ana problemi olan evli belediye çalışanlarının romantik kıskançlık alt boyutları puanları ile evlilik doyumu alt boyutları puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılan Manova Testi sonuçlarına göre altboyutların bütününde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Güngör-Houser (2009) 'ın çalışmasında romantik kıskançlık değişkeninin evlilik doyumunu azaltıcı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Yine Pines ve Friedman'a (1998) göre ise romantik kıskançlık, romantik ilişkilerdeki en önemli mutsuzluk nedenlerinden biridir. Ayrıca kıskançlığın zaman zaman, iletişimi arttıran ve bireylerin hislerini güçlendiren bir görev üstlendiği de düşünülebilir.

Bu araştırma bulgularının karşısı olarak Buss (2000), Shackelford ve Buss (1997), romantik kıskançlık ve ilişkinin kalitesi arasında pozitif ilişki olduğu yönünde sonuçlar elde etmişlerdir. Guerrero ve Andersen (1998) ise kıskançlığın aşk ve paranoya olduğunu ve bazı çiftler için ödüllendirici bazıları için ise stres kaynağı oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Evlilik/İlişki doyumu ileromantik kıskançlık ilişkisini ele alan araştırmaların sonuçları farklı olsa da diğer değişkenlerin devreye girmesinden ya da aynı zamanda kullanılan ölçme araçlarının farklılığından bu tür sonuçlar elde edilebildiği düşünülebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

5.1. Sonuçlar ve Öneriler

5.1.1. Sonuçlar

1. Evli erkek belediye çalışanlarının evli kadın belediye çalışanlarına göre romantik kıskançlığın belirleyici olduğu olumlu etkileri daha fazla benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Evli kadın ve erkek belediye çalışanlarının kıskançlığın olumsuz etkisinin anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Kadın çalışanların erkek çalışanlara göre romantik kıskançlığın belirleyici olduğu olumsuz etkilere daha çok sahip oldukları bulunmuştur. Kadın ve erkek çalışanların romantik kıskançlıkla baş etme konusunda anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, kadın çalışanların erkek çalışanlara göre romantik kıskançlıkla daha fazla baş ettikleri bulunmuştur.
2. Evlenme biçimine göre diğer (aşk evliliği, mantık evliliği vs.) evlenme biçimine sahip çalışanlar flört ve görücü usulüne sahip çalışanlardan romantik kıskançlığa daha fazla fiziksel tepki verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
3. Yüksek gelire sahip çalışanların diğer gelir düzeyindeki çalışanlara göre romantik kıskançlığın belirleyici olduğu olumlu etkileri daha az benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışanların gelir düzeyine göre romantik kıskançlığı başlatan olayın düzeyi olan üç tür tetikleyicilerden 1. tür tetikleyicilerin düşük gelire sahip çalışanların orta gelire sahip çalışanlardan anlamlı derecede farklılaştığı, 2. tür tetikleyicilerin yüksek gelire sahip çalışanlarda anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Aylık geliri yüksek olan çalışanların düşük ve orta gelire sahip çalışanlara göre romantik kıskançlıkla daha az baş ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
4. İlkokulu bitiren çalışanların 1. ve 2. tür tetikleyici alt boyutunda diğer eğitim seviyelerinde olan çalışanlara göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. 3. tür tetikleyiciler alt boyutunda ise lisansüstünü bitiren

çalışanların ortaokulu bitirenlere göre anlamlı bir şekilde daha düşük puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5. Eşi ile akraba olan çalışanlar eşiyle akraba olmayan çalışanlara göre romantik kıskançlığı daha olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Eşi ile akraba olmayan çalışanlar eşiyle akraba olan çalışanlara göre kıskançlığı daha olumsuz olarak değerlendirmişlerdir.
6. Çalışanlarda romantik kıskançlık ölçeği alt boyutlarının bütününde evlilik doyumu alt boyutları ile anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Öneriler

5.1.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Evlilik ve ilişki danışmanlığı literatürüne katkı sağlaması açısından bireylerin evlilik doyumları ve eşleri ile ilgili şüpheleri veya romantik kıskançlık algıları hakkında başka araştırmalarda çalışılabilir. Bu bilgiler danışmanlar tarafından kıskançlığın ilişki doyumu üzerindeki etkileri hakkında fikir edinmelerine yardımcı olabilir.
2. Romantik kıskançlık eğiliminin, kıskançlığa yönelik şüphelerin, evlilik ilişkilerinde doyumu etkilemesi uygulamada kullanılacak çeşitli terapi yaklaşımlarının oluşmasını sağlayacaktır. Örneğin, evlilik danışmanlığında bireylerin eşleri hakkında şüpheleri ve aldatma veya romantik kıskançlık ile ilgili algıları hakkındaki bilgiye odaklanabilir. Bu bilgiler danışmanlar tarafından evlilik doyumu üzerindeki etkileri hakkında fikir edinmelerine yardımcı olabilir.
3. Evli çiftlere, kıskançlığın olası sonuçları hakkında ilişki kurabilmek için seminerler düzenlenebilir. Daha sağlıklı ve doyumlu ilişkiler için önemli faktörler gösterilebilir bunun yanısıra romantik kıskançlık ile başa çıkmak için gerekli beceriler belirtilebilir ve yetişkinlere psiko-eğitim programları hazırlanabilir.

5.1.2.2. Yapılacak Araştırmalar ile İlgili Öneriler

1. Romantik kıskançlık ve evlilik doyumu kavramlarının evli belediye çalışanları dışında farklı bir örneklem grubu ile çalışılması literatüre katkı sağlayabilir. Ayrıca evli belediye çalışanlarının statüleri (yönetici, memur, işçi vs.) ayrı bir değişken olarak ele alınarak kıskançlığın ilişki doyumu üzerindeki etkileri çalışılabilir.

2. Romantik kıskançlık ve evlilik doyumu farklı örneklem gruplarıyla ayrıca araştırmadaki örneklem grubunun homojen bir grup olduğu düşünüldüğünden heterojen bir grup ile çalışıldığında daha anlamlı sonuçlar elde edinilebilir.

3. Araştırma, Ankara ilinde bir belediyenin ve Mersin ilinde üç belediyenin çalışanları örneklem grubuna dâhil edilen çalışan personelle sınırlı olduğundan başka bir örneklem grubu seçilerek çalışılması literatüre katkı sağlayabilir.

4. Çalışmada yer alan ölçme araçlarının özbildirime dayanıyor olması nedeniyle, romantik kıskançlık gibi mahrem konuların ölçümünde bu ölçeklerin kimi noktalarda yetersiz ve yanıltıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Ölçme araçlarına bağlı bir diğer konu ise çalışmada kullanılan ölçme araçlarından romantik kıskançlık ölçeğinde yer alan ve katılımcılardan soruları kendilerini belirtilen durumda hayal ederek cevaplamalarını isteyen bazı maddelerin, katılımcıların gündelik yaşamlarında sık karşılaşmadıkları durumları içermesi nedeniyle, katılımcıların bu soruları cevaplamakta zorlanmış olabileceği düşünülmektedir.

6. Romantik kıskançlık ölçeğinin çok uzun olması katılımcılarda sıkıntı yarattığı gözlemlendiğinden benzer araştırmaların amacı ne ise ona göre alt ölçeklerden bir ya da iki tanesinin seçilerek kullanılması daha iyi olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M., Blehar, M. C., Waters, E., and Wall S., (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Akça, M.Ş. (2014). *Üniversite öğrencilerinde romantik kıskançlık ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aktürk, B. E. (2006). *Marital satisfaction in turkish remarried families: comparison among marital status, effect of stepchildren, and contributing factors*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alkan, G. F. S. (2010). *Eşler arası ilişkilerde yansıtımlı özdeşim: yansıtımlı özdeşimin erken dönem uyum bozucu ebeveynlik deneyimleri, kişilik yapıları ve eş ilişkisi arasındaki bağlayıcı rolü*. Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın, bağlanma, benlik saygısı, empati ve romantik kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Archer, M.S (1996), 'Social integration and system integration: developing the distinction', *Sociology*, 30(4): 679-99.
- Arcus, M. E. (1992). Family life education: Toward the 21st century. *Family Relations*, 41, 390-393.
- Arslan, S. (2015). *Psikopatolojik belirtilere ilişkin yetişkin bağlanma şekilleri, tehdit evresi, ve romantik kıskançlık: Kişisel özellikler ve ilişki niteliklerinin önemi*. Yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Atkins ,D. C. ,Baucom ,D. H. , and Jacobson ,N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample. *Journal of Family Psychology* , 15 , 735 – 749 .
- Atta-Alla, M. (2009). *Contemporary Egyptian family*. (Eds. T. Maundeni, L. L. Levers, and G. Jacques) *Changing family systems: A global perspective* (114-126). Gaborone, Botswana: Bay Publishers.

- Attridge, M. (2013). Jealousy and relationship closeness: exploring the good (reactive) and bad (suspicious) sides of romantic jealousy. *Sage* 3, 1-16.
- Aydın, E. and Canel, A. N. (2018) Anne-Oğul Bağlanmasının Gelin-Kayınvalide İlişkisi ve Evlilik Doyumunu Yordamadaki Rolü. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 2: 1-16.
- Bernhard, K. F. (1986). Psychology Roots. In K. F. Benard (Ed.), *Jealousy: Its nature and treatment* . Springfield: Thomas Publisher. (35-52)
- Bilgin, N. (2003). *Sosyal psikoloji sözlüğü: Kavramlar, yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Binici-Azizoğlu, S. (2000). *Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirmelerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Binici, S.A. and Hovardalıoğlu, S. (1996) “Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeğinin (EKDÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” *Türk Psikolojik Dergisi*. 11 (38), 66-76.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment. Attachment and loss: 1. cilt: Loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss. 2. cilt: Separation: anxiety and anger*. New York, NY: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: 3. cilt: sadness and depression*. New York: Basic Boks.
- Bradbury, T. N., Finchman, F. D. and Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: Adecade in Review. *Journal of Marriage and The Family*, 62, 442-452.
- Bradbury, T.N., and Fincham, F.D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 713-721.
- Bringle, R. G. (1995). Romantic jealousy. M. G. Flaherty and C. Ellis (Eds.). *Social perspectives on emotion*, cilt 3, (225-251). Greenwich, CT: JAI Press.
- Bringle, R. G. (1991). Psychosocial aspects of jealousy: A transactional model. P. Salovey (Ed.), *The psychology of jealousy and envy* (103–131). New York: Guilford.
- Bringle, R. G., and Williams, L. J. (1979). Parental off-spring similarity on jealousy and related personality dimensions. *Motivation and Emotion*, 3, 265-286.

- Brown, L. S. and Wright, J. (2001). Attachment Theory in Adolescence and its Relevance to Developmental Psychopathology. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 8, 15-32.
- Bryson, J. B. (1991). Modes of response to jealousy-evoking situations. P. Salovey (der.), *The psychology of jealousy and envy içinde* (178-205). NY: Guilford Press.
- Burchell, J. L., and Ward, J. (2011). Sex drive, attachment style, relationship status and previous infidelity as predictors of sex differences in romantic jealousy. *Personality And Individual Differences*, 51(5), 657-661.
- Buunk B., (1981) Jealousy in sexually open marriages. *Alternative Life Styles*, 4: 357-372.
- Buunk B., (1982) Anticipated sexual jealousy: Its relationship to self-esteem, dependency and reciprocity. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 8: 310-316.
- Buunk, B., and Bringle, R. G. (1987). *Jealousy in love relationships*. In D. Perlman and S. Duck (Eds.), *Intimate relationships: Development, dynamics and deterioration* (123-147). Newbury Park, CA: Sage.
- Buunk, B., (1988). *Anticipated Sexual Jealousy Scale*. Copyright, by Bram Buunk. Used by permission of the author.
- Buunk, B., (1991). Jealousy in close relationships: An exchange-theoretical perspective. In Salovey, P. (Ed.), *The psychology of jealousy and envy* (148-177). New York, NY: Guilford.
- Buunk, B.P., Angleitner, A., Oubaid, V. and Buss, D.M. (1996). Sex differences in jealousy in evolutionary and cultural perspective: Tests from the Netherlands, Germany, and the United States. *Psychological Science*, 7, 359-363.
- Buss DM, Larsen RJ, Westen D ve ark. (1992) Sex differences in jealousy: Evolution, physiology, and psychology. *Psychol Sci*, 3: 251-255.
- Buss, D. M. (1995). Love acts: The evolutionary biology of love. In Sternberg and M. Barnes (Eds.), *The psychology of love* (100-118). New Haven: Yale University Press.
- Buss, D. M., and Shackelford, T. K. (1997). From vigilance to violence: Mate retention tactics in married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 346-361.

- Buss, D. M. (2000). *The dangerous passion: Why jealousy is as necessary as love and sex*. New York: The Free Press.
- Buss, D. M. (2001). Human nature and culture: An evolutionary psychological perspective. *Journal of Personality*, 69, 955-978.
- Buss, David M., and Haselton, M. G. (2005). The evolution of jealousy: a response to Buller. *Trends in Cognitive Sciences*, 9, 506–507.
- Buunk B (1981) Jealousy in sexually open marriages. *Alternative Life Styles*, 4: 357-372.
- Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23 (6), 997-1006.
- Buunk, B. P., and Dijkstra, P. (2004). Gender differences in rival characteristics that evoke jealousy in response to emotional versus sexual infidelity. *Personal Relationships*, 11, 395–408.
- Büyükşahin, A. (2004). Türkiye’de Uyarlama Çalışmaları Yapılmış ya da Türk Kültüründe Geliştirilmiş İkili İlişkiler Kapsamındaki Ölçeklerin Kısa Tanıtımı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (53), 129 – 143.
- Brubaker, T. H. and Kimberly, J. A. (1993). Challenges to the American family. In T. H. Brubaker (ed.). *Family relationships: Current and future directions*. Newbury Park, CA: Sage.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çapkın, M. (2012). *Romantik kıskançlığın, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik M. (2009). Evlilik Doyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269. (Yayın No: 840405)

- Çınar, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çimen, E.Ş. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dallos, R., and Draper, R. (2012). *Aile Terapisine Giriş: Sistemik Teori ve Uygulama*. (Ş. Kesici, and C. Kiper, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dandurand, C.,and Lafontaine, M. F. (2013). Intimacy and Couple Satisfaction: The Moderating Role of Romantic Attachment. *International Journal of Psychological Studies*, 5(1), 74.
- Demirtaş, H.A. (2008). Duygusal ve Cinsel Romantik kıskançlık Açısından Temel Cinsiyet Farklılıkları: Evrimsel Yaklaşım ve Süregelen Tartışmalar. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 19(3):300-309.
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın İlişkilerde Romantik Kıskançlık (Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler)*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- De Steno, D., Valdesolo, P., and Bartlett, M. Y. (2006). Jealousy and the threatened Self: Getting to the heart of the Green-Eyed Monster. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 626-641.
- Dijkstra, P., and Buunk, B.P. (2002). Sex Differences In The Jealousy Evoking Effect of Rival Characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 32, 829-852.
- Dokur, M. and Profeta, Y. (2006). *Aile ve Çift Terapisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ellis, A. (1996). The Treatment of Morbid Jealousy: A rational emotive behavior therapy approach. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 19 (1), 23-33.
- Elphinston, R. A., Feeney, J. A., Noller, P., Connor, J. P., and Fitzgerald, J. (2013). Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction: The costs of rumination. *Western Journal of Communication*, 77(3), 293-304.
- Erber R. and Erber M. W. (2001). *Intimate Relationships: Issues, theories and research*. Boston: Allyn & Bacon.
- Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, (2016). Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24642>, (04.05.2018, 12.31).
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.

- Forthofer, M. S., Markman, H. J., Cox, M., Stanley, S. and Kessler, R. C. (1996). Associations between marital distress and work loss in a national sample. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 597-605.
- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13 (2), 124-136.
- Freud, S. (1955). The psycho-genesis of a case of homosexuality in a woman. In J. Strachey (Ed., Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. Cilt 18. (145-172). London, England: Hogarth Press. (Original work published in 1920).
- Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Greeff, A. P., and Malherbe, H. L. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 27, 247-257.
- Grover, K.J., Russell, C.S., Schumm W.R., and Paff-Bergen L.A. (1985). Mate selection processes and marital satisfaction. *Family Relations*. 3(34), 383-386.
- Guerrero, L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5, 273-291.
- Guerrero, L. K., Andersen, A., Jorgensen, P. F., Spitzberg, B. H., and Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring communicative responses to romantic jealousy. *Western Journal of Communication*, 59, 270-304.
- Guerrero, L. K., and Andersen, P. A. (1998). Jealousy experience and expression in romantic relationships. P. A. Andersen and L. K. Guerrero (Eds.), *Handbook of communication and emotion: Research, theory, applications, and contexts*. (155-188). San Diego, CA, US: Academic Press.
- Guerrero, L. K., and Eloy, S. V. (1992). Relational satisfaction and jealousy across marital types. *Communication Reports*, 5, 23-33.
- Güngör-Houser A. (2009). *Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zeka düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hatipoğlu, Z. (1993). *The Role of Certain Demographic Variables and Marital Conflict in Marital Satisfaction of Husbands and Wives*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans

- Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Hawkins, D.N. and Booth, A. (2005). Unhappily ever after: Effects of long term, low quality marriages on well-being, *Social Forces*, 84 (1), 445- 465.
- Hayward, M. and Zhang, Z. (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657.
- Hazan, C. and Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511 -524.
- Helms, H. M., and Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576-593.
- Hirschberger, G., Srivastava, S., Marsh, P., Cowan, C. P. and Cowan, P. A. (2009). Attachment, marital satisfaction and divorce during the first fifteen years of parenthood. *Personal Relationship*, 16, 401-420.
- Hocaoğlu, Ç. (2001) Paranoid Semptomlar ve Sendromlar. *Psikiyatri Dünyası*; 5: 97 – 104.
- Hoehing, D. E. (2001). *Do jealous spouse abusers exhibit more severe levels of violence than non-jealous spouse abusers: A look at jealousy and other personality and behavioural correlates*. Unpublished Manuscript, California School of Professional Psychology.
- Hoşoğlu, R. (2017). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlıkla başa çıkma biçimlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Houser, G. A. (2009). *Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zeka düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hupka, R.B. and Bank, A.L. (1996). *Sex differences in jealousy: Evolution or social construction? Cross-Cultural Research*, 30, 24–59. Paper presented at the annual convention of the American Psychological Association. August.Los Angeles, CA
- Hupka R. B. (1981). Cultural determinants of jealousy. *Alternative Lifestyles*, 4: 310-356.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

- İmamoğlu, O. ve Yasak, Y. (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 123(2), 211-232.
- İmamoğlu, O. (1994). *Değişim Sürecinde aile; evlilik ilişkileri, bireysel gelişim ve demokratik değerler*. T.C. Basbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 83: 33-50. Ankara.
- Karahan, T. F., ve Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar*. Deniz Kültür Yayınları, Samsun. (263-283).
- Karakurt, G. (2001). The impact of adult attachment styles on romantic jealousy. Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Karney, B.R. and Bradbury, T.N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: a review of theory, method and research, *Psychological Bulletin*, 118(1), 3- 34.
- Kaye, E., Nick,S. and James W. (1977). *Relationship in Marriage and the Family*. London Collier: Mc Millan Publishes.
- Kephart, W. M. (1966). *The family, society, and the individual*. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Larson, J. H. and Holman, T. B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43, 228-237.
- Mackey, R. A., and O'Brien, B. A. (1995). *Lasting marriages: Men and women growing together*. Westport, CT.
- Mathes, E. W. and Severa, N. (1981) Jealousy, romantic love, and liking: theoretical considerations and preliminary scale development. *Psychological Reports*, 49, 23-31.
- Mathes E. W., Adams H. E., and Davies R. M. (1985) Jealousy: Loss of relationship rewards, loss of self- esteem, depression, anxiety, and anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1552-1561.
- Mathes E. W. (1991). A cognitive theory of jealousy. In P. Salovey (Ed.). *The Psychology of jealousy and envy* (52-79). New York: Guilford.
- Mathes E. W. (1992). *Jealousy: The psychological data*. Lanham. University Press of America.
- Melamed, T. (1991). Individual differences in romantic jealousy: The moderating effect of relationship characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 21(5), 455-461.

- Metiner, S. (2017). *Beliren yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde kıskançlık düzeyi ile bağlanma davranışı, benlik saygısı, duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Miller, Gerald R., and Steinberg M. (1975). *Between People: A New Analysis of Interpersonal Communication*. Palo Alto, CA: Science Research Associates.
- Murray, S. L., Holmes, J. G. and Griffin, D. W. (1996). The benefits of positive illusions: Idealization and the construction of satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70,79-98.
- Murphy, S. M., Vallacher, R. R., Shackelford, T. K., Bjorklund, D. F., and Yunger, J. L. (2006). Relationship experience as a predictor of romantic jealousy. *Personality and Individual Differences*, 40(4), 761-769.
- Nazlı, S. (2001). *Aile Danışmanlığı*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Nelson, L. A. (2014). *The effect of romantic jealousy on self-control: an examination of trait constructs and sex differences based on survey and experimental data*. Doktora tezi. The East Tennessee State University.
- Nichols, W. (2013). *Family Therapy: Concepts and Methods*. Boston, USA: Pearson.
- Ökten. M. (2016). *Romantik kıskançlık ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin modellenmesi: Ruminasyon, eşli ruminasyon ve öz-duyarlık değişkenlerinin aracı rolleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- O'Leary, K. D., Smith-Slep, A. M., and O'Leary, S. G., (2007). Multivariate models of men's and women's partner aggression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*,75, 752- 764.
- Onur, B., (2000). *Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik, Yaşlılık ve Ölüm*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Özguven, İ. E. (2001). *Kişiler arası iletişim, ailede iletişim ve yaşam*. PDREM Yayınları, Ankara.
- Pfeiffer, B. M., and Wong, T. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*,6, 181-196.
- Pines, A. M. (2003). *Aşk ve Romantik kıskançlık*. Çev. Canan Yonsel. İstanbul; Okuyan Yayın.
- Pines, A. M. (1998). *Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures*. New York: Routledge.

- Pines, A. M. and Friedman, A. (1998). Gender differences in romantic jealousy. *The Journal of Social Psychology*, 138, 54-71.
- Pines, A. M. (1992). Romantic jealousy: five perspectives and an integrative approach. *Psychotherapy*, 29 (4), 675-683.
- Pines A. and Aronson E. (1983) Antecedents, correlates and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, 51: 108- 136.
- Polat, D. (2006). *Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Powell C. A. J. (2010). *Superiority of rival, gender, chronic jealousy, and narcissism as predictors of partner-focused versus rival-focused romantic jealousy and aggression*. Doktora Tezi, University of Kentucky.
- Puente, S., and Cohen, D. (2003). Jealousy and the meaning (or nonmeaning) of Violence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 449-460.
- Rauch, J. (2004). *Gay marriage: Why it is good for gays, good for straights, and good for America*. New York, NY: Times Books/Henry Holt and Co. LLC.
- Ross, C. E. and Mirowsky, J. (2002). Family relationships, social support and subjective life expectancy. *Journal of Health and Social Behavior*, 43(4), 469- 489.
- Rusbult, C. E., Varette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. E, and Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 53-78.
- Rusbult, C. E., Morrow, G. D., and Johnson, D. J. (1987). Self-esteem and problem-solving behaviour in close relationships. *British Journal of Social Psychology*, 26(4), 293-303.
- Rusbult, C.E., Johnson, D.J., and Morrow, G. D. (1986). Predicting satisfaction and commitment in adult romantic involvements: An assessment of the generalizability of the investment model. *Social Psychology Quarterly*, 49, 81-89.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*,45(1), 101.

- Rusbult, C. E. and Zembrodt, I. M. (1983). Responses to dissatisfaction in romantic involvements - a multidimensional scaling analysis. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19, 274-293.
- Rydell, R.J., McConnell, A.R., and Bringle, R.G. (2004). Jealousy and commitment: Perceived threat and the effect of relationship alternatives. *Personal Relationships*, 11(4), 451-469.
- Sabatelli, R. M. (1984). The Marital Comparison Index: A Measure for Assessing Outcomes Relative to Expectations. *Journal of Marriage and The Family*, 46, 651-662.
- Salovey, P. (1991). *The psychology of jealousy and envy*. (New York)
- Sanderson, C.A. and Cantor, N. (2001) "The Association of Intimacy Goals and Marital Satisfaction: A Test of Four Mediation Hypotheses" *Personality and Social Psychology Bulletin*. 27 (12), DEC., pg: 1567-1577.
- Sharpsteen, D.J. and Kirkpatrick, L.A. (1997) Romantic Jealousy and Adult Romantic Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 627-640.
- Stack, S. and Eshleman, J. R. (1998). Marital status and happiness: A 17-nation study. *Journal of Marriage and Family*, 60(2), 527-536.
- Sümer, S. (2017). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Taşın, B. (2015). *Bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taylor, S.E., Peplau, L.A. and Sears, D.O. (2007). *Sosyal psikoloji* (Çev: Ali Dönmez): İmge yayınevi.
- Tesser, A. and Campbell J. (1980), "Self-Definition: The Impact of Relative Performance and Similarity of Others," *Social Psychology Quarterly*, 43 (September), 341-347.
- Tezcan, A.E. ve Ülkeröğlü, F. (1995). Patolojik Bir Romantik kıskançlık Vakası. *Düşünen Adam*; 1995, 8 (3): 15-17
- Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: bir ön çalışma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3), 24-26.
- Tezer, E. (1986). *Evli Eşler Arasındaki Çatışma Davranışları: Algılama ve Doyum*. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

- Thibaut, J. W. and Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. New York: Willey.
- Thompson, A. P. (1984). Extramarital sexual crisis: Common themes and therapy implications. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 10: 239–254.
- Tortamış M., (2014). *Evli Bireylerin Romantik kıskançlık Düzeyi ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TÜİK 2017 Evlenme Boşanma istatistikleri. www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=27593, (09.05.2018).
- Tunç, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismar ile ilişki doyumu, affetme ve romantik kıskançlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- Utkan, H.B. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik kıskançlık ile Romantik İlişki İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Adana.
- Waite, L. J. and Gallagher, M. (2000). *The case for marriage*. New York: Doubleday.
- Warber, K. M. (2007). *The impact of sex and gender in the relationships among attachment, romantic jealousy, and varying forms of aggression in adult romantic relationships*. Doctoral Dissertation, The University of Arizona.
- Weigel, D.J. and Ballard-resch, D.S. (2001) “The Impact of Relational Maintenance Behaviors on Marital Satisfaction: A Longitudinal Analysis” *Journal of Family Communication*. October, (4), 265-279.
- White, G. L., and Mullen, E. (1989). *Jealousy: Theory, research, and clinical strategies*. New York: Guilford Press.
- White, G. L. (1981a). Relative involvement, inadequacy, and jealousy: A test of a causal model. *Alternative Lifestyles*, 4, 291-309.
- White, G. L. (1981b). A model of romantic jealousy. *Motivation and Emotion*, 5, 295-310.
- White, G. L. (1981c). Some correlates of romantic jealousy. *Journal of Personality*, 49, 129-147.

- White, G. L. (1980). Inducing jealousy: A power perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 6, 222-227.
- Williams, K. and Umberson D. (2004) "Marital Status, Marital Transitions, and Health: A Gendered Life Course Perspective." *Journal of Health and Social Behavior* 45:81-98.
- Xiaohe, X., and White, M.K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the family*, 52, 709-722.
- Yerlikaya, Y.G. (2015). *Evrimsel romantik kıskançlıkta cinsiyet farkları: Cinsel yönelim, cinsiyet rolleri ve ilişki deneyimlerinin etkisi*. Yüksek lisans tezi. Doğu Üniversitesi, İstanbul.
- Yeter, Ö. (2016). *Bağlanma stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlar doyumu ve kıskançlık ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1(4), 12-20.
- Young, J. E., Klosko J. S. and Weishaar M. E. (2003). *Schema therapy: A practice's guide*. New York: The Guildford Press.
- Zandbergen, D.L. (2014). *Culture and gender differences in romantic jealousy*. Master thesis, University of Hawai.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, romantik kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zoby, M. M. (2005). *The association between personality and marital and relationship outcome*. Doktora Tezi, Regent University. Virginia, USA.
- Zusman, M. E., and Knox, D. (1998). Relationship problems of casual and involved university students. *College Student Journal*, 32, 606-609.
- <http://psikolojisozlugu.blogspot.com/2014/03/doyum-satisfaction.html>. (07.08. 2018).

EKLER

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

Katılmakta olduğunuz bu çalışmada, evli bireylerin evlilik ilişkilerinden aldıkları doyumla, romantik kıskançlık düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğu ve bunların birbirlerini nasıl etkilediğini saptamak amaçlanmaktadır. Sonuçlar yalnızca araştırma için kullanılacak ve size ait bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Ölçeklerde yer alan her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi yansıttığını düşündüğünüz ifadeyi (X) ile işaretleyiniz. İçtenlikle verilen yanıtların araştırmaya katkısı büyük olacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: () K () E

Mesleğiniz:

Öğrenim durumunuz: Okur-yazar() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()
Lisans üstü ()

Evlenme biçiminiz: () Flört () Görücü usulü () Diğer.....

Ne kadar süredir evlisiniz?:.....ay/yıl

Kaç yaşında evlendiniz?:

Esinizle ilişkiniz başladıktan kaç ay/yıl sonra evlendiniz?:ay/yıl

Eşinizle yakınlık dereceniz : Yakın akraba () Uzak akraba () Akrabalığınız yok ()

Eşiniz çalışıyor mu?() Evet () Hayır

Çalıştığınız kurum:

Aylık geliriniz:

- a) 1300 TL 'nin altında
- b) 1400 TL ve 3000 arasında
- c)3000 TL ve 7000TL arasında
- d)7000 TL ve üstü

EK-2 EDÖ

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.					
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.					
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.					
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.					
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.					
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.					
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum					
8.Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.					
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz					
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.					
11. Eşimin ailesi ile birlikte yaşamak benim için bir kabustur.					
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor					
13.Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.					

Ek-3 RKÖ

Aşağıdaki koşullar altında ne kadar kıskançlık yaşarsınız		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
1	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir başkasıyla flört ediyor ve uzunca bir süre onunla oldukça yakın dans edip kışkırtıcı bir biçimde davranıyor							
2	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla dans ediyor							
3	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla sohbet ediyor							
4	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre ortadan kayboluyor							
5	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir ara ortadan kayboluyor							
6	Telefonu çalıyor ve arayan kişi siz açar açmaz telefonu yüzünüze kapatıyor							
Birlikte olduğunuz kişinin aşağıda belirtilen kişiyle cinsel ilişki yaşadığını öğrenirseniz ne kadar kıskanırsınız?		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
7	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok az bilgi sahibi olduğunuz biri ile							
8	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında hiçbir şey bilmediğiniz biri ile							

9	Ailenizden biri ile							
10	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok şey bildiğiniz biri ile							
11	Kişisel olarak tanıdığınız ve güvenmediğiniz biri ile							
12	Tanıdığınız ve size benzediğini düşündüğünüz biri ile							
13	Tanıdığınız, güvendiğiniz ve arkadaşınız olduğunu düşündüğünüz biri ile							
14	En iyi arkadaşınız, sırdaşınız ile							
15	Tanıdığınız ve gıpta(imrendiğiniz) ettiğiniz biri ile							
16	Kıskanç biri olduğunuzu düşünür müsünüz?		☐ Evet		☐ Hayır			
17	Sizce ne kadar kıskançsınız?	1	2	3	4	5	6	7
		hiç	orta düzeyde				çok	
	Birlikte olduğunuz kişiyle ilgili olarak aşağıdaki durumlardan her birinde ne kadar kıskançlık duyardınız?	hiç	orta düzeyde				çok	
		1	2	3	4	5	6	7
18	Bir başka sevgili bulduğunda							
19	Sizin cinsiyetinizden yalnız ve sevgili olabileceği biriyle yakın arkadaşlık kurduğunda							
20	Yalnız ve sevgili olarak düşünebileceği kişilere arkadaşça yaklaştığında							
21	Tesadüfen tanıştığı birine beğenisini gösterdiğinde							
22	Bir film yada televizyon yıldızını beğendiğini							

belirttiğinde								
Kıskançlıkla nasıl başettiniz/başedersiniz?		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
23	Akılcı tartışma yoluyla							
24	Bağırarak							
25	Ağlayarak							
26	Fiziksel şiddet yoluyla							
27	Sessiz ve gizlice acı çekerek							
28	Olayın komik yanlarını görmeye çalışarak							
29	Kabullenerek							
30	İğneliyerek							
31	Bu durumu, olaydaki rolümün ne olduğunu ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek							
32	Sorundan kaçınarak							
33	Soğuk savaşa girerek							
34	Bir şeyler fırlatarak							
35	Görmezden gelerek							
36	Onu kıskandırıp öç alarak							
37	Onu terk ederek							
38	Sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek							
39	İşi şakaya vurarak							

Aşağıda kıskançlığın nedenlerine ilişkin görüşler belirtilmiştir, bunlara ne kadar katıldığınızı belirtiniz Kıskançlık;		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
40	Aşka eşlik eden normal bir tepkidir							
41	Kişisel güvensizliğin bir sonucudur							
42	Dışlanmışlık ve terk edilmişlik duygularının sonucudur							
43	İlişki içindeki güçsüzlüğün sonucudur							
44	Kaybetme korkusunun sonucudur							
45	Kaybeden taraf olmaktan korkmanın sonucudur							
46	Kontrolü kaybetme korkusunun sonucudur							
47	Onun sevgisini kaybetmenin verdiği keder ve acıya verilen bir tepkidir							
48	Bir aşk ilişkisine yönelik tehdite verilen dürtüsel bir tepkidir							
49	Bireyin aldatmaya yönelik kendi isteklerinin bir sonucudur							
50	Bir kadın ya da erkek olarak kendini yetersiz hissetmenin bir sonucudur							
51	Çocuklukta yaşanan bir yoksunluğun ya da terk edilmişliğin bir sonucudur							
52	Başkaları tarafından yetersiz olarak değerlendirilme korkusunun bir sonucudur							
53	Birlikte olduğunuz kişi bir başkasından hoşlandığında ya da bir ilişkisi olduğunda hissettiğiniz suçluluk duygusunun sonucudur, büyük olasılıkla onu savunursunuz, çünkü bu							

	sorunun sizden kaynaklandığını, bunu hakettiğinizi düşünürsünüz.							
54	Bir başkasının başarısını ya da üstünlüğünü çekememenin sonucudur							
55	Yakın ilişkinizin özeline yönelik bir tehlikenin varlığını hissetmenin sonucudur (cinsellik, sınırlar ve diğerleri)							
Yaşadığınız en güçlü kıskançlığı anımsayarak, aşağıda yer alan tepkileri ne ölçüde verdiğinizi belirtiniz		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
56	Baş ağrısı							
57	Titreme							
58	Kusma							
59	Solunum yetersizliği							
60	Tansiyon yükselmesi							
61	Enerji artışı							
62	Üşüme							
63	Baygınlık							
64	Öğürme							
65	Kramp							
66	Kabus							
67	Kendini sinir krizi geçirecekmiş gibi hissetme							
68	Tükenmişlik							
69	Uyuşukluk							

70	Mide bulantısı								
71	El ve bacaklarda titreme								
72	Kalp atışında hızlanma								
73	Uykusuzluk								
74	Cinsel uyarılma								
75	Öfke								
76	Kendini küçük düşmüş hissetme								
77	Kendine acıma								
78	Kafa karışıklığı								
79	Acı								
80	Sahiplenme								
81	Suçlama								
82	Dışlanmışlık duygusu								
83	Aşağılık duygusu								
84	Engellenme								
85	Kaybetme korkusu								
86	Haset								
87	Kızgınlık								
88	Saldırganlık								
89	Tutku								
90	Hoşgörü								
91	Kaygı								
92	Depresyon								

93	Suçluluk								
94	Keder								
95	Çaresizlik								
96	Savunmasızlık								
97	Heyecan								
98	Duygusal Tükenmişlik								
99	"Bunu bana nasıl yaparsın"								
100	Herkes bana gülecek"								
101	Belki de beni hiç sevmedin ve şimdi de sevmiyorsun								
102	"Bana yalan söyledin"								
103	"Nerede hata yaptım"								
104	"Birşeyler döndüğünü biliyordum"								
105	"Nasıl oldu da birşeyler döndüğünü anlamadım"								
106	"Ben sana hiçbir zaman böyle korkunç bir şey yapmazdım								
107	"Bu iş burada biter"								
108	"Bende eksik olup da onda aradığın şey nedir?"								
109	"Keşke, çekici, zeki ve seksi biri olsaydım"								
110	"Beni terk edersen ölürüm"								
111	"Bana böyle davranmaya nasıl cüret edersin"								
112	"Umarım ölürsün (yada o ölür)"								
113	"Böyle bir acıya dayanmamam"								
114	"Keşke ölseydim"								

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtiniz		hiç	orta düzeyde					çok
		1	2	3	4	5	6	7
115	Aşkın göstergelerinden biridir							
116	Bağlılığı artırmaya yarayan bir araçtır							
117	Tek düze ilişkilere heyecan katar							
118	Her iki tarafa da diğerini garantide olarak algılamamayı öğretir							
119	Karşı tarafın daha çekici olarak algılanmasını sağlar							
120	Yaşamı daha ilginç kılar							
121	İlişkiyi daha uzun kılar							
122	Bireyin ilişkisini gözden geçirmesini sağlar							
123	Terkedilmeye yol açar							
124	Fiziksel ve duygusal sıkıntıya yol açar							
125	Şiddetle sonuçlanabilir							
126	İlişkide gerginlik yaşanmasına yol açar							
127	Çok daha iyi geçirilebilecek olan zamanın boşa harcanmasıdır							
128	Her iki tarafın özgürlüğünü kısıtlar							
129	Düşünceleri çarpıtır ve duyguları çarpıtır							

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Fulden PALA ÇULHA
Uyruğu : T.C
Ünvanı : Psikolog
Doğum Yeri ve Tarihi: Silivri, 1987
Medeni Hali : Evli
İş Adresi : Mersin, Toros Üniversitesi 45 Evler Kampüsü
Telefon : 0553 166 7008
E-Mail Adresi : fulpa_9@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Eğitim Birimi	Mezuniyet yılı
Yüksek Lisans	Toros Üniv. Sos. Bil. Ens. Psikoloji Tezli YL	2013-2018
Lisans	Ufuk Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü	2008-2012
Lise	Mezitli Çok Programlı Lisesi, Mersin	2002-2005

İş Deneyimi

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2014 – devam ediyor.	Adalet Bakanlığı, CezaTevkif Evleri, Sincan	Psikolog

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Çulha, F. ve Kutlu F. Üniversite Öğrencilerinde Cinsiyet Ve Aile tutumü Değişkenlerinin Bilişsel Çarpıtmalar İle İlişkisi. XVI. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresinde sunulmuş bildiri. 21-24 Temmuz 2011, Girne.

İlgi Alanları

Tango

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 64046081-302.14/E.559
Konu : Tez Başlığı Değişikliği

03/12/2018

Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığına

Ana bilim dalınız yüksek lisans öğrencisinin tez başlığı değişikliği, aşağıdaki yönetim kurulumuzun 30.11.2018 tarih ve 22/220sayılı kararı ile uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK
Müdür

Enstitümüz Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığının 29.11.2018 sayılı ve 79 sayılı Fulden PALA ÇULHA'nın tez başlığı değişikliği konulu yazısı görüşüldü.

Enstitümüz Psikoloji Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 139040013 numaralı öğrencisi Fulden PALA ÇULHA'nın, 26.11.2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavında, tez başlığının savunma sınavı jüri üyelerinin önerisi üzerine "*Evli Bireylerin Romantik Kıskançlık Düzeylerinin Evlilik Doyumu ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*" olarak değiştirilmesine, danışmanına duyurulmak üzere konunun Ana Bilim Dalı Başkanlığına ve adı geçen öğrencinin e-posta adresine bildirilmesine oy birliğiyle karar verildi

Paraf: Eda KILIÇKAYA(SBEM,Memur), Nazmiye GÖKÇEL(SBEM,Enstitü Sekreteri)

Bahçelievler Mahallesi 1839 Sk. No: 15, 33140 Yenişehir / MERSİN
Telefon: 0324 325 33 00 – Dahili: 4508 FCT: 0530 290 96 95 – 0530 290 96 99 Fax: 0324 325 33 01
E-posta: nazmiye.gokcel@toros.edu.tr Elektronik Ağ: www.toros.edu.tr

2393835070

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 05/11/2018

Tezin Başlığı: Evli Bireylerin Romantik Kıskançlık Düzeylerinin Evlilik Doyumu Ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın;

a) Giriş,

b) Ana bölümler ve

c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin 05/11/2018 tarihinde enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 23 'dir.

Uygulanan filtrelemeler: **(Hangi filtreleme uygulandı ise ilgili kutucuk işaretlenmelidir.)**

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet

yapıldığında en fazla %10,

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet

yapıldığında en fazla %30'u geçmemelidir.

Tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda belirtilen başlıkta danışmanımınla birlikte tamamlamış olduğum tezimin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir. Tezimin tez yazım kurallarına uygun olarak intihal olmaksızın hazırladığımı taahhüt eder; intihal olması durumunda tez çalışmamın başarısız sayılacağını ve mezuniyetimin iptalini kabul ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı : Fulden PALA ÇULHA

İmzası : Tarih: 05/11/2018

Yukarıda kişisel ve tez bilgileri verilen öğrencimin belirtilen başlıkta birlikte tamamlamış olduğumuz tezi Turnitin intihal yazılım programında kontrol edilmiş ve etik bir ihlale rastlanmamıştır. İntihal yazılım programının rapor çıktısı ektedir. Ayrıca tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ

İmzası

 Tarih: 05/11/2018

Ek: İntihal yazılım programının rapor çıktısı (3 sayfa)

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU İLE ROMANTİK KISKANÇLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yazar Fulden Pala ulha

Gönderim Tarihi: 05-Kas-2018 04:53PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1033221328

Dosya adı: Fulden_Pala_ulha-TEZ-05.11.2018.docx (139.37K)

Kelime sayısı: 26174

Karakter sayısı: 189458

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU İLE ROMANTİK KISKANÇLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

%**23**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**23**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**3**

YAYINLAR

%**6**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

acikarsiv.ankara.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**10**

2

rs

İnternet Kaynağı

%**4**

3

193.255.56.48:8080

İnternet Kaynağı

%**2**

4

pdrdergisi.org

İnternet Kaynağı

%**2**

5

katalog.hacettepe.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

6

openaccess.inonu.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%**1**

7

Submitted to Yeditepe University

Öğrenci Ödevi

%**1**

8

etd.lib.metu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

Alıntıları çıkart

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

< %1